

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Ingrida TREIMANYTĖ

Viešojo valdymo studijų programos studentė

DALYVAUJAMASIS VALDYMAS UŽTIKRINANT
VISUOMENĖS SAUGUMĄ: TELŠIŲ APSKRITIES
VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO ATVEJIS

Magistro darbas

Šiauliai, 2016

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Ingrida TREIMANYTĖ

DALYVAUJAMASIS VALDYMAS UŽTIKRINANT
VISUOMENĖS SAUGUMĄ: TELŠIŲ APSKRITIES
VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO ATVEJIS

Magistro darbas
Socialiniai mokslai, Viešasis administravimas (N700)

Darbo vadovė:

doc. dr. Laima Liukinevičienė

Teigiu, kad magistro darbas, kurį teikiu Viešojo administravimo magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Treimanytė, I. (2016). Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis: Viešojo valdymo studijų programos magistro baigiamasis darbas. Darbo vadovė doc. dr. Laima Liukinevičienė. Šiaulių universitetas, Viešojo administravimo katedra. 90 p. (98 p.).

Santrauka

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjami teoriniai ir praktiniai dalyvaujamojo valdymo užtikrinant visuomenės saugumą klausimai. Pasirinktas tyrimo laukas – policijos komisariato veikla – dalyvaujamojo valdymo aspektu Lietuvoje neanalizuotas. Kompleksiniu tyrimu, pasitelkus anketinę apklausą ir pusiau struktūruotą interviu buvo siekiama atskleisti dalyvaujamojo valdymo vyriausiam policijos komisariate raišką, policijos komisariato sąveikai su bendruomene naudojamas veiklas ir rekomenduoti priemones, galinčias aktyvinti bendruomenės įtraukimą į visuomenės saugumo užtikrinimą.

Nuomonės tyrime dalyvavo 50 bendruomenės narių, atrinktų pagal išsikeltus anketos kriterijus (saugios kaimynystės grupių veikla gyvenamojoje vietoje, bendruomenės ir policijos bendradarbiavimas kuriant saugią aplinką). Taikant interviu metodą apklausti 6 asmenys: 2 Telšių apskrities VPK Viešosios tvarkos skyriaus vadovai ir 4 bendruomenės pareigūnai. Tyrimo metu surinktos medžiagos analizė leido daryti išvadas: 1) siekiant užtikrinti visuomenės saugumą per dalyvaujamojo valdymo didinimą būtina aktyvinti ir savivaldybių institucijas, policiją ir pačias bendruomenes; 2) pastaraisiais metais stebimas vis didesnis bendruomenės išitraukimas į saugios aplinkos kūrimą ir to proceso valdymą; tai daroma bendradarbiaujant su policijos pareigūnais, informuojant juos apie įvykius ir problemas gyvenamojoje vietoje ir taip įtraukiant į bendrą su policija veiklą; 3) keičiasi visuomenės požiūris į policiją, tam nemažos įtakos turėjo pareigūnų operatyvus reagavimas į teisės pažeidimus, saugios aplinkos pažeidėjų drausminimas, dalyvavimas bendruomeniniame gyvenime, dalinimasis informacija su bendruomenių nariais; 4) pasiteisino Telšių apskrities vyriausiam policijos komisariate taikomas kontinentinis administracinis veiklos modelis, paremtas administracine teise ir derinamas su naujais valstybės tarnybos elementais (bendruomenės pareigūnų pareigybės atsiradimas, dalyvaujamojo valdymo akcentavimas).

Šie tyrimo rezultatai liudija įvykusią pažangą visuomenei padedant suvokti, kad gali įtakoti policijos veiklą dėl savo, kaip asmenų, ir savo turto saugumo, kad gali patys įsitraukti į saugios aplinkos kūrimą. Kita vertus, sisteminį mąstymą turintys vadovai ir pareigūnai mato, kad bendruomenėse vis dar trūksta gilesnio švietėjiškų, bendrų laisvalaikio leidimo, užimtumo renginių, organizuojamų kartu su policija naudos suvokimo, aktyvesnio dalyvavimo.

Raktiniai žodžiai: dalyvaujamas valdymas, visuomenės saugumas, bendruomenės pareigūnas.

Treimanytė I. (2016). Guiding management in guaranteeing the safety of society: case of Telšiai county police headquarters: master's final work of the study programme of public management. Academic supervisor, docent doctor Laima Liukinevičienė. Šiauliai University, Department of Public Administration. 90 p. (98 p.)

Summary

The master's final work analyses theoretical and practical problems of guiding management in guaranteeing the safety of society. The selected sphere of the study – the activity of the police commissariat – has not been analysed in Lithuania in the aspect of guiding management. Using the complex study, evoking the questionnaire and half-structured interview, the aim was to reveal the expression of guiding management in the police headquarters, the activities used for the interaction of the police with the society and to recommend the means being able to activate the inclusion of the community into the guaranteeing of the safety of society.

50 members of community, selected according to the set questionnaire criteria (safe neighbourhood group activity in the place of residence, cooperation of community and police in creating safe environment), took part in the opinion study. 6 people were interviewed using the interview method: 2 heads of the Department of public order of Telšiai county police headquarters and 4 community officials. The analysis of the material collected during the study allowed making the following conclusions: 1) on purpose of guaranteeing the safety of society through the increasing of guiding management, it is necessary to activate the municipal institutions, police and communities themselves; 2) in recent years, increasing inclusion of the community into the creation of safe environment and management of that process can be noticed; this is done in communication with police officers by informing them about the events and the problems in the place of residence and thus including into communal activity with the police; 3) the attitude of the society is changing towards the police, much influence on this was made by operative reaction of the officers to legal violations, disciplining of the offenders of safe environment, participation in social life, information sharing with the members of communities; 4) continental administrative activity model, applied in Telšiai county police headquarters and based on administrative law and combined with new elements of state service (emergence of the position of community officers, emphasizing of guiding management), served the purpose.

The results of the study tell about the accomplished progress in helping the society to perceive that it can influence the activity of the police for the safety of own, personal safety as well as that of own property, that people can get involved in the creation of safe environment. On the other hand, the heads and officials, having systematic thinking, see that the communities still lack

deeper perception and more active participation in educative, communal leisure time spending, occupational events organized together with the police.

Keywords: guiding management, safety of society, community officer.

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 paveikslas. Dalyvavimo sampratos analitinės sistemos schema, p. 21.
- 2 paveikslas. Policijos sistema Lietuvoje dabartiniu metu, p. 36.
- 3 paveikslas. Viešosios tvarkos skyriaus struktūros schema: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato pavyzdys, p. 43.
- 4 paveikslas. Saugios kaimynystės respondentų aplinkoje gyvavimo laikotarpis, p. 55.
- 5 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal saugumo jausmą savo gyvenamojoje aplinkoje, p. 57.
- 6 paveikslas. Teiginių apie bendrą renginių su policija reikšmę reitingavimas, p. 59.
- 7 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kaip vertina bendruomenės pareigūnų veiklą, p. 60.
- 8 paveikslas. Dalyvaujamojo valdymo Telšių VPK modelio kaitos tendencija, p. 80.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė. Bendruomenių apibūdinimas, p. 18.
- 2 lentelė. Piliečių dalyvavimo skatinimo reikšmingumas, p. 23.
- 3 lentelė. Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas – ES lygmuo, p. 27.
- 4 lentelė. Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas nacionaliniu lygmeniu, p. 30.
- 5 lentelė. Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas vietos lygmeniu, p. 33.
- 6 lentelė. Gyventojų nuomonės apie pasitikėjimą policijos veikla, p. 39.
- 7 lentelė. Visuomenės pasitikėjimo policija dinamika (proc.), p. 40.
- 8 lentelė. Pasitikėjimo ir patikimumo teisės saugos institucijomis vertinimas, p. 41.
- 9 lentelė. Pasitikėjimas policija pagal apskritis (proc.), p. 41.
- 10 lentelė. Užsienio šalių prevencinių veiklų modelių kūrimo raida, p. 46.
- 11 lentelė. Lietuvos patirtinė prevencinė veikla švietimo įstaigose ir bendruomenėse, p. 49.
- 12 lentelė. Saugios kaimynystės grupės naudingumo gyventojams vertinimas, p. 56.
- 13 lentelė. Veiklų, kuriose kartu su policijos pareigūnais dalyvauja bendruomenės nariai, apibūdinimas, p. 58.
- 14 lentelė. Teiginių, įrodančių kokybiškesnę policijos veiklą bendruomenėse, apibendrinimas, p. 61.
- 15 lentelė. Respondentų pasiūlymų kaip įtakoti policijos veiklą, užtikrinant saugumą, apibendrinimas, p. 62.
- 16 lentelė. Pokyčiai policijos ir visuomenės bendradarbiavime per paskutinius 5 metus, p. 64.
- 17 lentelė. Bendros policijos ir visuomenės veiklos, p. 65.

18 lentelė. Pagrindinės policijos aktyvaus bendravimo ir bendradarbiavimo su visuomene kliūtys, p. 66.

19 lentelė. Išoriniai ir vidiniai sąveikos veiksniai, p. 67.

20 lentelė. Visuomenės saugumą bei policijos ir visuomenės bendradarbiavimą skatinančios priemonės, p. 68.

21 lentelė. Bendruomenės pareigūnų vykdoma veikla, užtikrinant visuomenės saugumą, ir veiklos formalizavimas, p. 70.

22 lentelė. Bendruomenės narių lūkesčiai, bendruomenės pareigūnams užtikrinant visuomenės saugumą, p. 71.

23 lentelė. Visuomenės saugumo užtikrinimo veiklos bendruomenėje, p. 72.

24 lentelė. Bendruomenės narių indėlis į policijos ir visuomenės glaudesnę bendravimą ir bendradarbiavimą, p. 73.

25 lentelė. Visuomenės narių pasiūlymai bendrai veiklai gerinti, p. 74.

26 lentelė. Bendruomenės narių įsitraukimas į saugios aplinkos kūrimą, p. 75.

27 lentelė. Bendravimo ir bendradarbiavimo su vietos gyventojais būdai ir priemonės, p. 76.

28 lentelė. Problemų dirbant su bendruomenėmis įveika, tobulinant bendruomenės pareigūno pareigybę, p. 77.

29 lentelė. Bendruomenės pareigūno veiklos tobulinimas, p. 78.

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SANTRAUKA (UŽSIENIO KALBA).....	4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	6
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	6
ĮVADAS.....	9
1. DALYVAUJAMASIS VALDYMAS UŽTIKRINANT VISUOMENĖS SAUGUMĄ: TEORINIAI ASPEKTAI.....	15
1.1. Dalyvaujamojo valdymo sąvoka viešojo valdymo kontekste.....	15
1.2. Dalyvaujamojo valdymas visuomenės saugumo kontekste.....	24
2. POLICIJOS VEIKLOS, UŽTIKRINANT VISUOMENĖS SAUGUMĄ, TEISINĖ IR ADMINISTRACINĖ APLINKA.....	27
2.1. Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas ES, nacionaliniu ir vietos lygmeniu.....	27
2.2. Policijos instituto suvokimas ir policijos veiklos visuomenėje modeliai.....	35
2.3. Bendruomenės policijos veiklos ypatumai.....	42
2.4. Prevencinių veiklų modeliai bendruomenėje užtikrinant visuomenės saugumą.....	45
3. DALYVAUJAMOJO VALDYMO UŽTIKRINANT VISUOMENĖS SAUGUMĄ RAIŠKOS TELŠIŲ APSKRITIES VYRIAUSIAJAME POLICIJOS KOMISARIATE TYRIMAS.....	52
3.1. Tyrimo metodika.....	52
3.2. Tyrimo dalyviai.....	54
3.3. Tyrimo analizė.....	54
3.3.1. Bendruomenės narių dalyvavimo ir bendradarbiavimo su policijos pareigūnais, kuriant saugią aplinką, vertinimas.....	55
3.3.2. Policijos ir visuomenės bendradarbiavimo veiklų ir priemonių visuomenės saugumo kontekste vertinimas.....	64
3.3.3. Bendruomenės pareigūnų veiklų, užtikrinant visuomenės saugumą ir įtraukiant bendruomenės narius į bendras veiklas, vertinimas.....	69
3.4. Dalyvaujamojo valdymo Telšių apskrities vyriausajame policijos komisariate modelis.....	79
IŠVADOS.....	83
LITERATŪRA.....	85
PRIEDAI.....	91

IVADAS

Šiandien vis dažniau kalbama apie valstybinių institucijų sanglaudą (bendravimą ir bendradarbiavimą) su piliečiais, šios sanglaudos gerinimo priemonės, pilietinę visuomenę, jos įtraukimą į valdymą. LR Vyriausybės nutarime „Dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012 – 2020 metų programos patvirtinimo“ (2012) nurodoma, kad būtina užtikrinti visų valdymo procesų atvirumą ir skatinti visuomenę aktyviai juose dalyvauti, o Savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo metodikoje (2013) pabrėžiama, kad piliečių dalyvavimas valstybės valdyme yra vienas iš svarbiausių demokratijos bei laisvos ir atviros visuomenės bruožų ir rodo gerėjantį institucijų ir piliečių bendravimą. Europos Sąjungos institucijų ir visuomenės bendradarbiavimas atsispindi atitinkamuose Europos Bendrijų komisijos dokumentuose: Europos Vadovų Tarybos patvirtintoje daugiametėje programoje 2010 – 2014 (dar vadinama Stokholmo programa) pabrėžiama, kad laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė visų pirma privalo būti viena bendra erdvė, kurioje saugomos pagrindinės visuomenės narių teisės ir laisvės, atsižvelgiama į jų poreikius; Lisabonos sutartyje (2009) akcentuojama, kad turi būti svaresnis piliečių balsas, sudarytos galimybės piliečiams veikti laisvės, saugumo ir teisingumo srityse. Jau 2007 metais Jungtinių Tautų organizacija patvirtino dokumentą dėl demokratinio valdymo valstybėse ir dalyvaujajam valdymui paskyrė atskirą notą, kurioje dalyvaujamas valdymas vadinamas prioritetiniu, norint pasiekti tarptautiniu mastu sutartų veiklos tikslų.

Lietuvos ir ES valstybių viešasis valdymas yra nuolatinio tobulinimo procese, o visuomenės į(si)traukimo į sprendimų priėmimą daugelyje valstybių, tarp jų ir Lietuvos Respublikoje, dar tik mokomasi, ieškoma įvairių proceso aktyvinimo ir tobulinimo priemonių. Viešajame valdyme dirbančių nepakankamą kompetenciją atsižvelgti į bendruomenių (kaip visuomenės dalies) interesus, negebėjimą įtraukti į sprendimų priėmimą ir valdymą pastaraisiais metais akcentuoja ir Lietuvos mokslininkai (Nikartas, 2010, 2012; Kiškis, Kuodytė, 2012). Kyla klausimas, kaip patys bendruomenių atstovai yra pakankamai aktyvūs ir pasirengę dalyvauti miesto (gyvenamosios vietos) valdyme? Sąlygiškai menkas gyventojų į(si)traukimas rodo (kai rinkimuose dalyvauja mažiau negu pusė rinkėjų), kad žmonių aktyvumas vis mažėja (Gudavičius, 2011). Kitų autorių (Abbot, Avraams, 2013; Petrauskienė, Žilinskas, 2013; Juozaitis, 2014) nuomone, valdymo struktūros nėra pasirengusios pasitelkti naujausias technologijas didesniai dalyvavimui užtikrinti, nes visuomenės piliečių judumas didėja.

Pasak mokslo autoritetų (Davies, 2002; Rudanovas, 2007; Raipa, Smalskys, 2009), visuomenė, kuriai neaktualūs valstybės (miesto) valdymo klausimai, iš esmės praranda gyvybiškai svarbų bet kokios visuomenės elementą – demokratiškumą. Viešojo valdymo problemas lemia ir valdininkų įsipareigojimų nesilaikymas, žmonių nepasitikėjimas jų veikla. Valdžios nebaudžiamumas mažina viešojo valdymo legitimumą (galių pagrįstai veikti pripažinimą,

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamasis valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

pasitikėjimą) (Nefas, Smalskys, Šlapauskas, 2011; Guogis, 2013). Vengiant šių padarinių būtina skatinti piliečių aktyvumą, įtraukti juos į viešojo valdymo politikos įgyvendinimo procesus vietoje.

Aktualumas. Remiantis Rawlso (2002) demokratijos samprata galima konstatuoti, kad šiandien siekiama sąmoningo šalies gyventojų ir valstybinių institucijų sutarimo dėl bendrų viešojo valdymo principų, nes visuomenės netenkina tik teorinė teisingumo koncepcijos raiška, ji pageidauja dalyvauti siūlant, tobulinant institucijų veiklą. Kryptingi demokratinės visuomenės narių veiksmai sukuria geresnę (tuo pačiu saugesnę) aplinką (Ashford, 2003). Policija, kaip institucija, ne tik prižiūri viešąją tvarką, bet gina piliečių interesus, tiria pažeidimus jų artimiausioje, gyvenamojoje aplinkoje, saugo ramybę ir rimtį. Policija šiandien išgyvena pokyčius, keičiasi jos santykis su visuomene. Apie pokyčius visuomenėje ir policijos veikloje yra nemažai publikacijų mokslo leidiniuose, atliekami tyrimai: Apulskis (2009) domėjosi Lietuvos policijos reformų raida ir efektyvumu, Počopko (2011) tyrė, kaip vykdoma policijos personalo atranka, rengimas ir ugdymas. Vaičiulis (2008) atkreipė dėmesį į policijos pareigūnų bendrųjų profesinių gebėjimų lavinimą, Radušis (2009) atskleidė būtinybę vertinti policijos veiklos efektyvumą. Specialistus domina požiūris į policijos ir visuomenės glaudesnio bendravimo ir bendradarbiavimo galimybes, bendruomenės saugumo problemas: Urmonas (2002) aprašė policijos subjektyvizmą, remiantis socialiniais pokyčiais, Novikovas (2005; 2009) atskleidė savivaldybių policijos veiklos perspektyvas bei kaip įgyvendinami policijos uždaviniai, Misiūnas (2008) domėjosi policijos pareigūnų teisinio statuso problemomis, Grybauskienė (2010) analizavo viešosios policijos ir privačių saugos struktūrų bendradarbiavimo galimybes, Nefas (2007) apžvelgė bendruomenės perspektyvas saugumo požiūriu, Nikartas (2007) analizavo piliečių dalyvavimo formas, užtikrinant visuomenės saugumą Pocienė ir kt. (2010) analizavo, kaip vyksta saugumo užtikrinimas miestuose, Mikulskienė ir kt. (2011) tyrė saugios savivaldybės vertinimo sistemas ir pan. Darbų, skirtų konkrečiau sektoriaus geram valdymui daugėja, bet apie policijos veiklą, kuri šiuo metu darosi vis atviresnė visuomenei, tyrimų nėra daug. Greta užsieniečių, analizavusių gyventojų kolektyvinio dalyvavimo užtikrinant vietos bendruomenių saugumą klausimus (Amin 2005, Rowe ir Hughes, 2007, Carson), ne mažiau reikšmingi ir lietuvių mokslininkų darbai: Vitkauskas, Greičius (2002) nustatė policijos pareigūnų vertybinių orientacijų ir motyvacijos ryšį atliekamai veiklai, Šakočius (2000) atskleidė, kaip kovojama su negatyviais reiškiniais įgyvendinant bendruomenės teisėtumą, Petrauskienė (2002) analizavo bendruomenių dalyvavimo valdyme priežastis, formas, metodus, Leškevičiūtė (2006) tyrė, kaip vyksta gyventojų dalyvavimas vietos valdžios institucijose sprendžiant socialinius klausimus.

Užsienio autoriai Lindblom ir Woodhouse (1999), Denhardt (2001), Putnam (2001), Held (2002), Spierts (2003) ne vienerius metus domėjosi veiklia demokratija ir jos modeliais, viešosiomis organizacijomis ir jų vykdoma politika, piliečių įtraukimu į valdymą. Gyventojų ir jų

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

bendruomenių dalyvavimo užtikrinant bendruomenių saugumą praktikai bei jos veiksmingumui savo darbuose nemažai dėmesio skyrė Skogan (1990), Crawford (2006).

Easton, Moor, Hoogenboom, Stokkom (2008), Innes, Holmberg mokslinėje literatūroje analizuodami bendruomenių policijos veiklą pabrėžė, kad į saugumo užtikrinimą vietos bendruomenėse būtinai reikia įtraukti gyventojus.

Lietuvoje gyventojų dalyvavimu bendruomenių saugumo srityje domėjosi Justickis (2000), Laurinavičius (2001), Ancelis, Kalesnykas (2009), Šakočius (2002) ir kt. Tiesiogiai apie dalyvaujimąjį valdymą ir strateginį planavimą bei jo teisinį reglamentavimą rašė Svetikas ir Astrauskas (2014), o Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras 2013 metais parengė metodiką, skirtą savivaldybių ir nevyriausybinų organizacijų bendradarbiavimui.

Tyrimų, atliktų keletą metų iš eilės (2007 – 2014 m.) „Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją“ duomenys atskleidė, kad policijos ir gyventojų santykiai gyvenamoje vietoje nėra geri. Tyrimuose iš esmės dalyvavo mažai gyventojų, o tai rodo, jog policija nepakankamai skiria dėmesio bendravimui (darbui) su vietos gyventojais (Visuomenės savisaugos sistemos Lietuvoje ..., 2009). Išvadose nurodoma, kad nemažai gyventojų norėtų padėti policijos pareigūnams užtikrinant viešąją tvarką, nes yra daug aktyvių, pozityviai mąstančių bendruomenės narių. Mokslinių studijų, analizuojančių naujas iniciatyvas (bendruomenės policininkai, policijos rėmėjai, saugios kaimynystės grupės), jų diegimo pirminius rezultatus, policijos ir bendruomenės sąveikoms užtikrinant saugumą, vis dar trūksta. Policijos komisariate dirbantiems praktikams trūksta patirties, kaip jie galėtų pasitikrinti savo veiklos veiksmingumą, kokios bendruomenės aktyvinimo formos konkrečioje vietoje būtų veiksmingiausios.

Pasirinktos temos problemiškas. Dalis visuomenės mano, kad saugumas yra tik policijos reikalas, tačiau policija iš tiesų turėtų daugiau dirbti su visuomene, kartu aiškintis esminius saugios aplinkos kūrimo bei prevencijos organizavimo principus. Tuo tikslu rengiamos įvairios prevencinės programos ir projektai (Kiškis, Kuodytė, 2012). Pasak autorių, užsienio šalių patirtis rodo, kad bandymai rengti tokias programas tik vidaus reikalų sistemai baigdavosi nesėkmėmis ir norimas veiksmingumas nebuvo pasiektas. Prevencinių programų rengime turi dalyvauti visų rūšių visuomenės subjektai: teisėsaugos institucijos, savivaldybių institucijos, visuomeninės organizacijos, eiliniai asmenys. Bendradarbiaujant visiems socialiniams partneriams tikėtini geresni visuomenės saugumo užtikrinimo rezultatai.

Panašioms problemoms spręsti 2001 m. įkurtas Europos nusikalstamumo prevencijos tinklas (EUCPN). Prioritetiniais tinklo veiklos objektais laikomi: jaunimo nusikalstamumas; smurtiniai nusikaltimai; nusikaltimai, susiję su narkotikais; „urbanistiniai“ (miesto) nusikaltimai. EUCPN vienija 25 valstybes nares (Lietuva taip pat yra narė) (<http://www.eucpn.org/>).

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamasis valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Vykdomi nacionaliniai ir vietos lygmens projektai, siekiant įtraukti visuomenės atstovus į saugumo užtikrinimo veiklas. 2014 – 2015 m. į projektą „Savanoriai – žmogaus saugumui“ įtraukta apie 1 tūkst. jaunimo. Projekto tikslas – savanoriškos jaunimo veiklos visuomenės saugumo užtikrinimo srityje organizavimas bei pilietiškumo ugdymas. Projektas iš dalies finansuotas Europos Sąjungos Socialinio fondo lėšomis (www.raidoskryptys.lt www.policija.lt).

Policijos veiklos 2014 metų ataskaitoje pabrėžiama, kad buvo įgyvendinta 16 projektų, iš kurių vienas sėkmingiausių – ES ir JAV ambasados lėšomis finansuotas projektas „Nulis tolerancijos patyčioms“, skirtas prisidėti prie smurto ir patyčių prevencinės veiklos. Kitu reikšmingu projektu, finansuotu Europos Komisijos - „Policijos analitinių gebėjimų stiprinimas nusikaltimų prevencijai ir išsiaiškinimui bei tarptautiniam bendradarbiavimui stiprinti“- siekta kuo efektyviau panaudoti pažangias technologijas vykdant nusikaltimų prevenciją (Policijos veiklos ataskaita „Lietuvos policija 2014 metais“, 2015).

Lietuvos policijoje nuolatos vyksta procesai, siekiant kuo efektyviau panaudoti valstybės skiriamus išteklius viešajam saugumui užtikrinti. Kartu policija ir toliau lieka pagrindine teisėsaugos institucija, atsakinga už visuomenės saugumą, nes ištiria beveik 90 proc. visų teisėsaugos institucijų ištirtų nusikalstamų veikų. Oficialiais 2015 m. pirmojo pusmečio duomenimis, nusikalstamų veikų skaičius 100 000 gyventojų Lietuvoje ir Latvijoje buvo apie 1200, tuo tarpu Estijoje – beveik 1800 (<http://www.vpp.lt/naujienos/495>). 2015 m. pagrindinis dėmesys policijos veikloje skiriamas tam, kad policija būtų kuo arčiau žmonių.

Problemiškumą atspindi galimas aktyvesnis bendruomenės narių dalyvavimas valdyme, į(si)traukiant į saugumą skatinančias veiklas. Nors dalyvaujamasis valdymas ir aptariamas įvairiuose moksliniuose teoriniuose darbuose, tačiau praktinių tyrimų dar trūksta. Ieškant veiksmingesnių bendruomenės įtraukimo į dalyvujamąjį valdymą formų, kyla tokie probleminiai klausimai: *kaip dalyvaujamasis valdymas atsispindi viešojo valdymo ir visuomenės saugumo kontekste? Kaip teisinė ir administracinė aplinka lemia policijos veiklos efektyvumą? Kokios priemonės veiksmingiausios, įtraukiant bendruomenę į dalyvujamąjį valdymą?* Bendruomenės narių įtraukimas į dalyvujamąjį valdymą, užtikrinant visuomenės saugumą, yra pagrindinis šio darbo akcentas.

Tyrimo objektas – dalyvaujamasis valdymas užtikrinant visuomenės saugumą.

Tyrimo dalykas – Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato sąveika su bendruomene įtraukiant į saugumo užtikrinimo valdymą.

Tyrimo tikslas – atskleisti dalyvujamojo valdymo vyriausiajame policijos komisariate raišką ir rekomenduoti priemones, galinčias aktyvinti bendruomenės įtraukimą į visuomenės saugumo užtikrinimą.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikus mokslinės literatūros dalyvaujamojo valdymo visuomenės saugumo kontekste analizę, išryškinti policijos ir visuomenės sąveikos dalyvaujamame valdyme ypatumus.
2. Atskleisti policijos veiklos, užtikrinant visuomenės saugumą, teisinę ir administracinę aplinką.
3. Ištirti Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato ir visuomenės sąveikas, aktyvinant dalyvaujamąjį valdymą.
4. Modeliuoti dalyvaujamojo valdymo gerinimo priemones Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariate.

Ginamieji teiginiai:

1. Dalyvaujamąjį valdymą užtikrinant visuomenės saugumą galima didinti į saugios aplinkos kūrimą įtraukiant savivaldybių institucijas (policiją) ir bendruomenes.
2. Bendruomenių nariai gali įtakoti policijos veiklą nuolat bendradarbiaudami su policijos pareigūnais, kad būtų užtikrintas jų, kaip asmenų, ir jų turto saugumas.
3. Dalyvaujamojo valdymo gerinimo priemonės Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariate yra skirtos bendravimui ir bendradarbiavimui su visuomene bei bendrų tikslų, kuriant saugią aplinką, įgyvendinimui, taikant kontinentinį administracinį veiklos modelį.

Tyrimo metodai:

1. Mokslinės, teisinės, specialiosios literatūros, susijusios su visuomenės ir bendruomenės suvokimu, naujojo viešojo valdymo šiuolaikiniais iššūkiais, nusikalstamumo mažinimo ir prevencinių priemonių kūrimo analizė.
2. Dokumentų, statistikos analizė: nagrinėjami Europos Bendrijos ir Europos parlamento dokumentai visuomenės saugumo klausimais, Lietuvos Respublikos įstatymai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai ir kiti dokumentai, Telšių apskrities VPK viršininko įsakymai, Statistikos departamento duomenys apie policijos veiklą, visuomenės pasitikėjimą policija ir bendradarbiavimo raišką.
3. Anketinė apklausa ir pusiau standartizuotas interviu. Pusiau standartizuoto interviu procedūra ir klausimai standartizuojami tik iš dalies (Butkevičienė, 2011). Kokybinis interviu yra lankstus tyrimo metodas, leidžiantis pakreipti duomenų rinkimo procesą tinkamiausia linkme ir surinkti duomenis gilesniu lygmeniu (pastebėjus klausimų formuluočių trūkumus ir/ar poreikį papildomiems klausimams, galima atitinkamai koreguoti atliekamo ir/arba sekančio interviu klausimus). Interviu metu gaunama ne tik faktinė medžiaga, bet ir išaiškinamas subjektyvus kliento požiūris į šiuos faktus, bendraujama su respondentu, vartojant jam įprastą kalbos stilių ir sąvokas, išsiaiškinama, kaip respondentas supranta asmenines problemas bei gaunama gana „atvira“ informacija. Interviu galima fiksuoti raštu arba diktofono pagalba, šifruoti, interpretuoti, apibendrinti, pateikti išvadas. Parengti du interviu klausimynai: ekspertams ir bendruomenių pareigūnams.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Kiekybinis tyrimas – tai duomenų rinkimo metodas, kai respondentas pats savarankiškai pildo pateiktą anketą. Tai sudaro sąlygas atsakyti į klausimus jiems patogiu laiku ir išsaugoti informacijos privatumą (Balčiūnas ir kt., 2014). Anketa, kaip kiekybinio tipo duomenų rinkimo metodas, parengta asmenims iš bendruomenių, kuriose veikia saugios kaimynystės grupės. Anketą sudaro 7 uždari ir 1 atviras klausimas. Klausimai sudaryti remiantis turima saugios kaimynystės grupių ir bendruomenių patirtimi bei adaptavus vykdytų tyrimų anketas.

Magistro darbo struktūra. Ši magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, santrauka užsienio kalba, įvadas, 3 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (99 šaltiniai lietuvių kalba ir 32 šaltiniai užsienio kalba), priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 8 paveikslai, 29 lentelės. Prieduose pateikiami 2 interviu klausimynai, 6 interviu protokolai, 1 anketos pavyzdys. Darbo apimtis – 90 psl. (be priedų).

1. DALYVAUJAMASIS VALDYMAS UŽTIKRINANT VISUOMENĖS SAUGUMĄ: TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Dalyvaujamojo valdymo sąvoka viešojo valdymo kontekste

Visuomenė, pilietiškumas, demokratija. Istorijos raidoje visuomenė formavosi lygiagrečiai su žmonių migracija ir apsisprendimu apsigyventi pastovioje vietoje (Machovenko, 2001). Visuomenės vystymuisi reikšmės turėjo darbo pasidalijimas, gyvulininkystė, žemdirbystė, amatai ir prekyba. Besiformuojančių socialinių grupių narių teises ir pareigas apsprendė susitarimai (sutartys). Už vidinę tvarką valstybėse (viešosios tvarkos apsaugą) atsakomybę prisiėmė bažnyčia ir vietinės bendruomenės (Davies, 2002). Tik vėliau, augant miestams, ir laipsniškai besivystant visuomeniniam gyvenimui, pradėjo atsirasti struktūros, kurios ėmėsi palaikyti tvarką ir bausti nusikaltusius – ši funkcija vėliau buvo perduota specialiai sukurtoms institucijoms, pavyzdžiui, policijai (Novikovas, 2011).

Žmogus, nepriklausomai nuo jo valios, patenka į visuomenę, ir ji žmogų supa visą gyvenimą. Todėl plačiąja prasme visuomenę galima apibrėžti kaip organizacinius ryšius ir tikslingą veiklą susijusį bendrą žmonių gyvenimą. Įvardijami dabartiniai iššūkiai visuomenėms: integruojančios (mažinančios atskirtį) visuomenės; inovatyvios visuomenės; *saugios visuomenės*. Pilietine visuomenė vadinama tada, kai jos nariai imasi iniciatyvos kontroliuoti valdžios veiksmus. Kaip teigia Degėsys (2000), kuriant atvirą, darnią pilietinę visuomenę demokratiškoje šalyje, kiekvienam piliečiui turėtų būti svarbu: a) domėtis jį supančia aplinka; b) kritiškai vertinti informaciją ir sąmoningai pasirinkti sprendimus; c) nebijoti kritikos ir atvirai reikšti nuomonę; d) suvokti tolerancijos kitam asmeniui svarbą; e) ugdyti socialinį pasitikėjimą; f) suprasti solidarumo reikšmę kitų socialinių grupių atžvilgiu; g) aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime; h) priklausyti ar prisidėti prie bent vienos nevyriausybinių organizacijos veiklos.

Europos Komisijos dokumentuose pabrėžiama, kad būti piliečiu arba pilietišku visuomenės nariu reiškia tiesiogiai prisidėti prie bendruomenės gyvenimo kūrimo, keitimo ar tvarkymo. Tačiau piliečio sąvoka apima ir tuos asmenis, kurie neturi LR pilietybės, bet teisės aktai suteikia jiems galimybių dalyvauti sprendimų priėmimo procese (Nikartas, 2012). Pilietiškam žmogui valstybėje, kurioje jis gyvena, turi būti sudarytos visos galimybės aktyviai dalyvauti viešajame gyvenime, prisidėti prie sprendimų priėmimo. Pilietiškas suteikia galią dalyvauti ekonominiame, socialiniame, kultūriniame, pilietiniame ir politiniame visuomenės gyvenime. (Integracijos vadovas politikos kūrėjams ir vykdytojams, 2010). Guogio ir Gudelio (2003) manymu, pilietiško pagrindo yra tas, kad pilietiškas pirmiausiai yra asmens apsisprendimas ir gebėjimas individualų interesą derinti su visos bendruomenės interesu. Pilietiškas visose

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

demokratinėse ir atvirose šalyse yra suvokiamas kaip vienas esminių valstybės vystymosi bei saugumo kriterijų.

Kaip teigiama Komisijos komunikate tarybai ir Europos parlamentui (Briuselis, 2005), visaverčiu gyvenimu galima džiaugtis tik įstatymų numatytoje asmens saugumą garantuojančioje aplinkoje. Piliečių laisves ir teises galima garantuoti tik tada, kai jos yra pakankamai apsaugotos nuo nusikalstamų veikų, keliančių grėsmę ne tik asmens laisvei ir teisėms, bet ir visai demokratinei visuomenei. Gyventi demokratinėje visuomenėje daugumai piliečių reiškia *jaustis užtikrintai ir saugiai*. Tai yra tapatinama su šalies valdymo forma, kai visi piliečiai turi teisę dalyvauti valstybės valdyme užtikrinant jos narių saugumą. Pivoro ir Visockytės (2011) teigimu, viešojo valdymo procese dėmesys pirmiausia skiriamas pačiam procesui, o ne tik institucijoms, struktūroms ar viešojo administravimo veikėjams. Valstybė negali būti laikoma demokratine, jeigu jos piliečiams negarantuojama teisė dalyvauti priimant sprendimus svarbiais, tuo pačiu ir *saugumo*, klausimais. Kadangi pilietinė visuomenė yra vadinama demokratinės valstybės saugumo garantu – jos saugumo uždaviniai yra nurodomi kaip vieni iš svarbiausių pačiai šiuolaikinei pilietinei visuomenei. (Indicators of threats to civil society, <http://www.civicus.org/csw/csw-early-warning-system/indicators-of-threats-to-civil-society>).

Apibendrinant galima teigti, kad visuomenė yra istoriškai susiformavusi ir nuolat besivystanti žmonių bendruomenė, susieta įvairiais ryšiais ir santykiais. Būti pilietišku visuomenės nariu reiškia – prisidėti prie bendruomenės gyvenimo kūrimo, keitimo ar tvarkymo, aktyviai dalyvauti viešajame gyvenime, prisidėti prie sprendimų priėmimo. Demokratija – tai humanizmu pagrįsta visuomenės raida, kurioje gerbiamas piliečių suverenumas ir garantuojamos žmogaus teisės bei laisvės. Tik demokratinėje visuomenėje visi piliečiai turi teisę (tiesiogiai arba netiesiogiai) dalyvauti šalies valdyme. Piliečių dalyvavimas valstybės valdyme yra vienas iš svarbiausių demokratijos bei laisvos, atviros ir saugios visuomenės bruožų.

Bendruomenė ir pagrindiniai jos bruožai. Bendruomenės, kaip visuomenės dalies, samprata nagrinėjama įvairiais aspektais: klasikiniu, valstybiniu – administraciniu, tautiniu – patriotiniu, šiuolaikinės vietos bendruomenės, struktūriniu, socialiniu – psichologiniu, žmonių ir teritorijos, veiklos procesų bei socialinės sistemos funkcionavimo (Baršauskienė ir Leliūgienė, 2001; Spierts, 2003). Pasak Nefo ir kt. (2011), toks įvairus bendruomenės sampratos traktavimas siejamas su sukaupta patirtimi. Štuopytės (2002) nuomone, tai atskleidžia bendruomenės visuomeniškumą, nes ją sudaro asmenys, esantys socialinėje sąveikoje, tam tikroje geografinėje vietoje ir turintys vieną ar daugiau bendrų ryšių. Dažnai kaip išskirtinis bendruomenės bruožas nurodoma gyvenamoji vieta (arba geografinė teritorija) su panašiomis politinėmis-teisinėmis sistemomis, socialinio prasmingumo, tam tikrų santykių, tradicijų, normų ir elgesio sferoje forma, struktūra bendroms problemoms spręsti bei siekti bendrų tikslų.

Kadangi bendruomenėje svarbiausias elementas yra žmonės, turintys panašius interesus, todėl bendruomenė pirmiausiai apibrėžiama kaip istoriškai susiformavusi grupė žmonių, susietų tam tikrais santykiais (Nefas ir kt., 2011). Užsienio autoriai (Ekman ir Svanström, 2008; Sutton, 1999) taip pat linkę bendruomenę apibūdinti kaip tam tikroje teritorijoje, vietoje gyvenančių žmonių grupę, susietą bendrų interesų ir problemų. Todėl *vietos bendruomenė* galima vadinti grupę žmonių, gyvenančių apibrėžtoje teritorijoje ir siejamų bendrų tikslų. Taigi, apibrėžiant vietos bendruomenę nurodomos šios pagrindinės charakteristikos: teritorinė priklausomybė ir tarpusavio ryšys. Miesto ir kaimo bendruomenės skiriasi kai kuriais bruožais: bendruomeniniu solidarumu ir bendruomeniniais ryšiais. Bendruomenėse mieste ryškesnis bendruomeninis solidarumas, tačiau jis nėra efektyviai išnaudojamas kolektyviniams veiksams. Tuo tarpu kaimo bendruomenės labiau linkusios į uždarumą.

Chaskin (1997) išskyrė keturis esminius bendruomenės bruožus, svarbius ir šiandieninėms vietinėms bendruomenėms:

- bendruomeniškumo jausmą – bendruomeniškumo jausmas atspindi bendruomenės narių susietumo laipsnį ir bendrų aplinkybių pripažinimą, bendras vertybes, normas ir viziją. Bendruomeniškumo jausmo buvimas gali būti nustatomas ir pagal tai, kas leidžia būti kartu ir siekti bendrų tikslų, tačiau nesieja asmeniškai/emocionaliai. Bendruomeniškumo jausmo nepakanka, kad bendruomenė „veiktų“, jis turi sietis su kitomis bendruomenės charakteristikomis,
- įsipareigojimą – įsipareigojimas reiškia kiekvieno atskiro asmens, grupės ar organizacijos atsakomybę už tai, kas vyksta bendruomenėje, siekdami bendruomenės gerovės ir stengiasi aktyviai veikti kaip suinteresuotos šalys. Yra skirtumas tarp buvimo bendruomenės nariu ir buvimo aktyviu bendruomenės nariu. Aktyvių narių visada yra mažuma bendruomenėje, ir jie dažniausiai yra aukštesnio socioekonominio statuso, jau yra įsitraukę į kokios nors organizacijos veiklą. Kai kurios organizacijos bendruomenėje tikslingai mobilizuoja gyventojus, stiprindamos jų įsipareigojimą,
- gebėjimą spręsti problemas – tai įsipareigojimas, tapęs veiksmu, gebėjimas patiems daryti įtaką rėmėjams ir kitiems suinteresuotiems asmenims. Bendruomenės nuolat kinta, todėl gebėjimas spręsti problemas nėra pastovus. Jei bendruomenės funkcionavimo pradžioje gebėjimas spręsti problemas dažniausiai remiasi lyderiais, charizmatiniais asmenimis, tai vėliau jų funkcijas perima organizacijos. Problemų sprendimas tampa žinomu procesu. Svarbu, kad bendruomenėje būtų sukurta pakankamai problemų sprendimo mechanizmų,
- priėjimą prie išteklių – tam reikalingi instrumentinių ryšių užmezgimo įgūdžiai. Bendruomenės visada yra didesnių sistemų dalys, ir jų gebėjimas pasiekti gerovės dažniausiai priklauso nuo tų sistemų politikos. Ryšiai su išoriniais ištekliais yra nepastovūs. Iš kitos pusės, pačioje bendruomenėje yra nemažai išteklių, įskaitant bendruomenės narių žinias ir gebėjimus,

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

bendruomenės organizacijų aktyvumą, paslaugų teikimo agentūras, valstybines įstaigas (mokyklas, poliklinikas) ir pan.

Pasirinkto magistro darbo tematikai itin svarbūs visi šie 4 bendruomenę apibūdinantys bruožai (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Bendruomenių apibūdinimas

Bendruomenių tipai	
Kaimo ir miesto	R. Žiliukaitė, 2006
Šeimos, kaimyninės, teritorinės, tradicinės, šiuolaikinės, vietinės	Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 2012
Bendruomenės pagrindiniai bruožai	
Autonomiškumas – ne per daug veikiamos išorinių veiksnių, turi galimybių ir pastangų susidoroti su iškilusiomis problemomis, nariai turi įsipareigojimų bendruomene, jų dalyvavimas yra įmanomas ir sveikintinas, bendruomenės daugiau homogeniškos nei heterogeniškos, bendruomenė žino būdų, kaip įveikti problemas.	L. C. Johnson, 2001
Visuomeniškumas – bendruomenę sudaro asmenys, esantys socialinėje sąveikoje, tam tikroje geografinėje vietoje ir turintys vieną ar daugiau bendrų ryšių.	E. Štuopytė, 2002
Gyvenamoji vieta (arba geografinė teritorija)	E. Štuopytė, 2002
Panašios politinės-teisinės sistemos – socialinio prasmingumo, tam tikrų santykių, tradicijų, normų ir elgesio sferoje formos, struktūra bendroms problemoms spręsti.	E. Štuopytė, 2002
Bendruomenių nauda, veiklos veiksmingumas	
Bendruomenė sudaro sąlygas nuolatinei socialinei raidai ir mažina žmonių bejėgiškumo jausmą susidūrus su problemomis, kurių gausu tiek atskiro asmens, tiek ir įvairių bendruomenių (šeimos, kolektyvo, tautos, miesto ir t.t.) gyvenime	G. Mažeikis, 2007
Bendruomenė siejama su sukaupta patirtimi, kuria gali sėkmingai dalintis.	M. Spierts, 2003

Sudaryta autorės, remiantis lentelėje nurodytais autoriais ir informacijos šaltiniais

Apibendrinant galima teigti, kad bendruomenė, kaip visuomenės dalis, yra tam tikroje teritorijoje gyvenančių žmonių grupė, jungiama bendrų ryšių, apimanti bendrus įsitikinimus ir vertybes. Kaip išskirtinis bendruomenės bruožas nurodoma gyvenamoji vieta – tai geografinė teritorija su panašiomis politinėmis-teisinėmis sistemomis. Bendruomenė yra socialinio prasmingumo, tam tikrų santykių, tradicijų, normų ir elgesio forma/ struktūra bendroms problemoms spręsti. Bendruomenė sudaro sąlygas nuolatinei socialinei raidai ir mažina žmonių

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

bejėgiškumo jausmą susidūrus su problemomis, kurių gausu tiek atskiro asmens, tiek ir įvairių bendruomenių (šeimos, gatvės, darbo kolektyvo, tautos ir t. t.) gyvenime. Bendruomenės nariai yra pajėgūs kovoti su egzistuojančiomis problemomis, sujungiant žmogiškuosius išteklius toms problemoms spręsti. Bendruomenės neįsivaizduojamos be joms priklausančių žmonių veiklos, grindžiamos bendru sutarimu.

Dalyvaujamojo valdymo samprata. Valdymas ir dalyvavimu grįstas valdymas siejamas su šalių ekonominėmis ir socialinėmis problemomis, kai pasigendama gero valdymo. Netinkamas („blogas“) valdymas gali atsirasti dėl netinkamo politinio režimo, netinkamo valdžios panaudojimo, žemų vyriausybės valdymo kompetencijų (Pivoras, Visockytė, 2011).

Paskutiniu metu *viešojo valdymo* ir *gero valdymo* sampratose pabrėžiamas dalyvavimo elementas. Dalyvavimas – tai tam tikros pozicijos užėmimas atitinkamoje veikloje, tai procesas, padedantis valdžiai geriau tenkinti piliečių poreikius, o piliečiams suteikiantis galimybę juos išsakyti. Šis procesas leidžia ieškoti ir siekti kompromiso tarp valdžios ir eilinio piliečio (Abs, Veldhuis, 2006; Marcinkevičiūtė, Petrauskienė, 2008). Geras viešasis valdymas suprantamas pirmiausiai kaip dalyvavimu grįstas valdymas arba dalyvaujamas valdymas (*participatore governance*). Dalyvavimu grįstas valdymas dabar suprantamas kaip atsakas naujam viešajam valdymui. Vis dažniau į valdymo procesą įsitraukiant visuomenės veikėjams bei atskiriems (privatiems) asmenims, viešasis valdymas įgijo gilesnę prasmę – suprantamas ne tik kaip institucijos, bet ir kaip procesai (Pivoras, Visockytė (cit. Mitlin, 2004). Todėl dalyvavimas tikslingai laikomas viešojo valdymo dalimi, o dalyvavimu grįstas valdymas siejamas su bendruomenių, kaip aktyvesnių pilietiškumo formų, valdymu. Viešojo valdymo idėjas stengiamasi įgyvendinti taikant efektyvesnes priemones, pabrėžiant bendradarbiavimo su visuomene ir privačiu sektoriumi bei skaidresnio, atviresnio, dalyvavimu besiremiančio valdymo principus (Visockytė, 2012).

Dalyvaujamas valdymas viešojo ir gerojo valdymo kontekste. Lietuvoje dar silpna bendruomenių, visuomenės organizacijų savireguliacijos ir bendradarbiavimo su visuomenės nariais demokratija. Todėl piliečių dalyvavimas sprendimų priėmimų procese išlieka ir aktualus, ir problematiškas, nes neretai valdžios atstovai nevykdo pareigos sudaryti galimybes gyventojams dalyvauti šiame procese (Marcinkevičiūtė, Petrauskienė, 2008). Visuomenės gyvenimas yra paremtas valdymu (Vasiliauskas, 2001). Kaip teigia Scott (2004), Jessop (2002), valdymo terminas yra senas, sudėtingas ir įvairus (anglų k. valdymas *governance* – vadovauti valčiai, kreipti valtį). Mokslinėje literatūroje valdymo terminas siejamas su vadovavimu, lyderyste, tarpininkavimu, su valdymo procesais, vadovų ir vyriausybių veiksmais. Šiandien valdymas apima ne tik valstybines institucijas, bet ir privatųjį bei savanorystės sektorių, todėl yra vis labiau kintantis procesas. Išskiriamos trys, valdymui būdingos, pagrindinės savybės:

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

- valdymas reiškia reguliavimą ir kontrolę, atsižvelgiant į egzistuojančią (socialinę, politinę, ekonominę, institucinę) tvarką;
- valdymo struktūros yra formaliosios ir neformaliosios institucinės priemonės, kurių dėka politiniai ir ekonominiai veikėjai organizuoja ir vykdo tarpusavio įsipareigojimus;
- valdymo struktūros tarnauja socialinės sistemos teisėtumo ir efektyvumo didinimui, mažinant ir sprendžiant konfliktus, nustatant standartus ir paskirstant funkcijas.

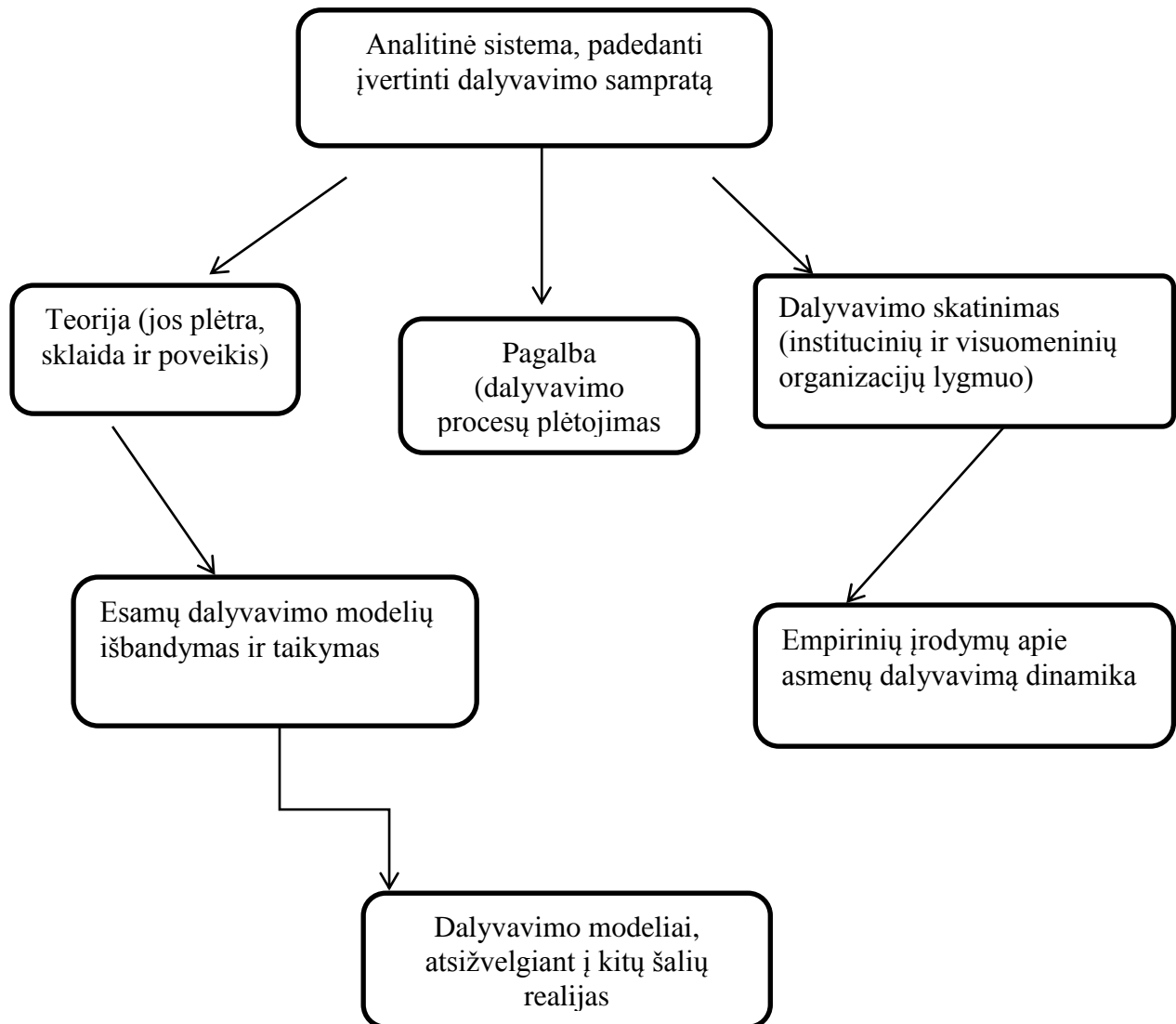
2007 m. Europos Tarybos vietinės ir regioninės valdžios kongresas pritarė naujai parengtai „Inovacijų ir Gero valdymo vietiniame lygmenyje strategijai“, kuria remiantis buvo raginama dar aktyviau plėtoti *gero valdymo* teorinius aspektus. Minėtoji strategija išskėlė tokius tris tikslus:

- 1) piliečiai yra visų demokratiškos institucijų ir procesų centre;
- 2) vietinė valdžia nuolat gerina valdymą, remdamasi dvylika Gero valdymo principų: sąžiningi rinkimai, atstovavimas ir *dalyvavimas*; reagavimas; veiksmingumas ir efektyvumas; atvirumas ir skaidrumas; teisės normų laikymasis; etiškas elgesys; kompetencija ir produktyvumas; inovacijos ir atvirumas pokyčiams; patvarumas ir ilgalaikė orientacija; stabilus finansų valdymas; žmogaus teisės; atskaitomybė;

3) valstybės (ar regioninė valdžia, priklausomai nuo valstybės konstitucinės tvarkos) kuria ir palaiko institucines prielaidas valdymo gerinimui vietos lygmenyje, remdamasi įsipareigojimais, kurie atitinka Europos vietos savivaldos chartiją. Vadinasi, Gero valdymo principai yra taikytini tiek globaliu ar europiniu lygmeniu, tiek nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygmenimis. Geras valdymas savivaldos institucijose, kurios yra arčiausiai piliečių ir susijusios su paslaugų jiems teikimu, yra viena iš pagrindinių demokratinės valstybės prioritetinių kryptų.

Svarbiais laikomi tie valdymo principai, kurie deklaruoja *sąžiningus rinkimus, atstovavimą ir dalyvavimą, užtikrina visuomenės saugumą* (Šaparnienė, 2014). Stipri ir demokratiška vietos valdžia, įtraukianti ir įgalinanti vietos bendruomenes būti aktyviais vietos savivaldos dalyviais – neatsiejamas demokratinės visuomenės bruožas. Savivaldybių lygmenyje svarbu, kad nuolatiniai savivaldybių gyventojai, turintys leidimą gyventi šalyje, gali naudotis tiek aktyviaja, tiek pasyviaja rinkimų teise (rinkti savivaldybės tarybą ar būti į ją išrinktam) (Gyventojų dalyvavimas vietos reikalų tvarkyme, 2010). Demokratinėse šalyse aktyvus piliečių dalyvavimas vietos rinkimuose yra vienas iš pagrindinių piliečių įtraukimo ir dalyvavimo vietos savivaldoje rodiklių. Tačiau autorė atkreipia dėmesį, kad piliečių aktyvumas, dalyvaujant vietos savivaldos rinkimuose, tiek Lietuvoje, tiek visoje Europoje, mažėja. Nurodomos įvairios šio reiškinio priežastys: dažnai jį lemia mažėjantis piliečių pasitikėjimas valdžia, pilietinės pareigos ir patriotizmo nuosmukis, emigracija, gimstamumo mažėjimas. Suprantama, jog reikia stiprinti visuomenės pilietiškumą, plėtojant įvairias demokratijos priemones.

Piliečių dalyvavimas – tai bendravimas tarp piliečių ir valdžios, kai valdžia informuoja piliečius ir juos išklauso, o piliečiai išsako savo nuomonę ir pageidavimus valdžiai. Piliečių dalyvavimo terminas aiškiai suprantamas ir dažnai vartojamas kalbant apie netiesioginio dalyvavimo formas, tokias kaip narystė interesų grupėje ar balsavimas rinkimuose, dalyvavimas nevyriausybinių organizacijų veikloje (Savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas, 2013). Piliečių dalyvavimo samprata apima platų ratą bendrų ir sietinų veiksmų, kurie galutiniame variante apibrėžiami kaip dalyvavimo modeliai (žr. 1 pav.):

1 pav. Dalyvavimo sampratos analitinės sistemos schema (adaptuota pagal: Swapan M. Sh. H. The Realities of Participation in Planning in Bangladesh: The Role of Institutional and Socio-political Factors in Shaping Participatory Planning in Developing Countries, 2013)

Piliečių įtraukimas į dalyvaujamąjį valdymą yra „įrankis, siekiant ne vadybinių principų taikymo, o socialinės atsakomybės puoselėjimo, taip pat ir saugumo užtikrinimo“ (Guogis,

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Šilinskytė, 2013, p. 29). Autoriai teigia, jog labai svarbus *nuolatinis piliečių dalyvavimas*, o ne tik vienkartinis nuomonės išreiškimas. Pasak Nefo ir kt. (2011, p.110), „dažnai įsivaizduojama, kad dalyvaudami rinkimuose, visuomenės nariai jau prisideda prie valdymo ir visuomenės gerovės kūrimo. Tam reikalingas didesnis visuomenės sąmoningumo skatinimas, valdžios sprendimų skaidrumo kontrolė ir valstybinių procesų reguliavimas „iš apačios“. Būtent aktyvaus dalyvavimo skatinimas turi būti siejamas su politinėmis ir demokratinėmis žmonių teisėmis ir laisvėmis (Raipa, 2011). Tačiau tai nereiškia, kad dalyvaujamojo valdymo koncepcijoje yra numatyta panaikinti profesionalias valstybės tarnybas, tik kitaip interpretuojama jų sąveika su piliečiais ir skatinamas artimesnis abipusis kontaktas (Pivoras, 2010). Dar nepakankamai arčiausiai žmonių esančios institucijos vykdo savo įsipareigojimus ir dalyvauja diskusijose su gyventojais (bendruomenių nariais) (Marcinkevičiūtė, Petrauskienė, 2008).

Remiantis kai kuriais informacijos šaltiniais (Heinelt, 2010; Open Government, 2003), svarbus aspektas yra tas, kad tam tikros piliečių dalyvavimo viešojoje politikoje formos, būtent negatyvios ir vienašališkos piliečių ar jų organizacijų reakcijos (pavyzdžiui, be valdžios pritarimo siekiant organizuoti alternatyvias viešąsias paslaugas, ar vykdant kitas su viešuoju interesu bei viešąja teise nesuderinamas veiklas), nėra suvokiamos kaip viešojo valdymo veiklos. Dalyvavimu laikomas tik konstruktyvus įnašas, kai visuomenės atstovai pateikia nuomonę ar pasiūlymus, dalyvauja kuriant priemones (paslaugas). Dalyvavimu galima laikyti ir kitas, į bendradarbiavimą ir suinteresuotųjų pusių (stakeholderių) interesų derinimą nukreiptas, veiklas.

Užsienio autoriai (Osborne, 2010; Rowe ir Frewer, 2005; Lynn ir kt. 2000) taip pat yra tos nuomonės, jog *piliečių dalyvavimas turi praplėsti demokratijos supratimą apskritai*. Didesnį dėmesį reikia skirti piliečių įtraukimui į valdymą, savivaldą, pabrėžiami atskaitomybės, efektyvumo, veiksmingumo, bendradarbiavimo ir teikiamų viešųjų paslaugų prieinamumo visiems piliečiams principai. Todėl svarbus toks visuomenės dalyvavimas, kuris turi reikšmės sprendimų priėmimo procese bei daro įtaką svarbiais klausimais, atitinkančiais piliečių interesus, pavyzdžiui, užtikrinant visuomenės saugumą. Piliečių dalyvavimas, pasak minėtų autorių, turi remtis visuomenės ir institucijos bendradarbiavimu prieš priimant abiem pusėm svarbius sprendimus. Tačiau Bang (2010) teigimu, gana sudėtinga pasakyti, kaip reikia efektyviai inicijuoti dalyvavimu grįstą valdymą. Nuolat kyla klausimas, kas turi jį inicijuoti - valstybė (t. y. valstybinės institucijos), ar jis turi kilti iš visuomenės iniciatyvų. Marcinkevičiūtė ir Petrauskienė (2008) išskyrė dvi dalyvavimo grupes pagal tai, ar piliečiai patys rodo iniciatyvą dalyvauti, ar valdžios institucijos įvairiais būdais bando įtraukti visuomenę:

- tiesioginis dalyvavimas – tai dalyvavimas rinkimuose, apklausose, susirinkimuose, programų rengime, peticijų, skundų, prašymų, pasiūlymų teikime ir pan.,

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

- netiesioginis dalyvavimas – kai informavimo priemonių, apklausų pagalba valdžios atstovai išsiaiškina gyventojų nuomones.

Įtraukiant piliečius į sprendimų priėmimą, siekiama realaus piliečių poreikių patenkinimo. Callahan (2007) pabrėžia piliečių dalyvavimo svarbą dar iki veiksmų įgyvendinimo, o ne tik piliečių pozicijos išsakymą jau priėmus sprendimus. Anot Petukienės ir Tijūnaitienės (2009, p.230), „dalyvavimas nebėra jau vien veikla, skirta tik išrinktiesiems, esantiems valdžioje. Dabar eiliniams piliečiams reikia mokytis dalyvauti, o valdininkams – įtraukti piliečius į sprendimų priėmimo procesą“. Reikšmingas vaidmuo, kuriant piliečių dalyvavimo viešajame valdyme prielaidas, tenka informacijos apie valdžios veiksmus skleidimui ir plačiam prieinamumui (Nakrošis, 2010). Visuomenės įtraukimą į dalyvavimą nagrinėjo Stasiukynas (2010), analizuodamas Arnsteino dar 1969 m. pasiūlytas visuomenės dalyvavimo pakopas, kurios skirstomos į tris laipsnius: nedalyvavimą, simbolinį dalyvavimą ir piliečių valdžią. Šios trys pakopos atspindi visuomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą galimybes ir valstybės bei piliečių santykius.

Bovaird ir Loffer (2003), Stasiukynas (2010), Petukienė ir Tijūnaitienė (2009) išvelgė, kokios gali būti pasekmės, skatinant piliečių dalyvavimą:

2 lentelė

Piliečių dalyvavimo skatinimo reikšmingumas

<p>1. Skatinamas atvirumas politikos formavimo ir įgyvendinimo srityse. Valstybės institucijos reaguoja į piliečių poreikius ir atsiskaito piliečiams. Valdymo veiklos orientuojamos į piliečių poreikių patenkinimą.</p>	<p>2. Gerinama valdžios atstovų ir visuomenės sąveika bei santykiai. Stiprinamos piliečių kompetencijos ir gebėjimai. Kuriamos sąlygos priimamiems sprendimams įgyvendinti.</p>	<p>3. Didinama atsakomybė ir skaidrumas, skatinant gyventojų pasitikėjimą. Užtikrinamas demokratinės sistemos stabilumas. Skatinamos demokratiškumo idėjos.</p>
<p>4. Pasitelkiami išteklių, panaudojant žinias, įgūdžius bei perspektyvas. Vystomi tarpasmeniniai santykiai ir supratimas. Gerinami santykiai tarp individų ir valdžios institucijų.</p>	<p>5. Didinama priimamų sprendimų kokybė. Siekiama ne tik individualių, bet ir bendruomeninių interesų. Sudaromos galimybės mokytis ir tobulintis.</p>	<p>Autoriai: T. Bovaird ir E. Loffer (2003); E. Petukienė, R. Tijūnaitienė (2009); A. Stasiukynas (2010).</p>

Sudaryta autorės, remiantis autorių T. Bovaird ir E. Loffer (2003; E. Petukienė, R. Tijūnaitienė (2009); A. Stasiukynas (2010) darbais

Pastebima, kad piliečių skatinimas aktyviai dalyvauti yra nukreiptas į kolektyvinės naudos ir bendros viešosios vertės kūrimą. Pasak Tijūnaitienės (2009), būtinai reikia derinti individualius piliečių poreikius su visos šalies gerovės siekimu ir kolektyviniais tikslais, ieškoti privačių ir viešųjų interesų darnios sąveikos, kas leistų pasiekti kolektyvinę, o tuo pačiu ir individualią naudą.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Tačiau sėkmingam tikslų įgyvendinimui dažnai trukdo piliečių dalyvavimo reikšmės neįvertinimas. Neretai inicijuojamas tik rekomendacinio pobūdžio visuomenės dalyvavimas. Neatmetama ir pačios visuomenės pasyvumo dalyvauti problema. Dažnai piliečiai tiesiog nenori dalyvauti ar kištis į sprendimų priėmimo procesą. Norint įgyvendinti dalyvavimo idėją, reikalinga dalyvavimo, atsakomybės prisiėmimo už sprendimus ir aktyvaus dalyvavimo kultūra, ko dar dažnai trūksta (Guogis, Urvikis, 2011). Raipa (2009) pateikia dvi piliečių dalyvavimo disfunkcijas:

- universalios konceptualios struktūros nebuvimas. Piliečių dalyvavimas – tai specifinis praktinės veiklos rezultatas, todėl neįmanoma sukurti vieningos šio proceso metodologijos ir teorijos;
- valstybinių institucijų nenoras inicijuoti piliečių dalyvavimo dėl valdžios ir statuso praradimo grėsmės.

1.2. Dalyvaujamas valdymas visuomenės saugumo kontekste

Visuomenės saugumas apima visuomeninius santykius, susijusius su pavojingų žmonių sveikatai ir gyvybei pasekmių, atsirandančių dėl žmonių pavojingų veikų ar stichinių nelaimių, likvidavimu, ir tokių pasekmių atsiradimo priežasčių pašalinimu (Nikartas, 2012). Visuomenės saugumas suprantamas kaip gyvybiškai svarbių asmens ir visuomenės interesų apsaugos būklė. Visuomenės saugumo srityje pirmiausiai atsižengiama į policiją ir jos vykdomą veiklą, nes ji suvokiama kaip asmens bei viešosios tvarkos funkcijos užtikrinimas teisės aktais nustatyta tvarka (čia viešosios tvarkos funkcija suprantama „ne tik kaip viešosios tvarkos, bet ir kaip žmogaus teisių ir laisvių, visuomenės saugumo užtikrinimas, nusikalstamumo prevencija ir kontrolė“ (p. 185), vadovaujantis demokratijos, teisės viršenybės ir pagarbos žmogaus teisėms principais, siekiant įgyti Lietuvos gyventojų pagarbą ir pasitikėjimą (Kalašnykas, Deviatnikovaitė, 2007).

Saugumo išsaugojimas yra svarbiausias tikslas užtikrinant viešosios tvarkos apsaugą, nes bet koks pasikėsinimas į žmogaus gyvybę, sveikatą, laisves bei teises, garbę ir orumą, asmens neliečiamybę, turtą (tai ir yra grėsmė asmens saugumui), taip pat grėsmė visuomenės saugumui pažeidžia tarp žmonių susiklosčiusius santykius bei ryšius, gyvenimo ritmą, visuomenės rimtį, t. y. visuomeninius santykius, sudarančius viešosios tvarkos turinį. Todėl taisyklių, reguliuojančių visuomenės saugumą, laikymasis yra viena iš sąlygų užtikrinti viešąją tvarką (Novikovas, 2011).

Galima teigti, kad „tikimasi pastovesnio ir aktyvesnio visuomenės narių dalyvavimo valdžios institucijų veikloje, siekiant užtikrinti visuomenės saugumą“ (Raipa, Smalskys, 2009, p.328). Abipusis valdžios ir visuomenės bendradarbiavimas skatina ir atsakomybės dalijimąsi, ir visuomenės bei institucijų pasitikėjimą vienu kitomis (Guogis, Urvikis, 2011). Piliečių dalyvavimas ypatingai svarbus priimant sprendimus *visuomenės saugumo* srityje, tačiau siekiant esminių ir

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

teigiamų rezultatų šioje srityje piliečiams reikia aiškinti saugumo bei dalyvavimo jo užtikrinime reikšmę.

Visuomenės saugumo sąvoka apibrėžiama kaip visuma priemonių, skirtų užtikrinti vidinį ir išorinį valstybės saugumą, piliečių ir institucijų apsaugą, taip pat apsaugoti pagrindines teises ir laisves (Janeliūnas, 2008). Plati saugumo sąvoka reikalauja apibrėžti konkretų saugumo objektą (Buzan, 1997). Autorius iškėlė svarbiausius su saugumo sąvoka susijusius klausimus: kas yra saugumo objektas, nuo ko reikia saugoti, ką saugoti. Remiantis šiais klausimais išskirti trys saugumo lygiai: individualus, nacionalinis ir tarptautinis. Pasak Janeliūno (2008), saugumo objektų daugėja nagrinėjant valstybę įvairiais lygmenimis – nuo atskirų individų iki tarptautinės sistemos. Saugumas visada siejasi su grėsmėmis. Valstybė, vadinasi ir visuomenė, dažniausiai susiduria su karinėmis, politinėmis, ekonominėmis, socialinėmis, aplinkosauginėmis grėsmėmis. Atsiranda vis nauji saugumo objektai, nes plečiasi ir naujos grėsmės.

Nagrinėjant dalyvujamąjį valdymą visuomenės saugumo kontekste tenka pastebėti, kad saugumas yra vienas iš žmogaus poreikių. Šis poreikis, pasak Nikarto (2012), apima platų ratą pavojingų ir socialiai nepageidautinų reiškinių, pavyzdžiui, turto sugadinimas ar pasisavinimas, kėsinimasis į asmens gyvybę ar sveikatą, socialinės ir fizinės tvarkos pažeidimai, moralės normų pažeidimai ir pan. Net ir nelabai pavojingi reiškiniai kelia nerimą ir susirūpinimą visai visuomenei ir/ar jos daugumai.

Norint patenkinti poreikius, nepakanka juos įvardinti, reikia priemonių kaip tai padaryti. Stone (2004), Nikarto (2012) pastebėjimu, žmonės turi idėjų, kaip poreikius patenkinti – tai galima pasiekti patiems gyventojams dalyvaujant saugumo užtikrinimo procese. Visuomenė gali padėti apsaugoti svarbius savo ir kitų asmenų, valstybės interesus nuo neteisėtų veikų, kitokio socialiai nepageidautino elgesio ir kitų pavojingų reiškinių, susijusių su grėsmėmis asmeniui. Tačiau pasitaiko ir skeptiško dalyvavimo vertinimo, grindžiamo tuo, jog neįmanoma siekti visų visuomenės narių, kaip lygių vieni kitiems, dalyvavimo (Guogis ir Urvikis, 2011).

Nepaisant skepticizmo, valstybė ir visuomenė, palaikant visuomenės saugumą, yra lygios, o įtaka vienu kitoms, sprendžiant esamas problemas, suprantama kaip bendradarbiavimas. Vadinasi, visos teisėsaugos institucijų pastangos, kuriomis siekiama sužadinti visuomenės susidomėjimą saugumo problemomis, yra tikslingos, nes nesaugi aplinka skatina nepasitikėjimą valstybe, kai valstybė negarantuoja paties paprasčiausio dalyko - visuomenės narių saugumo (Šakočius, 2002).

Apibendrinant galima teigti, kad saugios aplinkos užtikrinimas yra gyvybiškai svarbus ne tik kiekvienam piliečiui asmeniškai, bet ir visuomenės sutelktumui bei valstybingumui išlaikyti. Visuomenės saugumo būklė verčia ieškoti sprendimų ir naujai pažvelgti į valstybinės valdžios ir savivaldos institucijų veiklą, į nepanaudojamus vidinius visuomenės išteklius ir pilietinių

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

iniciatyvų galimybes. Gyventojų dalyvavimas užtikrinant saugumą – tai asmenų, turinčių Lietuvos pilietybę ar gyvenančių Lietuvoje bei turinčių tam tikras pilietines teises, į(si)traukimas į šiuos visuomeninius santykius, siekiant apsaugoti svarbius savo ar kitų asmenų, visuomenės ir valstybės interesus nuo neteisėtų veikų, kitokio socialiai nepageidautino elgesio ir kitų pavojingų ar visuomenei nerimą keliančių reiškinių, susijusių su įvairiomis grėsmėmis asmeniui.

2. POLICIJOS VEIKLOS, UŽTIKRINANT VISUOMENĖS SAUGUMĄ, TEISINĖ IR ADMINISTRACINĖ APLINKA

2.1. Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas ES, nacionaliniu ir vietos lygmenimis

Saugios visuomenės procesas modeliuojamas atsižvelgiant į visuomenės saugumo užtikrinimo ir viešosios tvarkos apsaugos paslaugas teikiančias institucijas ir jų kompetenciją (Pocienė, Kalesnykas, Kiškis, Mališauskaitė –Simanaitienė, Uscila, 2010). Visuomenės saugumas apima visos bendrijos (visos šalies gyventojų) saugumą ir atsispindi teisėtvarką reglamentuojančiuose dokumentuose.

3 lentelė

Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas – ES lygmuo

Dokumento rūšis	Dokumento pavadinimas	Akcentuojamas aspektas
Strategijos	<i>Europos saugumo strategija</i> (2003 m.).	Pagrindinis strategijos aspektas – Europos išorinis saugumas.
	<i>Europos Sąjungos Vidaus saugumo strategija</i> (2010 04 25).	Strategijos tikslas – padėti Europai siekti pažangos, užkirsti kelią nusikaltimams, stiprinti gebėjimus laiku ir tinkamai reaguoti į įvairius, taip pat ir su asmens saugumu susijusius veiksmus.
	<i>Europos Sąjungos vidaus saugumo strategijos dokumentas „Kuriant Europos saugumo modelį“ (ES Taryba, Briuselis, 2010 02 23)</i>	Pagrindinis modelio aspektas – bendros priemonės ir įsipareigojimai stiprinti saugumo, laisvės ir privatumo sąsajas, šalinti nesaugumo priežastis ir padarinius, stiprinti prevenciją.
Konvencijos/ chartijos	<i>Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija</i> (Roma, 1950 m.; pakeista Protokolu Nr. 14 (ETS Nr. 194), įsigaliojusi 2010 m. birželio 1 d. ir kitais Protokolais – 3, 5, 8 – įsigaliojusiais 1970 m., 1971 m., 1990 m.).	Pagrindinis aspektas – bendromis pastangomis užtikrinti tam tikras žmonių teises ir laisves, taip pat nuosavybės apsaugą ir asmens saugumą.
	<i>Europos socialinė chartija</i> (priimta 1961 m., ratifikuota 2002 m.)	Pagrindinis chartijos aspektas – žmonių socialinių teisių įgyvendinimo formavimas.
	<i>Europolis – tarptautinė kovos su nusikalstamu institucija</i> (įkurtas 1992 m. Hagoje).	Pagrindinis institucijos tikslas – siekti, kad Europoje būtų visiems saugu gyventi, keistis kriminaline informacija aukščiausiu tarptautiniu lygiu, kovoti su finansiniais, kibernetiniais nusikaltimais bei nusikaltimais asmeniui.

Institucijos	<i>Europos Sąjungos Taryba</i> (pagrindinė ES sprendimų priėmimo institucija, įsteigta 1958 m. Briuselyje)	Veda derybas dėl ES teisės aktų ir juos priima, koordinuoja ES šalių politiką, formuoja ES užsienio ir saugumo politiką.
	<i>Eurojust</i> (ES organas, įkurtas 2002 m.)	Teikia paramą kompetentingoms institucijoms, padeda vykdant ikiteisminius tyrimus, padeda efektyviau kovoti su sunkiais tarptautiniais ir organizuotais nusikaltimais.
Forumai	<i>Europos miestų saugumo forumas</i> (<i>European Forum for Urban Safety – EFUS</i>).	Pagrindinis aspektas – bendradarbiavimo Europoje galimybės stiprinant viešąją saugumą.
	<i>Europos saugumo tyrimų ir naujovių forumas</i> (<i>ESTNF</i> , 2007 m.)	Tikslas – remti civilinės saugos politikos formavimą, naudojantis tinkamomis technologijomis ir žinių baze, kuriant ir toliau vykdant bendrą saugumo tyrimų darbotvarkę, į kurią įtrauktos visos Europos suinteresuotosios šalys.
Programos	<i>Tamperės programa</i> (1999 m.).	Nutarimas kovoti su nusikalstamumu, kuriant Europos teisinę bei teisingumo erdvę.
	<i>Hagos programa</i> (2005 m.).	Pagrindinis aspektas – laisvės, saugumo ir teisingumo stiprinimas Europos Sąjungoje.
	<i>Stokholmo programa „Atvira ir saugi Europa piliečių labui ir saugumui“</i> (<i>Europos Vadovų Taryba, 2010 05 04</i>).	Siekia ir toliau stiprinti teisingumo, laisvės ir saugumo erdvę, akcentuoja piliečių interesus ir poreikius.
Sutartys/susitarimai	<i>1985 m. birželio 14 d. pasirašyta sutartis tarp Beneliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų panaikinimo;</i>	Susitarime numatytos bendros išorinių sienų kontrolės, vizų išdavimo ir prieglobsčio teikimo, policijos ir muitinės bendradarbiavimo taisyklės bei saugumo užtikrinimo priemonės.
	<i>1990 metų birželio 19 dieną susitariančios šalys pasirašė sutartį, taip vadinamą Šengeno konvenciją; Susitarimas „Dėl Europos nusikaltimų prevencijos politikos ir jos sudedamųjų dalių“, 2001 m. įkurtas Europos nusikalstamumo prevencijos tinklas (EUCPN)</i>	Šengeno informacinės sistemos tikslas – Šengeno šalių teritorijoje užtikrinti viešąją tvarką bei saugumą.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

3-oje lentelėje pateiktuose dokumentuose apibrėžiama, kaip ES valstybių institucijos įstatymų numatyta tvarka užtikrinama visuomenės sauga, kuri apima tokias sritis: nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencija, kontrolė ir tyrimas, viešosios tvarkos užtikrinimas, valstybės sienų apsauga ir migracijos kontrolė, ekstremalių situacijų valdymas, asmenų ir objektų apsauga ir kt. ES šalys narės stengiasi *užtikrinti visuomenės saugumą*. Visuomenės saugumas ES kontroliuojamas plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą. Teisėsaugos struktūrų bendradarbiavimas siekiant išspręsti kylančias problemas pereina tam tikrus lygius: nuo neoficialaus bendradarbiavimo prie institucinio, nuo atskirų institucijų prie vienos institucijos (Aleksonis, Aleksonytė, 2012). Visuomenės saugumui svarbus laisvas ir saugus asmenų judėjimas iš šalies į šalį - ir tai viena iš teisių, įtvirtinta nuo ES įkūrimo.

Beveik trys šimtai Europos savivaldybių ir regionų, europinių nevyriausybinų organizacijų dirba viešojo saugumo srityje. Visuomenės saugumo sąvoka europiniame kontekste suvokiama gana plačiai – tai ne tik fizinis saugumas, tai ir saugus viešasis transportas, mokyklų, darželių, sveikatos ir socialinės apsaugos įstaigų saugumas, pasilinksminimo ir pramogų vietų planavimas, nusikaltimai, susiję su narkotikais, „urbanistiniai“ (miesto) nusikaltimai, tai ir gerosios patirties šioje srityje analizė bei sklaida, bendradarbiavimas su viešojo saugumo struktūromis, piliečių mobilizavimas teikiant viešojo saugumo iniciatyvas.

Apibendrinant galima išvelgti visuomenės saugumo teisinio reglamentavimo ES lygmenyje aktualijas per paskutinius 15 metų:

- strategijose pabrėžiamas Europos išorinio saugumo ir asmens saugumo stiprinimas, išsaugant žmonių teises ir laisves, nesaugumo priežasčių šalinimas prevencinių veiklų pagalba,
- institucijų prerogatyva – remiantis tarptautinėmis konvencijomis bei chartijomis formuoti saugumo politiką, siekti visų Europos gyventojų saugumo, dalyvauti veikose, užkardant tarptautinius/organizuotus nusikaltimus,
- tarptautinių forumų dėka nuosekliai vykdomas visų Europos šalių bendradarbiavimas stiprinant viešąjį saugumą,
- sutartys/susitarimai ypatingą dėmesį skyrė Šengeno zonos viešosios tvarkos bei saugumo užtikrinimui,
- programose numatytos priemonės skirtos toliau tęsti saugumo ir teisingumo visoje Europos Sąjungoje stiprinimą.

Remiantis Europos Sąjungos dokumentais visuomenės saugumo srityje rengiami atitinkami dokumentai Lietuvoje ir taip vykdomas teisinis reglamentavimas nacionaliniame lygmenyje (žr. 4 lentelę).

Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas nacionaliniu lygmeniu

Dokumento rūšis	Dokumento pavadinimas	Akcentuojamas aspektas
LR Konstitucija	<i>Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992) 24 str. 2 d.,</i>	Garantuoja viešąją tvarką, saugo asmenį, jo būstą ir turtą.
	<i>Lietuvos Respublikos Konstitucija 26 str. 4 d.,</i>	Garantuoja visuomenės saugumą, viešąją tvarką.
	<i>Lietuvos Respublikos Konstitucija 36 str. 2 d.,</i>	Akcentuoja valstybės ir visuomenės saugumą.
Įstatymai	<i>Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas (2000) (5 str. 1 d., 14 str. 6 d., 17,18-24 str.,</i>	Apibrėžtas policijos pareigūno teisinis statusas, policijos uždaviniai, savivaldybių policija ir jos uždaviniai, policijos funkcijos, viešosios tvarkos, visuomenės rimties ir saugumo, piliečių teisių ir laisvių apsauga, pagalba gyventojams.
	<i>Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo papildymo įstatymas (2009)(1,2,3,6(2),7,11,12,15,16,18,19)</i>	Pagrindinis aspektas – įtvirtinti glaudesnę policijos bendradarbiavimą su gyventojais, gerinti policijos pareigūnų profesinį mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą.
	<i>Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas „Dėl Sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, grąžinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004 m.).</i>	Pagrindinis aspektas – trečiųjų šalių piliečių saugumas, standartų ir gyvenimo tvarkos laikymasis.
	<i>Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (įstatymo papildymas 2015 m., 24, 26, 35, 55, 90, 93, 106, 127, 140, 140 (1) str.),</i>	Pagrindinis aspektas – užsieniečių buvimas ir gyvenimas Lietuvos Respublikoje.
	<i>Lietuvos Respublikos Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas (1997 m., galiojanti suvestinė redakcija nuo 2014 m.).</i>	Pagrindinis aspektas – nacionalinio saugumo užtikrinimas, t. y. tautos ir kiekvieno jos asmens apsauga ir gynimas.
	<i>Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymas (2004 m.).</i>	Privačių juridinių asmenų, užsienio juridinių asmenų filialų ir valstybės bei savivaldybių įmonių ginkluota ir neginkluota asmens ir turto sauga, ją vykdančių apsaugos darbuotojų teisės bei pareigos.

	<i>Lietuvos Respublikos Vidaus tarnybos statuso pakeitimo įstatymas (2015 m. birželio 25 d., Nr. XII-1855).</i>	Akcentuojami pagrindiniai vidaus tarnybos principai, tarp jų – nešališkai tarnauti žmonėms, laikytis skaidrumo principo.
Įsakymai	<i>Lietuvos policijos generalinio komisaro Įsakymas „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2009 m. birželio 2 d. įsakymo Nr. 5 – V – 384 „Dėl viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinio veiklos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (2015 m. balandžio 8 d., Nr. 5-V-367)</i>	Įsakymo tikslas – viešosios policijos padalinių tarnybinės veiklos tobulinimas, bendruomenės pareigūno veiklos įvardijimas.
	<i>Lietuvos policijos generalinio komisaro Įsakymas „Dėl konkurso saugios kaimynystės ir vienkienių bei atokesnių gyvenamųjų vietovių saugumo didinimo projektus atrinkti nuostatų patvirtinimo“ (2008 m. balandžio 29 d.</i>	Pagrindinis aspektas – kurti saugios kaimynystės grupes miestuose bei kaimuose ir taip įtraukti visuomenę į sprendimų priėmimą saugumo srityje.
	<i>Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas „Dėl policijos patrulių veiklos instrukcijos patvirtinimo“ (2011 m.).</i>	Pagrindinis aspektas – patrulių veiklos organizavimas užtikrinant viešąją tvarką.
	<i>Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas „Dėl Lietuvos policijos veiklos 2015-2020 metais gairių patvirtinimo“ (2015 m. lapkričio 23 d., Nr. 5-V-1040).</i>	Pagrindiniai aspektai – ieškoti pažangių policijos pareigūnų veiklos organizavimo formų, didinti veiklos efektyvumą, gerinti policijos pareigūnų bendravimo su gyventojais kultūrą, gerinti gyventojų aptarnavimo kokybę.
Programos	<i>Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003 m.).</i>	Asmens ir visuomenės saugumas yra pagrindinis valstybės politikos tikslas. Siekdama užtikrinti kiekvieno individo, o kartu ir visuomenės saugumą, valstybė vykdo nusikaltimų prevenciją ir kontrolę.
	<i>Lietuvos policijos sistemos plėtros programa (2006 m.).</i>	Tai viena iš ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų, skirtų suderintai stiprinti šalyje teisėtumą ir žmogaus, visuomenės, valstybės saugumą, saugoti bei gerbti žmogaus teises ir laisves.
	<i>Viešojo saugumo plėtros programa (Vidaus reikalų ministerija, Viešojo saugumo politikos departamentas, 2014 m.)</i>	Pagrindinis aspektas – siekti, kad Lietuva taptų saugesne valstybe, gebančia veiksmingai apsaugoti pagrindines žmogaus teises ir laisves bei užtikrinti viešąjį saugumą.

	<i>Viešojo saugumo plėtros programa (2014 – 2016 metų strateginis ir metinis veiklos planas).</i>	Didinti vidaus reikalų statutinių įstaigų veiklos, užtikrinant viešąjį saugumą, efektyvumą. Tarnauti visuomenei garantuojant jos saugumą.
--	---	---

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje deklaruojama, jog viešoji tvarka yra apsaugoma. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatyme (2000) apibrėžiamas viešosios tvarkos užtikrinimas, detalizuojamos policijos funkcijos ir pažymima, kad policija saugo ir gina piliečių teises, laisves, teisėtus interesus bei turtą nuo visuomenei pavojingų veikų. Lietuvos policijos generalinio komisaro Įsakyme „Dėl konkurso saugios kaimynystės ir vienkiemių bei atokesnių gyvenamųjų vietovių saugumo didinimo projektus atrinkti nuostatų patvirtinimo“ (2008) apibrėžtas visuomenės atstovų pageidavimas ir sutikimas įgalino kurti saugios kaimynystės grupes miestuose bei kaimuose ir taip įtraukti visuomenę į sprendimų priėmimą saugumo srityje. Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (įstatymo papildymas 2015) apibrėžta, kaip telkiamos policijos pareigūnų pajėgos prevencijos srityje, kokios numatytos veiksmingesnės procedūros, skirtos įvertinti, ar Lietuvoje apsigyventi ketinantys užsieniečiai nekelia grėsmės valstybės saugumui, viešajai tvarkai ir visuomenei, taip pat sukurtos prielaidos sparčiau panaikinti teisę gyventi Lietuvoje tiems užsieniečiams, kurie pradėjo kelti grėsmę valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar visuomenei jau gyvendami Lietuvoje. Programose numatomos konkrečios priemonės, kaip veiksmingiau apsaugoti pagrindines žmogaus teises ir laisves bei užtikrinti viešąjį saugumą.

Apibendrinant galima teigti, kad visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas nacionaliniu lygmeniu yra pagrįstas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje numatytais atitinkamais straipsniais, kuriuose deklaruojamas viešosios tvarkos, valstybės ir visuomenės, asmens ir jo turto saugos užtikrinimas. Per paskutinius 10 metų parengta nemažai nacionalinio lygmens dokumentų:

- įstatymų pagalba kryptingai vykdytos visuomenės rimties ir saugumo užtikrinimo priemonės, akcentuojamas nacionalinis saugumas ir užsieniečių buvimo bei gyvenimo šalyje sąlygos, tobulinti pagrindiniai vidaus tarnybos principai, ypač – nešališka tarnyba žmonėms, skaidrumo principo laikymasis,
- Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymų analizė rodo, kad išaugo dėmesys policijos veiklos tobulinimui ir efektyvinimui, bendruomenės pareigūnų ir gyventojų įtraukimui į sprendimų priėmimą saugumo srityje, gyventojų aptarnavimo gerinimui,
- sukurtos ilgalaikės (ir trumpalaikės) programos, kuriose numatytos konkrečios priemonės, skirtos kiekvieno individo ir visos visuomenės saugumui užtikrinti, policijos veiklos efektyvumui didinti, prevencijai ir kontrolei.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Pagal viešojo saugumo plėtros programą 2014 metais jau įgyvendintas pirmas strateginis tikslas – įgyvendinti viešojo saugumo politiką ir siekti, kad šalies gyventojai jaustųsi saugesni. Remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais reguliuojamas visuomenės saugumas vietos lygmeniu (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas vietos lygmeniu

Dokumento rūšis	Dokumento pavadinimas	Akcentuojamas aspektas
LR įstatymai	<i>Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas</i> (aktuali redakcija, nuo 2015 07 10)	Akcentuojamas savivaldybės gyventojų dalyvavimas tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus.
LR Vyriausybės nutarimai	<i>Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl saugios savivaldybės koncepcijos patvirtinimo</i> (2011 m. vasario 17 d., Nr. 184)	Pabrėžiama savarankiška savivaldybių funkcija – dalyvavimas, bendradarbiavimas užtikrinant viešąją tvarką, kuriant ir įgyvendinant nusikaltimų prevencijos programas.
Telšių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato viršininko įsakymai	<i>Įsakymas „Dėl visuomeninės tarybos prie Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato steigimo ir visuomeninės tarybos prie Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato nuostatų patvirtinimo“</i> (2014 m. spalio 1 d., Nr. 86-V-678)	Apibrėžiama tarybos veikla – sprendžia Telšių rajono savivaldybės teritorijoje išskylančius klausimus, susijusius su viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimu, rūpinasi įvairių teisės pažeidimų prevencija.
	<i>Įsakymas „Dėl jaunųjų policijos rėmėjų prie Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato nuostatų patvirtinimo“</i> (2014 m. balandžio 2 d., Nr. 86-V-252).	Pagrindinis aspektas – jaunųjų policijos rėmėjų veiklos koordinatorių veikla, nukreipta padėti vykdyti Telšių apskrityje įvairių nusizengimų prevenciją, bendradarbiauti su jaunimo visuomeninėmis organizacijomis.
Programos	<i>Prevencinė programa „Saugi kaimynystė“</i> (2007 m.).	Pagrindinis aspektas - vietinės tvarkos ir saugumo palaikymas, kai policija dirba kartu su vietiniais gyventojais ir sprendžia kaimynystėje vyraujančias problemas.
	<i>Teisėtvarkos užtikrinimas šalyje, policijai keliamų Europos Sąjungoje reikalavimų įgyvendinimas</i> (2010 m.).	Programos pagrindinis aspektas – gerinti teikiamų paslaugų kokybę efektyvinant policijos veiklą, kurti saugią aplinką, teikti būtinas visuomenei policijos paslaugas.
	<i>Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo</i>	Programoje numatytais priemonėmis siekiama palaikyti visuomenės saugumo, viešosios

	<i>užtikrinimo programa (2015 m. sausio mėn.).</i>	tvarkos užtikrinimo kontrolės lygį, steigti masinių visuomenės lankymosi vietų stebėjimo sistemas, vaizdo kamerų stebėjimo funkciją perduoti visuomenės atstovams, ugdyti visuomenės požiūrį į pareigūnus.
Įvairūs dokumentai	<i>Telšių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato viešosios tvarkos skyriaus nuostatai (2015 m.)</i>	Apibrėžia viešosios tvarkos skyriaus ir jo padalinių tikslus ir funkcijas, teises, darbo organizavimą ir veiklos kontrolę. Didelį dėmesį skiria prevencijos poskyrio veiklai.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (aktuali redakcija, nuo 2015 07 10) yra tiesioginio reguliavimo vietos lygmeniu dokumentas. Įstatyme apibrėžiamas bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimas, savivaldybės institucijų priimti sprendimai bendruomenės interesais neturi pažeisti įstatymų garantuotų atskirų gyventojų teisių. Akcentuojamas savivaldybės gyventojų dalyvavimas tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas savivaldybės gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatina kitas pilietinės iniciatyvos formas. Savivaldybės institucijos diegia savivaldos principus švietimo, kultūros ir kitose įstaigose, remia asociacijų iniciatyvas, susijusias su viešųjų savivaldybės reikalų tvarkymu. Deklaruojama, jog viešoji tvarka yra apsaugoma, o 34 punkte išskiriamas dalyvavimas, bendradarbiavimas užtikrinant viešąją tvarką, kuriant ir įgyvendinant nusikaltimų prevencijos priemones; 35 punkte savivaldybėms priskirtas triukšmo prevencijos ir triukšmo valstybinio valdymo įgyvendinimas. Visuomenės saugumo turinį suponuoja žmogaus teisės ir laisvės, kiekvienas asmuo ginamas nuo neteisėto smurto, apibrėžiama kiekvieno asmens teisė į laisvę ir saugumą, deklaruojama kiekvieno asmens teisė į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė – būtų saugi artima aplinka. Taip pat pabrėžiama, kad valstybės institucijos įstatymų numatyta tvarka užtikrina visuomenės saugą, siekia užkirsti kelia viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat žmonių sveikatai ar moralei arba kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

Saugios savivaldybės koncepcijoje pabrėžiama savarankiška savivaldybių funkcija – dalyvavimas, bendradarbiavimas užtikrinant viešąją tvarką, kuriant ir įgyvendinant nusikaltimų prevencijos programas. Apskrities Vyriausiojo policijos komisariato viršininko įsakymai skiriami savivaldybės teritorijoje iškylančių klausimų, susijusių su viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimu, sprendimui, policijos ir bendruomenės bendradarbiavimui. Programų (Saugios kaimynystės ir kt.) tikslas yra numatyti priemones, kurios padėtų palaikyti visuomenės saugumą bei

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

viešosios tvarkos užtikrinimą, skatintų policiją dirbti kartu su vietos gyventojais, gerintų gyventojams teikiamų paslaugų kokybę.

Apibendrinant galima teigti, kad visuomenės saugumo teisinis reglamentavimas vietos lygmeniu remiasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, juos pritaikant pagal vietos poreikius:

- apskrities Vyriausiojo policijos komisariato viršininko įsakymai koreliuoja su savivaldybės teritorijoje išskylančiais klausimais, susijusiais su viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimu, koordinatorių veikla, nukreipta padėti vykdyti saugumą apskrityje,
- programos vietos lygmenyje kuriamos tam, kad vietos gyventojai geriau suvoktų savo bendruomenės problemas, galėtų pasirinkti jų sprendimo priemones, palaikytų vietinę tvarką ir saugumą, kartu su bendruomenės pareigūnais spręstų kaimynystėje vyraujančias problemas.

Akivaizdu, kad visuomeniniai santykiai, sudarantys viešosios tvarkos turinį yra glaudžiai susiję su visuomenės saugumo santykiais. Todėl viešąją tvarką reikia suvokti kaip sutvarkytų viešųjų santykių ir ryšių visumą, kurioje užtikrinta ne tik visuomenės rimtis, bet ir asmens bei visuomenės saugumas. Visuomenės rimtis – tai visų viešųjų santykių dalyvių sureguliuota, nekonfliktiška veikla, t. y. santykiai tarp žmonių, reguliuojami teisės aktais ir kitomis neteisinio pobūdžio socialinėmis normomis, kurios susiklosto nuolatinio ar laikino žmonių buvimo vietose. Lietuvos Respublikos teisės aktuose bendruomenės galimybė dalyvauti yra pakankamai aiškiai įtvirtinta. Nors bendruomenės narių nuomonė yra tik patarimo pobūdžio, tačiau bendruomenės įtraukimas į valdymo procesus gali būti tam tikra bendradarbiavimo su valdžios institucijomis forma.

2.2. Policijos instituto suvokimas ir policijos veiklos visuomenėje modeliai

Policijos instituto suvokimas. Policijos veiklos traktavimas. Plačiąja prasme *policija* apibrėžiama kaip institucija, kuri prižiūri viešąją tvarką (gr. k. *politeia* reiškia miesto valdymą) arba kaip specialūs administraciniai organai visuomenės saugumui ginti bei viešajai tvarkai palaikyti (Vaitkevičiūtė, 2001).

Ir užsienio, ir lietuvių autoriai (Trotabas ir Isoartas, 1988; Novikovas, 2011) pabrėžė, kad *policijos* sąvoka pirmiausiai siejama su viešosios tvarkos tarnyba, su viešosios tvarkos palaikymu, nustatant teises ir pareigas, apibrėžiant draudžiamus veiksmus bei poelgius, o už jų padarymą numatant atitinkamų poveikio priemonių taikymą. Kaip bebūtų įvardijama policija, pasak minėtų autorių, policijai priskiriama jai suteikta priežiūros valdžia.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamasis valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Beje, užsienio šalyse (XVI-XVII a. Prancūzijoje) *policija* asocijavosi ne tik su viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo užtikrinimu, bet ir su visa kita teisės aktais reguliuojama valstybės veikla. XVIII amžiuje policija rūpinosi valstybės vidaus reikalų tvarkymu, o XIX a. valstybės aparato funkcijų diferencijavimo procese policija pradėta vertinti kaip valdymo institucija, užtikrinanti vidinės tvarkos valstybėje apsaugą (Мушкет, Хохлов, 1998).

2 pav. Policijos sistema Lietuvoje dabartiniu metu. Šaltinis: Lietuvos policija 2014 metais: Veiklos ataskaita, Vilnius, 2015

2-ame paveiksle parodyta, kaip vykdomas policijos veiklos valdymas Lietuvoje dabartiniu metu. Kadangi viešoji tvarka susijusi su policijos suvokimu, tenka pabrėžti, kad viešosios tvarkos sąvoka apima bent kelis elementus: *viešąją rimtį, viešąjį saugumą, viešąją sveikatą* (Novikovas, 2011). Kaip matyti, sąvoka yra gana abstrakti ir priklauso nuo įvairių aplinkybių: valstybinės santvarkos, įstatymų, papročių, kultūros lygio ir t. t. Kadangi susiduriama su įvairiu viešosios tvarkos turinio traktavimu, Lietuvos bei užsienio šalių mokslininkai (Šakočius, 2002; Pumputis, 1997; Sloan, 1971; Osipovas, 1990) viešąją tvarką siūlė vadinti ir kitokiais terminais: *socialinė tvarka, saugi aplinka, asmeninis saugumas*. Remtasi nuomonėmis, kad užsienio valstybėse sąvoka „viešoji tvarka“ praktiškai neįvartojama. Pasak Novikovo (2011), keisti terminą „viešoji tvarka“ į kokį kitą nėra tikslinga, tačiau galima nustatyti santykį su kitomis panašiomis kategorijomis, pvz., *visuomenės saugumas*. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad *viešąją tvarką* ir *visuomenės saugumą* sieja jų apsaugos objektai, tačiau skiria visuomeniniai santykiai, teisės pažeidimų pobūdis ir skirtingos reguliavimo priemonės.

Galima daryti išvadą, kad viešąją tvarką reikėtų suvokti kaip sutvarkytų viešųjų santykių ir ryšių visumą, kurioje užtikrinta ne tik visuomenės rimtis, bet ir asmens bei visuomenės saugumas. Tačiau būtina skirti dar dvi panašias sąvokas: viešosios tvarkos apsauga ir viešosios

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

tvarkos užtikrinimas (garantavimas). Tai yra skirtingų valdžios lygių – vietos savivaldos ir valstybės – prerogatyva. Valstybė užtikrina (garantuoja) visuomenės viešąją tvarką, o vietos savivalda rūpinasi viešosios tvarkos apsauga (Novikovas, 2011). Teisinėje literatūroje vartojamas ir kitas – *viešojo saugumo* – terminas (Kalesnykas, 2002), lygiagrečiai vartojamas ir jau minėtas terminas – *visuomenės saugumas*. Pasak Novikovo (2008), *visuomenės saugumas apima visuomeninius santykius, susijusius su žmonių sveikatai ir gyvybei pavojingų pasekmių atsiradimo priežasčių pašalinimu*.

Su visuomenės saugumu susijęs policijos veiklos suvokimas atsispindi Lietuvos Respublikos Policijos įstatymo (2000) 17 straipsnyje, kur akcentuojama, kad policija saugo ir gina piliečius. Tai rodo tokios policijos funkcijos: nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencija; nusikaltimų atskleidimas ir tyrimas, operatyvinė veikla; *viešosios tvarkos, visuomenės rimties ir saugumo, piliečių teisių ir laisvių apsauga*; valstybės sienų apsauga; valstybės finansų apsauga; eismo priežiūra; socialinė pagalba gyventojams.

Remdamasi jai priskirtomis funkcijomis, Lietuvos policija, vykdydama savo veiklas, siekia būti:

- patraukli – puoselėjama pagarba žmogui; policija gerbiama ir ja pasitikima; sudarytos sąlygos tobulėti ir atlikti pareigą;
- motyvuota – policininkas yra sąžiningas, lojalus policijos vertybėms, ryžtingas ir pasiruošęs aukotis;
- veiksminga – sprendžia žmogaus ir visuomenės problemas; naudoja veiksmingus kovos su nusikalstamumu ir valdymo metodus; siekia konkrečių rezultatų mažiausiom sąnaudom;
- policija žmogui – gina besąlygiškai žmogaus teises; tiki, kad saugus žmogus – saugi Valstybė; siekia pasitikėjimo ir bendradarbiavimo,
- policija Valstybei – užtikrina viešąją tvarką ir visuomenės saugumą; užkardo nusikalstamumą; įveikia iššūkius ir šalina grėsmes valstybės saugumui (Lietuvos policija 2014 metais: Veiklos ataskaita, 2015).

Policijos veiklos modeliai. Lietuvos policijos šūkis – Ginti. Saugoti. Padėti – atspindi veiklos visuomenėje prioritetus ir veiklos modelius. Kaip nurodo Smalskys (2008), išskiriami du pagrindiniai policijos veiklos organizavimo modeliai:

- anglosaksiškasis – paremtas piliečių įtraukimu į policijos veiklą (pasitikėjimo tarp policijos ir piliečių skatinimas, informacijos iš piliečių gavimas) ir tvarkos įgyvendinimas;
- kontinentinės Europos policijos modelis – paremtas administracinės tvarkos palaikymo koncepcija.

Angliškas (anglosaksiškasis) modelis laikomas „aukštesne policijos darbo forma“, o kontinentinės Europos policijos modelis vis dažniau perima angliškojo modelio puoselėjamas

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

vertybes (Brogden, Jefferson, Waiklate, 1988). Pasak Smalskio (2008), Didžiojoje Britanijoje esantis savivaldos modelis leidžia savivaldos tarybai priimti sprendimus, kuriuos piliečiai ne tik vykdo, bet ir per savivaldos patarėjų komisijas dalyvauja priimant sprendimus. Policijos veikla yra tiesiogiai susijusi su piliečių dalyvavimu bei visuomenės parama, bendruomenės nariai įtraukiami į nusikaltimų prevenciją, policijos darbuotojai padeda menkai socialiai apsaugotiems gyventojų sluoksniams. Piliečiai, nuo kurių priklauso policijos darbo efektyvumas, aktyviai dalyvauja „saugios gatvės“ ar „saugios kaimynystės“ programose.

JAV apie 90 proc. policijos darbo sėkmės lemia bendravimas su visuomene (Pumputis, 1996). Todėl valstybės, kuriose taikomas anglosaksiškasis modelis, pirmosios suvokė, kad policija nėra valdžia, o paslaugas teikianti institucija, kurios veikimas yra paremtas pagarba asmeniui ir jo teisėms. Tai atsispindi daugelio JAV regionų policijos veiklose (Hess, Wroblecki, 1992). Amerikiečių kriminologas Klockars'as (1985) pasisakė už klasikinį policijos veiklos modelį, pagal kurį, jo manymu: a) savo veikloje policija turi taikyti visus įstatymus; b) policija yra vykdomosios valdžios institucija, todėl jai reikia vykdyti įstatymus, remiantis valdžių suskirstymo principu; c) policijos veikloje turi būti laikomasi įstatymų viršenybės principo (tai reiškia, kad policija negali vadovautis kokiais nors savo teisiniais sprendimais – policija turi vadovautis tik įstatymų leidžiamosios valdžios priimtais teisės normų aktais).

Pavyzdžiui, Danijos policijos veiklos modelyje atsispindi pareigūnų iniciatyvos skatinimas, akcentuojamas jų sugebėjimas savarankiškai spręsti problemas, tolerancija visiems piliečiams, pagalba nuskriaustiesiems, atsakomybė, įžvalgumas ir t. t. (Sauer, 1994).

Policijos veiklos modelis Lietuvoje. Pastebima, kad Lietuvos policijos veikla yra nukreipta naujosios valstybės tarnybos link, kai ne atmetamas kontinentinis administracinis veiklos modelis, paremtas administracine teise, o derinamas su naujosios valstybės tarnybos elementais, paremtais socialine paslauga bei pagarba piliečiams. Tokiu būdu *formuojasi naujas policijos veiklos modelis, kur didelis dėmesys skiriamas visuomenės įtraukimui į saugios aplinkos kūrimą ir viešosios tvarkos palaikymą*. Pasak Marcinkevičiūtės ir Petrauskienės (2008), Nikarto (2010; 2012; 2014), Pivoro (2010), labiausiai vertinamos tokios piliečių įtraukimo į dalyvavimą formos: apklausos, kontaktiniai susitikimai, konferencijos, komitetai, tarybos, konsultavimas.

Apibendrinant galima teigti, kad išsivysčiusiose valstybėse policija vis labiau tampa integruota savivaldos dalimi. Vis dažniau pastebimos iš visuomenės kylančios iniciatyvos kaip stiprinti visuomenės saugumą, tačiau jos dar nėra pakankamai paremtos tvirtu bendradarbiavimu tarp policijos ir vietos bendruomenės. Taip yra todėl, kad dar trūksta pilietiškai nusiteikusių bendruomenių savivaldybių teritorijose, kur galėtų būti priimanamos iniciatyvos bendros gerovės labui, o jų realizacija remtųsi bendra policijos ir piliečių sąveika (Raipa, Smalskys, 2009). Tose vietose, kur jau susiformavo aktyvios piliečių bendruomenės, funkcionuoja veiksmingos viešosios

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

institucijos, o ten, kur piliečiai pasyvūs, institucijų socialinis veiksmingumas yra nepakankamai efektyvus. Tai rodo ir visuomenės požiūris į policijos veiklą.

Visuomenės pasitikėjimas policijos veikla kaip būtina prielaida įtraukti visuomenę į bendrą su policija veiklą. Kiekvienas asmuo savo valstybėje bei savo artimoje aplinkoje nori jaustis saugus, nori sulaukti greito reagavimo ir greitos pagalbos. Tokius poreikius suponuoja pagrindinis policijos uždavinys – tarnauti įstatymui ir žmogui (turi rūpėti visuomenės saugumas). Kiekviena institucija visuomenėje atlieka tam tikras veiklas, ir pagal tai yra visuomenės vertinama. Ne išimtis yra ir viena iš Lietuvos saugumo ir viešosios tvarkos reguliavimo institucijų – policija (Smalskys, 2008). Per policijos gyvavimo laiką buvo daug įvairių nuomonių apie jos veiklą. Nuomonės, kaip veiklos vertinimo rodikliai, yra svarbios, kadangi policija yra atsakinga ne tik aukštesnei valdžiai, bet ir visuomenei, o policijos veiklos veiksmingumas labai priklauso nuo visuomenės pasitikėjimo (Novikovas, 2011).

Policijos veikla ir jos reikšmė visuomenėje siejasi su pasirengimu (pasi)tarnauti žmogui. Raipa ir Smalskys (2009) pabrėžia, kad modernios demokratijos sąlygomis vis daugiau pareigūnų dirba arčiau savo piliečių, todėl keičiasi ir pasitikėjimo policija lygis. Autoriai remiasi daugelio Vakarų valstybių (JAV, Jungtinė Karalystė, Vokietija, Prancūzija, Skandinavijos šalys) patirtimis, kurios rodo, kad policijos sistema, kur didesnė dalis policijos pareigūnų dirba tarp žmonių ir geriau išmano jų rūpesčius, yra efektyvesnė.

Tobulėjančią policijos pareigūnų veiklą ir augantį gyventojų pasitikėjimą policijos veikla Lietuvoje rodo atliekami tyrimai. 2014 m. Vidaus reikalų ministerijos užsakymu bei UAB „Spinter tyrimai“ atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenimis 70 proc. gyventojų pasitiki policija. Tai didžiausias pasiekimas nuo 2004 metų, kai buvo pradėti daryti tokie tyrimai. Nuo 2007 metų teritorinių policijos įstaigų užsakymu vykdomos gyventojų apklausos apie policiją. Nuo 48 proc. (2004 m.) iki 70 proc. (2014 m.) išaugęs gyventojų pasitikėjimas policija rodo, kad gyventojai, padedant policijai, jaučiasi saugesni artimiausioje aplinkoje, savo gyvenamojoje vietoje, o apie 40 proc. gyventojų greičiausiai sutiktų dalyvauti veikloje ir kartu su policijos pareigūnais rūpintųsi savo gyvenamosios vietos saugumu (žr. 6 lentelę).

6 lentelė

Gyventojų nuomonės apie pasitikėjimą policijos veikla

Metai	Gyventojų pasitikėjimo policija (proc.)
2004	48
2005	48
2006	50
2007	57
2008	53
2009	62
2010	60

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamasis valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

2011	58
2012	62
2013	69
2014	70

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės,
2014 <https://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>

2013 metais panašiam tyrime dalyvavo 3036 žmonės. Buvo išskirti tokie vertinimo lygiai: bendras (kontaktai su policija, pasitikėjimas policija, policijos veiklos (ir pareigūnų) vertinimas, korupcijos policijoje vertinimas ir vietinis (saugumo jausmo suvokimas, rizikos tapti nusikaltimo auka vertinimas, kriminogeninės situacijos vertinimas, atskirų policijos veiklos sričių vertinimas). Išaiškėjo, kad tikrai sutiktų dalyvauti veikloje, rūpinantis savo gyvenamosios vietos saugumu 17 proc. gyventojų, greičiausiai sutiktų dalyvauti 37 proc. gyventojų (Lietuvos gyventojų požiūris į teisėsaugos institucijas ir teismus bei viešojo saugumo situacijos suvokimas, 2014)

2012 metais Lietuvos gyventojų apklausos apie policiją tyrime dalyvavo 3022 žmonės. Jie pareiškė savo nuomonę, atsakydami į tokius pagrindinius tyrimo klausimus: viešojo saugumo būklės vertinimas, saugumo jausmo suvokimas, patirtis tapus nusikaltimo auka, požiūris į teisėsaugos instituciją. Taip pat žmonės atsakė į klausimą, kaip vertina policijos veiklą. Kaip svarbias ir gerai vertinamas sritis žmonės išskyrė: pagalbą nukentėjusiems asmenims, reagavimą į gautus pranešimus apie nusikaltimus ir konfliktus, reagavimą į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje, kelių eismo priežiūra. Dar nepakankamai gerai žmonės vertina policijos įsitraukimą į vietos bendruomenę, jos problemų sprendimą (Lietuvos gyventojų požiūris į teisėsaugos institucijas ir viešojo saugumo būklės vertinimas, 2013).

2011 metais tyrime dalyvavo 3002 žmonės, kurie išreiškė savo požiūrį į teisėsaugos institucijas ir viešojo saugumo būklę. Šio tyrimo duomenimis, 72 proc. gyventojų jautėsi saugūs artimiausioje aplinkoje (gatvėje, kieme), 66 proc. – savo gyvenamojoje vietoje (mieste, rajone), 58 proc. – apskritai Lietuvoje. Gyventojų norą dalyvauti veikloje rodė tokie skaičiai: 14 proc. tikrai sutiktų dalyvauti, 40 proc. greičiausiai sutiktų dalyvauti (Lietuvos gyventojų požiūris į teisėsaugos institucijas ir viešojo saugumo būklės vertinimas, 2012).

Remiantis atliktų tyrimų duomenimis, prognozuojamas visuomenės pasitikėjimo policija augimas (žr. 7 lentelę).

7 lentelė

Visuomenės pasitikėjimo policija dinamika (proc.)

2014 m.	2015 m .	2016 m .
63	64	65

Sudaryta autorės, remiantis Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos 2014 metų veiklos ataskaita, 2015, www.policija.lt/index.php?id=2875

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Visuomenės pasitikėjimas yra didelė varomoji jėga, prisidedanti prie augančių policijos veiklos rezultatų (Rainey, 2003). Pasak Vitkausko (2012), visa policijos veikla turi būti nukreipta tenkinti visuomenės narių lūkesčius ir didinti saugumo jausmą. Be gyventojų apklausų apie policijos veiklą visuomenėje, yra vykdomi įvairūs projektai, susiję su gyventojų pasitikėjimu teisės saugos institucijomis. 2012 metais buvo vykdomas Lietuvos mokslo tarybos finansuotas projektas „Lietuvos gyventojų pasitikėjimo teisės saugos institucijomis ir jį lemiantys veiksniai“.

8 lentelė

Pasitikėjimo ir patikimumo teisės saugos institucijomis vertinimas

Pasitikėjimo ir patikimumo vertinimas	Vertinimo kriterijai
	<i>Tarnavimas visuomenės tikslams</i>
	<i>Pareigūnų profesionalumas</i>
	Nešališkumas priimant sprendimus
	Veiklos skaidrumas
	<i>Visų proceso dalyvių teisių užtikrinimas</i>
	Dėmesys ir pasirengimas padėti nusikaltimų aukai
	Pareigūnų sąžiningumas
	Griežta vidaus tvarka
	<i>Gebėjimas bendrauti su žmonėmis</i>
	Deramas institucijų materialinis aprūpinimas
	Darbuotojų socialinių garantijų užtikrinimas

Sudaryta darbo autorės, remiantis 2012 m. vykdyto projekto „Lietuvos gyventojų pasitikėjimo teisės saugos institucijomis ir jį lemiantys veiksniai“ rezultatais, www.krimstud.fsf.vu.lt/

2012 metais vykdyto projekto metu buvo išskirti pagrindiniai policijos veiklos kriterijai (8 lentelė), kuriuos galima kvalifikuoti ir kaip visuomenės pasitikėjimą policijos veikla didinančius veiksnius, policijos vidinį potencialą, siekiant aktyvinti visuomenės įsitraukimą į saugios visuomenės kūrimą. Išskirti vertinimo kriterijai rodo, kad gyventojams rūpi daug su visuomenės saugumu susijusių klausimų, iš kurių išskiriami: *tarnavimas visuomenės tikslams*, *visų proceso dalyvių teisių užtikrinimas*, *pareigūnų profesionalumas bei gebėjimas bendrauti su žmonėmis*. Galima teigti, kad policijos veikla visuomenėje suprantama kaip atvira, kurioje yra vietos dalyvauti ir eiliniams visuomenės nariams.

9 lentelė

Pasitikėjimas policija pagal apskritis (proc.)

Apskritis	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Alytaus aps.	53	71	69	75	72	63	69	70
Kauno aps.	44	60	63	78	67	61	70	70
Klaipėdos aps.	58	63	63	80	57	64	72	71
Marijampolės aps.	61	67	66	67	59	78	57	59
Panevėžio aps.	57	57	53	73	45	56	71	68

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Šiaulių aps.	54	68	69	78	51	59	76	66
Tauragės aps.	53	72	58	74	55	50	67	69
Telšių aps.	46	71	70	72	66	71	67	71
Utenos aps.	64	73	71	80	47	81	71	63
Vilniaus aps.	51	64	63	63	57	59	72	76

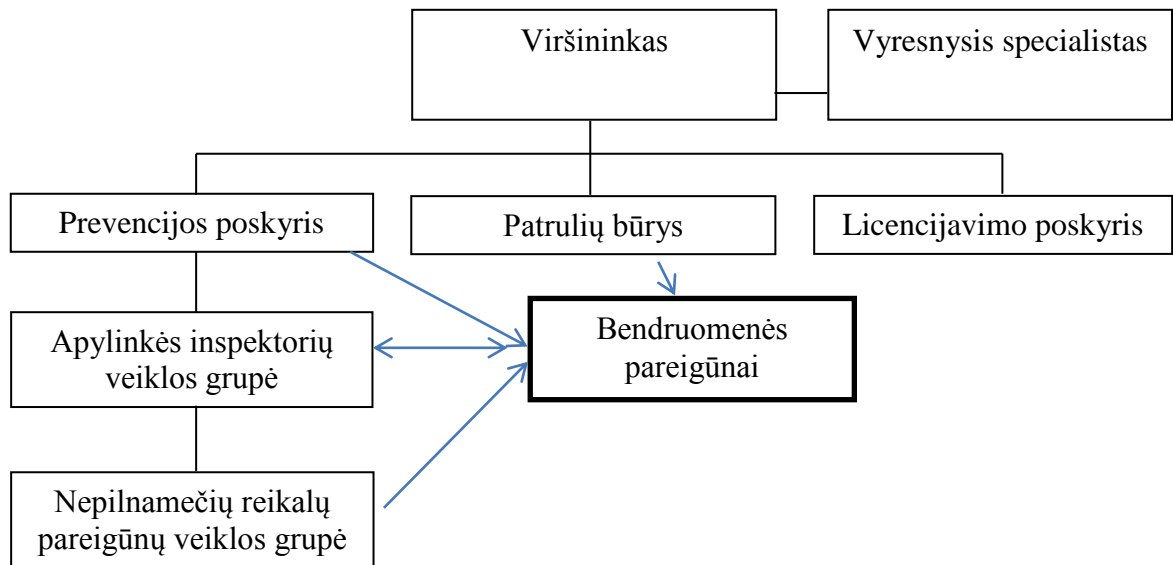
Sudaryta autorės, remiantis Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2014 metų veiklos ataskaita, 2015, <http://www.policija.lt/index.php?id=2875>

Visuomenės pasitikėjimas policijos veikla, kaip būtinas veiksnys siekiant policijos ir visuomenės bendradarbiavimo, auga labai palengva (9 lentelė). Gyventojai tikisi didesnės policijos pareigūnų kompetencijos bei gebėjimo bendrauti su piliečiais, geresnės policijos veiklos apskritai. Policija ilgą laiką dirbo sutelkdama dėmesį tik į neigiamų padarinių likvidavimą ir, motyvuodama besąlygišku įstatymų vykdymu, vis būdavo atitolusi nuo visuomenės. Tai sudarė prielaidas atsirasti komplikuotiems santykiams su visuomene bei prarasti jos pasitikėjimą (Šakočius, 2002). Galima teigti, kad pasitikėjimas policijos veikla, užtikrinant saugumą, yra glaudžiai susijęs su gyventojų parama.

Apibendrinant galima teigti, kad vertinant policijos veiklą matyti palengva augantis visuomenės pasitikėjimas policija, o tai yra svarbus veiksnys kuriant bendradarbiavimo ryšius. Akivaizdu, kad išskirtus vertinimo kriterijus (8 lentelė) galima vadinti ir savotiškais policijos kompetencijomis, nes visi kriterijai svarbūs, skiriant asmenis į bendruomenės pareigūno pareigas: moralė ir pilietinė pozicija (tarnauti visuomenei), profesionalumas (skaidrus teisėtų sprendimų priėmimas), komunikaciniai gebėjimai ir kt. Vadinasi, jei policija palaiko glaudžius ryšius su visuomene, jos prestižas visuomenės akyse išauga, o bendradarbiavimo ryšių nebuvimas kelia neišskumus, atsiranda visuomenės nepasitikėjimas policijos atliekamomis veiklomis.

2.3. Bendruomenės policijos veiklos ypatumai

Bendruomenės pareigūnas. Bendruomenės policijos veikla. Bendruomenėse palaikyti viešąją tvarką ir užtikrinti visuomenės saugumą patikėta bendruomenės policijai. Bendruomenės teisėtvarka yra nauja policijos veiklos sritis, kurios tikslas – veiksmingiau spręsti įvairias problemas bei sukurti naują policijos ir žmonių (bendruomenės) bendradarbiavimo bei paslaugų teikimo piliečiams formą (Smalskys, 2008).

3 pav. Viešosios tvarkos skyriaus struktūros schema: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato pavyzdys. Parengta darbo autorės, remiantis Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atveju

3-ame paveiksle pateiktoje schemoje nurodoma bendruomenės pareigūnų vieta viešosios tvarkos skyriaus struktūroje. Matyti glaudžios bendruomenės pareigūnų sąsajos su kitais skyriaus pareigūnais.

Nuo 2014 m. vasario 1 d. visose teritorinėse policijos įstaigose veiklą pradėjo specializuoti bendruomenės pareigūnai. Per 2014 m. įsteigta 91 bendruomenės pareigūno pareigybė. Bendruomenės pareigūnams pavesta vykdyti prevencinę veiklą – kurti prižiūrime teritorijoje saugią aplinką, populiarinti policijos pareigūno profesiją ir siekti jos prestižo didėjimo, skatinti gyventojus padėti, burtis į saugios kaimynystės grupes. Bendruomenės pareigūnai netaiko baudimų ar sankcijų, nes jų veikla nukreipta į veiksmingą pagalbą nedelsiant reaguoti į gyventojų keliamas problemas, bet ir sulaukti grįžtamojo ryšio. Prireikus pareigūnai grįžta prie iškilusios problemos ir kartu su gyventojais ieško sprendimo būdų. Bendruomenės pareigūnų veikla ypač veiksminga vykdant prevencijos priemones - pajėgos skiriamos ten, kur tuo metu reikia, bendraujama su įvairiomis gyventojų grupėmis, valdymo institucijomis, socialiniais darbuotojais (Lietuvos policija 2014 m., 2015).

Užsienio šalių patirtis rodo, kad būtent bendruomenių (teritorinių) policijos įstaigų pareigūnai geriausiai žino visuomenės poreikius ir lūkesčius. Visuomenė iš pareigūnų tikisi daugiau juos matyti viešose vietose, nori, kad policija operatyviau reaguotų į įvykius. Pasak Denhard (2000), pareigūnai neturėtų pamiršti, kad visuomenė jiems duoda darbo. Savo ruožtu policija iš visuomenės nori, kad ji būtų supratinga, kad užsimegztų ryšys tarp policijos ir visuomenės. Užsienio autoriai Amin (2005), Crawford (2006), Hughes ir Rowe (2007) savo darbuose didelį

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamasis valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

dėmesį skyrė policijos ir bendruomenių bendradarbiavimui, užtikrinant saugumą. Autorių manymu, tai reikia daryti praktiškai ir kuo veiksmingiau.

Lietuvoje policijos veiklos svorio centras taip pat perkeliamas arčiau žmonių, į pačią bendruomenę – kad ji paremtų policijos iniciatyvas (Tamošiūnas, 2008). Vienas iš bendruomenės policijos darbo prioritetų yra skatinti vietos bendruomenę prisidėti prie saugios aplinkos formavimo. Visuomenės ir policijos tarpusavio pasitikėjimas ir bendradarbiavimas turi nemažai įtakos teisės pažeidimų išaiškinimui ir prevencijai – todėl ir įsteigtos bendruomenės pareigūno pareigybės. Bendruomenės pareigūnai siekia įtraukti visuomenės narius į savo gyvenamosios, darbo ar kitokios aplinkos saugumo stiprinimo veiklą. Tijūnaitienė (2009) detalizuoja bendruomenės pareigūnų veiklos raišką ir atskleidžia šių pareigūnų veiklos plėtojimo *ypatumus*:

- kartu su gyventojais pareigūnai aptaria policijos bendradarbiavimo galimybes su vietos bendruomenėmis,
- numato, kokias lūkesčius atitinkančias paslaugas gali teikti gyventojams,
- didina gyventojų pasitikėjimą policija,
- organizuoja ir įgyvendina prevencines priemones teisės pažeidimų priežastims šalinti,
- vykdo gyventojų švietimą,
- skatina gyventojų iniciatyvas,
- telkia bendruomenę saugios gyvenamosios aplinkos kūrimui.

Remiantis viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašu (2015) galima teigti, kad bendruomenės pareigūnas – tai prevencijos padalinio pareigūnas, kuris siekia įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į bendradarbiavimo veiklas („Dėl viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo, 2015 m. balandžio 8 d., Nr. 5 – V- 367).

Bendruomenės pareigūnai, skirtingai nuo kitų pareigūnų, didesnę dėmesį skiria prevencinei veiklai bendruomenėje, kadangi jų veiklos teritorija sutampa su policijos komisariato, kuriame jis dirba, prižiūrima teritorija, formuoja saugią gyvenamąją aplinką: betarpiškai bendrauja su gyventojais, nevyriausybinėmis organizacijomis, seniūnijomis, daugiabučių gyvenamųjų namų gyventojais. Į bendruomenės pareigūną kreipiamasi aiškinantis, kaip ir kokiais būdais (pa)gerinti gyvenamosios vietos saugumo būklę.

Nors Lietuvoje dedama daug pastangų saugumo būklei gerinti, identifikuojamos problemos, tačiau savivaldybių lygiu trūksta sisteminio požiūrio į saugumą, tarpinstitucinio bendradarbiavimo, vangiai į veiklą įtraukiama vietos bendruomenė. Šioms problemoms spręsti Vyriausybė patvirtino *Saugios savivaldybės koncepciją*, kuria siekiama didinti savivaldybių vaidmenį ir galias saugumo stiprinimo srityje. Šioje koncepcijoje pateiktos tik pagrindinės gairės, o

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

kaip kurti ir kokiomis priemonėmis plėtoti saugias savivaldybes paliekama jų pačių nuožiūrai ir pasirinkimui.

Apibendrinant galima teigti, kad bendruomenės pareigūnų pagrindinė veikla – formuoti saugią aplinką, kartu su rajono valstybinėmis institucijomis ir visuomeninėmis organizacijomis įgyvendinti veiksmingą nusikaltimų kontrolės ir prevencijos politiką, bendradarbiauti su bendruomenėmis. Bendruomenės pareigūnai konsultuoja gyventojus saugios gyvenamosios vietos aplinkos kūrimo klausimais, dalyvauja organizuojamuose prevenciniuose renginiuose, vykdo švietėjišką veiklą, skaito paskaitas nusikaltimų prevencijos temomis, informuoja apie policijos rėmėjų veiklą. Susitikimuose su vietos bendruomenių nariais bendruomenės pareigūnai aptaria glaudesnio bendradarbiavimo galimybes viešosios tvarkos, saugumo užtikrinimo kaimo ir miesto teritorijose, vagysčių, plėšimų, chuliganizmo ir kitų viešosios tvarkos teisės pažeidimų užkardymo srityse. Tai didina bendruomenių įsitraukimą į saugios aplinkos kūrimą ir valdymą.

2.4. Prevencinių veiklų modeliai bendruomenėje užtikrinant visuomenės saugumą

Preveninė veikla visuomenės saugumo kontekste. Lietuvos Respublikos policijos įstatymo 1 straipsnyje pabrėžiama, jog vieni pagrindinių policijos uždavinių – nusikaltimų bei kitokių teisės pažeidimų prevencija, nusikaltimų atskleidimas ir tyrimas, viešosios tvarkos, visuomeninės rimties bei saugumo, piliečių teisių, laisvių ir turto apsauga, valstybės sienų apsauga. *Prevencija* – tai poveikio priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikaltimams, nustatant ir pašalinant bendrąsias nusikaltimų priežastis bei sąlygas, taip pat individualiai veikiant asmenis, kurie linkę daryti nusikaltimus ar ateityje gali tapti nusikaltėliais arba nusikaltimų aukomis (Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, Žin., 2003, Nr. 32-1318). Preveninę veiklą Lietuvoje vykdo valstybinės institucijos – Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, policija ir kt. Tačiau dažnai pasitaiko situacijų, kai prevencijos vykdymas priklauso ne nuo realių poreikių, o nuo galimybių, kurioms įtakos turi ir pareigūnų skaičius, ir jų profesiniai gebėjimai.

Europos Sąjungos valstybėse prevencijos priemonių įgyvendinimui yra kuriamos atskiros institucijos, tarybos, tarpžinybinės komisijos. Tuo tarpu Lietuvoje ilgą laiką vyravo įsitikinimas, kad nusikalstamumo prevenciją turi įgyvendinti tik teisėsaugos institucijos. Šiandien manoma, kad suinteresuotumas efektyvia prevencija turi kilti iš visuomenės narių, o ne iš valstybės institucijų. Efektyviai prevencijai yra reikalinga nuosekli ir kryptinga veikla, o rezultatai pamatomi ne iš karto. (Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro finansavimo nutraukimas atskleidžia prevencijos sistemos problemas, 2008).

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Pasak Raipos ir Smalskio (2009), visuomenės dalyvavimas prevencijos programose ir parama policijai yra viena iš dalyvavimo formų, užtikrinant visuomenės saugumą. Bluvšteinas (1994) teigė, jog užsienio šalių patirtis parodė, kad prevencinis darbas visuomenės saugumo srityje turi būti atskirtas nuo nusikaltimų aiškinimo bei tyrimo, kad tie patys pareigūnai nebūtų atsakingi ir už nusikaltimų išaiškinimą, ir už nusikaltimų prevenciją. Tuo tikslu ir įsteigti etatai specialiai prevencijos darbui.

Užsienio šalių patirtis, kuriant prevencinių veiklų modelius. Jau 9-ajame dešimtmetyje iš Skandinavijos šalių paplito iniciatyvos, kad pačios bendruomenės turi aktyviau įsitraukti į saugumo stiprinimo veiklas (Mikulskienė ir kt., 2011). Tai papildė tradicinę prevencijos sampratą, įtraukiant daugiau asmenų į saugumo stiprinimą. Bendruomenių lygmenyje saugumo stiprinimo programos grindžiamos bendradarbiavimu tarp įvairių bendruomenių ir joms atstovaujančių savivaldos institucijų, nustatant saugumo problemas ir ieškant priemonių joms spręsti (Merzel, D’Afflitti, 2003).

Saugios savivaldybės, bendruomenės kuriamos remiantis užsienio šalyse vykdomomis priemonėmis. Pagrindinės priemonės, reikalingos saugiai savivaldybei kurti, skirstomos į tokias grupes: savivaldybės vidinės (organizacinės) *struktūros* kūrimas / tobulinimas; *policijos veiklos* tobulinimas; savivaldybės saugumo būklės ir administracinių pastangų stiprinti saugumą faktų ir pasiektų rezultatų *apskaitos ir vertinimo* sistemos kūrimas / tobulinimas; geresnis *vietos visuomenės informavimas*, didesnis jų *įtraukimas* į sprendimų priėmimo, vykdymo ir kontrolės procesą (Ekman, Svanström, 2008).

Matyti, kad prevencinės programos (modeliai) užsienio šalyse sėkmingai veikia jau ne pirmą dešimtmetį ir turi susiformavusias tradicijas. Svarbiausias šių modelių bruožas – visuomenės sutelktumas, nes susitelkusi visuomenė yra pajėgi pasirūpinti savo saugumu (žr. 10 lentelę).

10 lentelė

Užsienio šalių prevencinių veiklų modelių kūrimo raida

Metai	Valstybė	Modelis (turinys)	Šaltinis
1975 m.	Švedija	<i>Saugių bendruomenių programa</i> (Safe Community) - saugumo užtikrinimo veikla apima visas amžiaus grupes, išskiriant didesnės rizikos grupes, nesaugumo sritis ir situacijas bei didesnės rizikos aplinkas.	Ekman, Svanström, 2008; Mikulskienė ir kt., 2011.
1987 m.	Australija (programa sėkmingai veikia JAV, Kanadoje, Didžiojoje Britanijoje,	<i>Nusikaltimų stabdytojų programa</i> – veikusi teritoriniuose policijos komisariatuose. Išaugo į Australijos nusikaltimų stabdytojų asociaciją (1996 m.) – jos narių dėka išsiaiškinama daug nusikaltimų.	About Crime Stoppers//Crime Stoppers Internacional, 2002, July 23).

	Pietų Afrikos Respublikoje, Bahamuose		
1989 m.	Kanada	<i>Kaimynysčių grupelės</i> - sujungtos policijos, savivaldybių ir vietinių gyventojų pajėgos, ieškant nusikaltimų prevencijos priemonių ir užtikrinant vietos gyventojų saugumą.	Montreal: Neighbourhood coalition (Quebec, Canada) // International Centre for the Prevention of Crime (ICPC) (July 3, 2000).
1989 m.	Nyderlandai	<i>Miesto sargų programa</i> (Stadswacht) - į veiklą buvo įtraukti ir apmokyti bedarbiai, kurie už patruliavimą miesto viešose vietose gavo minimalų atlyginimą. „Miesto sargai“ pranešė policijai apie pastebėtus nusikaltimus, netvarką mieste, teikė informaciją turistams, padėjo jiems orientuotis mieste.	City guards (the Netherlands) // International Centre for the Prevention of Crime (ICPC) (July 3, 2000).
1989 m.	JAV, Konektikuto valstija	<i>Komisija nusikaltimų reikalams spręsti</i> - komisija pradėjo labiau orientuotis į bendruomenę, nes matė, kad vien policijos institucijos yra nepajėgios vykdyti saugumo veiklas	Hartford: Partnership and Community Policing//Internacional Centre for the Prevention of Crime, 2000, July 3
1990 m.	JAV, Virdžinijos valstija	<i>Bendruomenės paramos programa</i> - programos tikslas – skatinti bendruomenės ir policijos bendradarbiavimą, mažinti narkotikų vartojimą ir nusikaltimų skaičių. Per 3 metus valstijoje nusikaltimų sumažėjo 8 proc.	Norfolk: A Collaborative Strategy for Safer Neighbourhoods//International Centre the Prevention of Crime, 2000, March 7
2000 m.	Estija	<i>Ne pelno siekianti organizacija „Eesti Naabrivalve“</i> - pateikė vieningą Saugios kaimynystės veiklos modelį, kuris per 7 metus buvo įgyvendintas visoje šalyje. Šalia saugios kaimynystės Estijoje veikia ir kiti papildomi projektai – saugi mokykla, saugus darželis, saugus verslas ir pan.	Saugios kaimynystės vadovas (2015).
	Šiaurės Airija	<i>„Saugios kaimynystės“ modelis</i> - dvi religinės grupės – protestantai ir katalikai- saugo savo kaimynystę, o valdžia stengiasi išlaikyti balansą. Kiekviena teritorija yra pažymėta vienai ar kitai grupei būdingais simboliais, patruliuoja „Saugios kaimynystės“ būriai.	„Saugi kaimynystė“ – patirtis Airijoje (www.hosto.lt/safeplaces/?page-id=280); Liubininė, 2009

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Lietuvos patirtis, vykdamas prevencinę veiklą. 1997 m. Lietuvoje buvo įsteigtas judėjimas „*Stabdyk nusikalstamumą*“. Tuo metu įsisteigė apie 40 šio judėjimo skyrių. Didelis dėmesys buvo skiriamas vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencijai.

1998 m. įsteigtas judėjimas „*Jaunieji policijos rėmėjai*“. Apie 2001 m. abu judėjimai nutraukė savo veiklą, nes iš valstybės nebegavo finansavimo.

Lietuvoje projektas „Saugi kaimynystė“ pradėtas vykdyti remiantis Kanados ir Estijos pavyzdžiais. *Saugi kaimynystė* – tai bendruomenės paremta nusikaltimų prevencijos programa, kai kaimynai prižiūri ir rūpinasi vienas kito saugumu, kilnojamu ir nekilnojamu turtu. Tai veikla, kai gyventojai, policija bei kiti partneriai rūpinasi kaimynystės saugumu, taip sukurdami saugesnę aplinką. Pirmosios „*Saugios kaimynystės*“ grupės Lietuvoje pradėjo kurtis 1999 m., tačiau programa įsibėgėjo 2007 m., pradėjus vykdyti aktyvesnę programos reklamą. 2015 m. pradžioje Lietuvoje veikė daugiau nei 1800 „*Saugios kaimynystės*“ grupių. Policijos departamento duomenimis (2015), „*Saugios kaimynystės*“ veiklose dalyvauja daugiau kaip 135 000 Lietuvos gyventojų. Pasak „*Saugios kaimynystės*“ grupių asociacijos prezidentės Mažintės, „*Saugios kaimynystės*“ grupių skaičius Lietuvoje nuolat auga – 2014 m. pradžioje Lietuvoje veikė apie 1600 grupių, per metus jų skaičius išaugo dar dviem šimtais (2013 m.– 1 467, 2012 m.–1 444, 2011 m.–1 090). Tikėtina, jog nemažai žmonių realias „*Saugios kaimynystės*“ veiklas vykdo ir neregistruodami savo veiklą policijoje, tad tikrasis „*Saugios kaimynystės*“ grupių skaičius gali būti dar didesnis (www.lt/naujiena/Saugi-kaimynyste-atbaido-nuo-namu-vagisius-ir-kelia-turto-kaina/4370).

Nors Lietuvoje nėra atliktų reprezentatyvių „*Saugios kaimynystės*“ veiklos efektyvumo tyrimų, remiantis užsienio šalių praktika galima teigti, kad verta burtis į grupes ne vien dėl saugumo, bet ir dėl gyvenamosios aplinkos gerinimo. Pasak Mažintės, dažniausiai kartu su „*Saugios kaimynystės*“ veiklomis realizuojama ir daugiau priemonių, inicijuotų gyventojų, padedančių užtikrinti saugumą – įrengiamos vaizdo kameros, papildomai apsaugomos lauko bei butų durys, langai, keičiamos paprastos spynos į koduotus užraktus ar telefonspynes. (www.lt/naujiena/Saugi-kaimynyste-atbaido-nuo-namu-vagisius-ir-kelia-turto-kaina/4370).

Geros iniciatyvos ne pirmus metus stebimos ir vietos bendruomenėse. Pavyzdžiui, įgyvendinant plano „Rengti bendras nusikalstamų veikų, daromų viešosiose vietose, prevencijos programas“ vykdymą rajonuose Telšių rajono savivaldybė 2009 m. parengė ir finansavo projektus: „*Saugus miestas*“ (vykdytojai – Telšių r. sav. Administracija, Telšių apskr. VPK, skirta lėšų – 23 645 Lt), „*Saugus kaimas*“ (vykdytojai – Telšių r. sav. Administracija, Telšių r. Upynos k. bendruomenė, Telšių r. Kaunatavos k. bendruomenė, skirta lėšų – 4 000 Lt).

Be „*Saugios kaimynystės*“ modelio Lietuvoje lygiagrečiai vykdomas ir *Saugos rinkos* modelis. Saugos rinkoje vyrauja privatus saugos sektorius: privačios saugos struktūros, tarnybos ir jų padaliniai, įmonių, įstaigų, organizacijų saugos padaliniai (Kalesnykas, 2002). Autoriaus

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

manymu, saugos rinka yra veiksminga tiek asmens ir jo turto, tiek visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos apsaugos srityje. Privatų saugos sektorių reikia laikyti lygiaverčiu policijos teikiamoms paslaugoms, kadangi lygiai taip pat užtikrina normalias aplinkos sąlygas, prisideda prie verslo ir ekonominio sektoriaus plėtros. Užsienio valstybėse seniai jaučiamas padidėjęs privataus saugos sektoriaus vaidmuo viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimo sistemoje (Jones, Newburn, 1998). Panašius pokyčius liudija ir Lietuvoje didėjantis skaičius asmenų, dirbančių privačios saugos struktūrose, ir didėjantis tokių paslaugų poreikis (Kalesnykas, 2002). Tačiau autorius linkęs manyti, jog saugos rinkos plėtra Lietuvoje vyksta lėtai. Gali susidaryti įspūdis, kad saugos rinkos veiklai įtakos turi valstybinės institucijos, kurios įžvelgia stiprią konkurenciją.

Nuo 2015 m. spalio 1 d. įsigaliojo naujasis policijos rėmėjų įstatymas, kuris suteikė platesnes galimybes bendruomenėms, siekiančioms gyventi saugioje aplinkoje. Pagrindinė šio įstatymo naujovė – suteikta teisinė galimybė aktyviems gyventojams patiems imtis patruliavimo veiklos. Juk niekas geriau už pačius gyventojus nežino kokios problemos yra jų gyvenamojoje teritorijoje. Šis įstatymas ne tik įteisina galimybę reikalauti, kad asmenys laikytųsi viešosios tvarkos ir nepažeistų įstatymų, bet leidžia patruliuoti savarankiškai, be policijos pareigūno buvimo šalia. Nurodoma viena svarbi sąlyga- savarankiškas patruliavimas vykdomas nuotoliniu būdu vadovaujant teritorinės policijos įstaigos pareigūnui. Tai reiškia, kad iš anksto suderinamas patruliavimo maršrutas, aptariami taktiniai veiksmai, numatoma skubi policijos pagalba ypatingais atvejais. Vadinamasis „Bendruomenės patrulis“ turi galias tradicijas užsienio valstybėse, o Italijoje ir Šveicarijoje jie net oficialiai vadinami „Miestų angelais“ ir jų veikla, pagrįsta savanorystės principu, apima labai platų pagalbos visuomenei funkcijų spektrą – nuo aklųjų pervedimo per gatvę iki profesionalios pagalbos rizikos grupių asmenims: benamiams, alkoholikams, buvusiems kaliniams ir pan.

Su policijos pareigūnų pagalba prevencinės veiklos modeliai sėkmingai įgyvendinami ir švietimo įstaigose, ir kitose bendruomenėse (miestų mikrorajonuose, įmonėse, įstaigose, organizacijose, kaimuose ir miesteliuose). Vis daugiau ugdymo ir kitų įstaigų kuria visiems bendruomenės nariams saugią aplinką, greitai reaguoja į patyčias ir smurtą mokyklose, taiko veiksmingas, mokliškai pagrįstas prevencines programas (žr. 11 lentelę).

11 lentelė

Lietuvos patirtinė prevencinė veikla švietimo įstaigose ir bendruomenėse

Modelis	Vykdyto vieta (tikslinė grupė)	Policijos vaidmuo	Lietuvos Respublikos teisinė bazė	Modelio atitikmuo kitose valstybėse
Švietimo įstaigose				
„Zipio draugai“ (Zipis – mažas	Ikimokyklinės, ugdymo ir švietimo įstaigos	Metodinė, konsultavimo, informavimo		JAV, Anglija, Brazilija, Danija, Islandija

<i>vabaliukas, jo draugai – maži vaikai)</i>		pagalba		<i>ir kt. Zippy's friends</i>
„ <i>Obuolio draugai</i> “	Pedagogams	Metodinė, konsultavimo, informavimo pagalba		JAV <i>Zippy's friends</i>
<i>Policijos pagalbininkas Amsis</i>	Ikimokyklinio ir jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikai, pedagogai	Metodinė, konsultavimo, informavimo pagalba		JAV <i>Zippy's friends</i> (vietoje vabaliuko – šuniukas)
„ <i>Įveikiame kartu</i> “	Švietimo įstaigos (pedagogai, moksleiviai)	Ankstyvosios prevencijos pagalba	<i>Nacionalinė smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2008-2010 metų programa (2008)</i>	<i>Norvegija, JAV, Švedija, Islandija, Anglija, Škotija, Airija, Olandija, Vokietija, Australija, Japonija (The Olweus Bullying Prevention Program)</i>
„ <i>Antras žingsnis</i> “	Ikimokyklinio ugdymo įstaigos	Agresyvaus elgesio įveikos pagalba		JAV (<i>Incredible Years Series</i>); (<i>Second Step</i>)
„ <i>Paauglystės kryžkelės</i> “	Bendrojo ugdymo švietimo ir specialios ugdymo įstaigos	Konsultavimo, informavimo pagalba	<i>Lietuvos policijos pareigūnų tarnybinės veiklos instrukcijos (reglamentuojančios nepilnamečių reikalų policijos bendradarbiavimo su kitomis policijos tarnybomis bei institucijomis prevencija)(2009)</i>	JAV (<i>Lions Quest</i>)
„ <i>Vyresniųjų brolių ir vyresniųjų seserų</i> “ programa	Bendrojo ugdymo švietimo, vaikų globos namai (šeimynos)	Koordinavimas, bendradarbiavimas		JAV <i>Big Brothers Big Sisters</i>
Modelis	Vykdyto vieta (turinys, tikslinė grupė)	Policijos vaidmuo	Lietuvos Respublikos teisinė bazė	Modelio atitiktumui kitose valstybėse
Bendruomenėse				
<i>Bendruomenės patrulis</i>	Bendruomenė	Koordinavimas, bendradarbiavimas	<i>Policijos rėmėjų įstatymas (2015-01-01)</i>	<i>Italija, Šveicarija (Miestų angelai)</i>
<i>Saugi</i>	Bendruomenė	Konsultavimo,	<i>Prevencinė</i>	<i>Švedija, Kanada,</i>

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

<i>kaimynystė</i>	(visuomenė)	informavimo, koordinavimo, bendradarbiavimo pagalba	<i>programa „Saugi kaimynystė“ (2007)</i>	<i>Estija (Safe Community); (Eesti Naabrivalve)</i>
<i>Saugos rinka</i>	Įmonės, įstaigos, organizacijos	Konsultavimo, informavimo pagalba		<i>Anglija, Vokietija, Lenkija, Švedija ir kt. (Security; Eurocash Group)</i>
<i>„Saugus miestas“</i>	Vietos bendruomenė	Konsultavimo, informavimo, bendradarbiavimo pagalba	<i>Prevencinė programa „Saugi kaimynystė“ (2007)</i>	<i>Airija („Saugi kaimynystė“)</i>
<i>„Saugus kaimas“</i>	Vietos bendruomenė	Konsultavimo, informavimo, bendradarbiavimo pagalba	<i>Prevencinė programa „Saugi kaimynystė“ (2007)</i>	<i>Airija („Saugi kaimynystė“)</i>
<i>„Saugi mokykla“</i>	Vietos (mokyklos) bendruomenė ir moksleivių tėvai	Konsultavimo, informavimo, koordinavimo, bendradarbiavimo pagalba		<i>JAV, Kolorado valst. (The Safe Communities Safe Schools Program)</i>

Šaltiniai: Kalesnykas, 2002; Policijos departamento duomenys, 2015

Apibendrinant galima teigti, kad dalyvujamąjį valdymą užtikrinant visuomenės saugumą galima didinti į saugios aplinkos kūrimą įtraukiant savivaldybių institucijas (policiją) ir bendruomenes. Veiksmingesnės priemonės, skirtos saugios aplinkos įtvirtinimui – „Saugios kaimynystės“ grupės, bendruomenių iniciatyva nuolat prižiūrimos ir puoselėjamos aplinkos, įrengtos rakinamos laiptinių durys, laiptinėse, kiemuose ir privačių namų teritorijose įrengiamas apšvietimas, įsivedama apsaugos signalizacija, įrengiamos stebėjimo kameros, įmontuojamos kodinės, šarvuotos durys. Sąveika tarp policijos ir bendruomenių paremta gana veiksmingu bendruomenių ir policijos bendradarbiavimu, pranešant pareigūnams apie galimus teisės pažeidimus ir nusikaltimus, apie gyvenamojoje aplinkoje pasirodžiusius įtartinus asmenis. Savo ruožtu policija imasi prevencinių priemonių, stengiasi kuo aktyviau reaguoti į aplinkui vykstančius teisės pažeidimus, dalyvauti bendruomeniniame gyvenime, dalintis informacija su bendruomenių nariais, rengti bendrus susirinkimus, drausminti saugios aplinkos pažeidėjus.

3. DALYVAUJAMOJO VALDYMO UŽTIKRINANT VISUOMENĖS SAUGUMĄ RAIŠKOS TELŠIŲ APSKRITIES VYRIAUSIAJAME POLICIJOS KOMISARIATE TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodika

Tyrimui pagrįsti remtasi epistemologinėmis (žinių pagrįstumo) ir metodologinėmis (tyrimo metodų pritaikymo) sampratomis. Darbo tikslui – *atskleisti dalyvaujamojo valdymo vyriausajame policijos komisariate raišką ir rekomenduoti priemones, galinčias aktyvinti bendruomenės įtraukimą į visuomenės saugumo užtikrinimą*, pasirinktas kiekybinis tyrimas – anketinė bendruomenės narių apklausa ir kokybinis tyrimas – informantų apklausa bei interviu su pareigūnais.

Kiekybinis tyrimas – tai duomenų rinkimo metodas, kai respondentas pats savarankiškai pildo pateiktą anketą. Tai sudaro sąlygas atsakyti į klausimus jiems patogiu laiku ir išsaugoti informacijos privatumą (Balčiūnas ir kt., 2014). Anketa, kaip kiekybinio tipo duomenų rinkimo metodas, parengta asmenims iš bendruomenių, kuriose veikia saugios kaimynystės grupės. Anketą sudarys 7 uždari ir 1 atviras klausimas. Klausimai sudaryti remiantis turima saugios kaimynystės grupių ir bendruomenių patirtimi bei adaptavus vykdytų tyrimų anketas: Anykščių miesto gyventojų apklausa (2010 m.); Policijos ir visuomenės sąveika Panevėžio mieste: visuomenės saugumo užtikrinimas (2010 m.); Policijos bendradarbiavimas su gyventojais, teikiant viešąsias paslaugas ir siekiant užtikrinti jų saugumą Kauno miesto Žaliakalnio mikrorajone (2015 m.). Buvo išsiaiškinti kai kurie demografiniai respondentų duomenys.

Laikantis metodų trianguliacijos, greta kiekybinio tyrimo (anketinės apklausos raštu), pasirinktas ir kokybinis tyrimas (pusiau struktūruotas interviu). Šie abu tyrimai papildo gautus duomenis ir praplečia tyrimo rezultatų ratą. Nors taikomi keli tyrimo metodai, tikėtina, kad gauti duomenys bus naudingi ir padės atskleisti tyrimo tikslus.

Kokybiniai tyrimai padeda pastebėti respondentų jausmus, išgyvenimus ir kitas emocijas, kurių neįmanoma apskaičiuoti skaičiais. Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė (2008) pabrėžia, kad kokybiniam tyrimui atlikti svarbi visuma tyrimo principų, priemonių ir būdų, kurie padeda siekti tyrimo tikslo. Taip pat atkreipiamas dėmesys į tyrimo objekto parinkimą, šiuo atveju objektas – *dalyvaujamasis valdymas užtikrinant visuomenės saugumą*.

Kokybiniai tyrimai pasižymi lankstumu bei duomenų indukcine analize. Lankstumas kokybinį tyrimą apibūdina kaip nestruktūrizuotą, neturintį standartinės tyrimo struktūros ir tinkančio bet kuriai tiriamai aplinkai. Valackienės, Mikėnės (2008) teigimu, kokybiniai tyrimai naudojami, siekiant atskleisti esamą reiškinių (požiūrio, elgsenos) kokybę ir nustatyti ne išoriškai (kaip atrodo), o tarsi iš vidaus, per žmogaus asmeninio santykio su tuo reiškiniu prizmę. Pasak Budrevičiaus (2007), ateities veikloms numatyti dažnai naudojama kokybinio pobūdžio informacija.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Kadangi magistro darbo vienas iš uždavinių – *ištirti Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato ir visuomenės sąveikas, aktyvinant dalyvaujimąjį valdymą*, tikimasi pasinaudoti respondentų profesinėmis žiniomis ir patyrimu.

Pasirinktas tyrimo metodas – apklausa žodžiu (pusiau struktūruotas interviu). Interviu procedūros metu iš asmenų žodinių atsakymų į žodinius klausimus tikimasi gauti tam tikrą informaciją. Tai suteiks galimybę plačiau pažvelgti į tyrimo esmę ir perspektyvas, atkuriant visuminį situacijos vaizdą. Interviu metodą pagrįstai galima vadinti pokalbiu „akis į akį“. Šis metodas leidžia pamatyti realybę tokią, kokią ją mato tiriamieji, ir ją aprašyti įtaigiai ir autentiška kalba. Manoma, kad tai padės suprasti kaip tiriamųjų individualiai kuriamos prasmės lemia jų veiklas bei aplinką. Remiantis Butkevičiene (2011), interviu, kaip proceso, metu bus tiriami tikri faktai ir jausmai, slėpintys respondentų asmenybėse.

Šis interviu (ir informantų, ir pareigūnų) orientuotas į konkrečių specialistų darbinę patirtį, jų lūkesčius, išgyvenimus, veiklos išskirtinumą ir unikalumą. Pusiau struktūruoto interviu privalumas, pagal Bitiną ir kt., (2008), yra tas, kad turint iš anksto paruoštą klausimyną visada yra galimybė išplėsti pasakojimo ribas į pagalbą pasitelkiant ir papildomus klausimus. Kai pokalbis nėra griežtai apibrėžtas, bendravimo atmosfera tampa laisvesnė, todėl galima geriau suprasti ką jaučia tiriamasis. Jei jis nuoširdus, tai didelė tikimybė, kad gauti duomenys bus patikimi. Tyrėjas gali iš anksto pasižymėti pagrindines temas, apie kurias ketina paklausti tiriamųjų, gali tekti kiekvienai temai užrašyti keletą klausimų, apimančių sritis, į kurias verta pasigilinti, jei tiriamasis pasakodamas apie tai neužsimins.

Informantų ir pareigūnų apklausa (pokalbis) pasirinkta problemos – *galimas aktyvesnis bendruomenės narių dalyvavimas valdyme, į(si)traukiant į saugumą skatinančias veiklas* – tyrimui, reikalaujančiam specialių žinių ir gebėjimų. Siekiant padidinti informacijos patikimumą, pasitelkti du informantai. Tikėtina gauti labiau pagrįstus ir patikimesnius tyrimo rezultatus. Kadangi apklausa gali vykti keliais būdais, taikomas mišrus (ir aktyvus, ir pasyvus) apklausos būdas, pagal situaciją iniciatyvą perimant tyrėjui arba ją perleidžiant interviu dalyviui.

Tyrimo imtis. Pasirinktas kiekybinio tyrimo imties atrankos būdas – paprastoji tikimybinė atranka. Anketinės apklausos respondentų atrankos kriterijai: saugios kaimynystės grupės veikia ne mažiau kaip 5 metus, šios grupės veikia mažiau kaip 5 metus, asmenys iš bendruomenių yra įsitraukę į policijos veiklą, bendruomenė veikia ne mažiau kaip 5 – 7 metus ir kt. Anketiniu būdu planuota apklausti apie 50 bendruomenių narių. Atsižvelgta į bendruomenių gyventojų charakteristikas ir pasirinktas respondentų skirstymas pagal amžiaus grupes: 20 – 44 m., 45 – 64 m., 65 ir daugiau metų. Tokio skirstymo pasirinkimas atitinka brandos sulaukusių gyventojų supratimą.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Kokybinio tyrimo imtis yra tikslinė, nes visi informantai yra tos pačios veiklos srities darbuotojai. Interviu dalyviais pasirinkti 6 pareigūnai: 2 informantai (N skyriaus viršininkas ir pavaduotojas) ir 4 bendruomenės pareigūnai. Manoma, kad nagrinėjama imtis yra pakankama surinkti reikalingai informacijai ir gauti atsakymus į probleminius klausimus. Kokybinio tyrimo duomenų analizei bus pasitelkti turinio analizės, kodavimo, kategorijų ir subkategorijų išskyrimo metodai.

Tyrimo organizavimas. Anketinė apklausa vykdyta pasitelkiant bendruomenių pareigūnus, kurie padėjo išplatinti anketas. Anketoms užpildyti buvo skirtos 3 dienos. Kadangi anketos anoniminės, tikėtina, kad respondentai buvo nuoširdūs ir geranoriški. Tikėtinas anketų sugražinimo procentas- 90 proc.

Interviu organizavimas vykdomas taip: sudarytas interviu planas, pagrindiniai klausimai, į kuriuos turi būti atsakyta, atsakymų fiksavimas, surinktos medžiagos analizė ir išvadų formulavimas. Interviu numatyti vykdyti tiriamųjų darbo vietose, iš anksto susitarus ir suderinus interviu laiką. Numatomas interviu laikas nuo 0,30 min. iki 1 val.

Tyrimo metu numatyta laikytis pagrindinių tyrimo etikos principų: privatumo, susitarimo ir savanoriškumo. Tyrimo metu taikomi ir kiti etikos principai, pavyzdžiui, geranoriškumo – stengiamasi, kad respondentams dalyvavimas tyrime nesukeltų nepasitenkinimo. Atkreipiamas dėmesys į pagarbą asmens orumui – prieš atliekant tyrimą, respondentai informuoti apie tyrimo tikslus, uždavinius, svarbą, kad jie turi teisę savarankiškai apsispręsti dėl savanoriško dalyvavimo tyrime. Laikytasi teisingumo principo, užtikrinant respondentų anonimiškumą ir konfidencialumą dėl tyrimo metu pateikiamos informacijos.

Gautų duomenų apdorojimas. Anketiniai kiekybinio tyrimo duomenys apdoroti panaudojant grafinį duomenų vaizdavimą, duomenų suskaičiavimą ir pateikimą kiekybine išraiška. Duomenys apdoroti Microsoft Office Excel 2003 programa, o vėliau aprašyti ir apibendrinti. Interviu metu gauti duomenys apdoroti lentelių pagalba, jose išskiriant kategorijas, subkategorijas ir patvirtinančius teiginius. Visi tyrimo rezultatai apibendrinami ir formuluojamos išvados.

3.2. Tyrimo dalyviai

Laikantis tyrimo etikos principų, duomenys apie tyrimo dalyvius nėra viešinami: anketose nenurodomi nei vardas, nei pavardė, o interviu rezultatų analizės dalyje prie cituojamų įrodančių teiginių nurodomas interviu dalyvio numeris (E1 – E 2; BP 1 – BP 4).

Anketinėje apklausoje dalyvavo 43 respondentai (tiek sugrįžo iš 50-ies išdalintų anketų). Daugiausiai (27 iš 43) anketinėje apklausoje dalyvavo 20 – 44 metų amžiaus respondentų, 15 respondentų - 45 – 64 metų amžiaus ir 1 respondentas, kuriam 65 metai (ir/ar daugiau). Pagal išsilavinimą daugiausiai respondentų (12 iš 43) turi profesinį išsilavinimą, 10 respondentų – aukštąjį

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

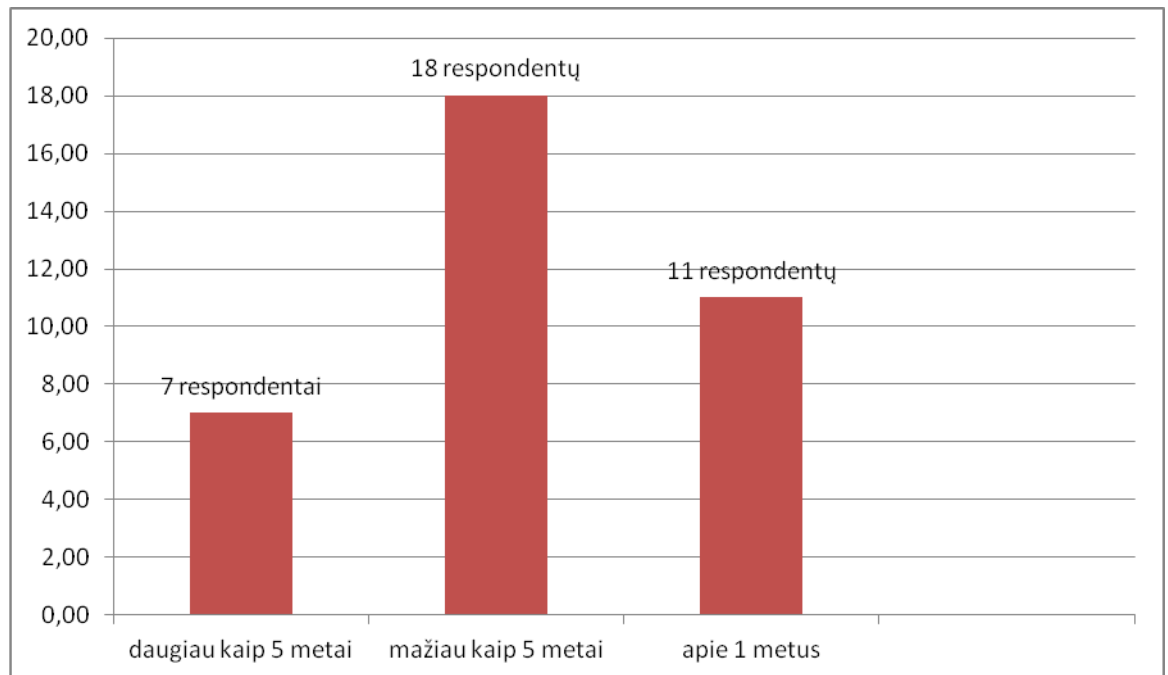
(universitetinį), 9-i respondentai dar tebesiekia aukštojo išsilavinimo, 6-i respondentai – aukštąjį (neuniversitetinį) ir 6-i respondentai – vidurinį išsilavinimą.

3.3. Tyrimo analizė

Saugi kaimynystė – tai bendruomenės remiama nusikaltimų prevencijos programa, kai kaimynai prižiūri ir rūpinasi vienas kito saugumu, kilnojamu ir nekilnojamu turtu. Tai veikla, kai gyventojai, policija bei kiti partneriai rūpinasi kaimynystės saugumu, taip sukurdami saugesnę aplinką (Prevenicinė programa „Saugi kaimynystė“, 2007).

3.3.1. Bendruomenės narių dalyvavimo ir bendradarbiavimo su policijos pareigūnais, kuriant saugią aplinką, vertinimas

Siekiant išsiaiškinti informaciją apie saugios kaimynystės grupes, respondentai atsakė į pirmą anketos klausimą: *kiek laiko Jūsų gyvenamojoje vietoje veikia saugios kaimynystės grupė?* (žr. 4 pav.).

4 pav. Saugios kaimynystės respondentų aplinkoje gyvavimo laikotarpis, sk.

Pagrindinis „Saugių kaimynysčių“ grupių veiklos aspektas – burti bendruomenių narius į saugios kaimynystės grupes miestuose bei kaimuose ir taip įtraukti visuomenę į sprendimų priėmimą saugumo srityje.

Iš gautų atsakymų matyti, kad 7 iš 43-ų respondentų nurodė, jos jų gyvenamojoje vietoje saugios kaimynystės grupė veikia daugiau kaip 5 metus, 18 respondentų nurodė, kad grupė veikia mažiau kaip 5 metus ir 11 respondentų nurodė, kad grupė veikia apie 1 metus.

7 respondentai pasirinko atsakymą *kita* ir pareiškė nuomonę parašydami, kad:

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

„Nežinau, neturiu informacijos“ (1), „Nežinau, ar pas mus yra“ (1), „Neveikia“ (2 respondentai), „Neveikia jokia grupė“ (1), „Nežinau“ (1).

Galima daryti išvadą, kad respondentai turi informacijos apie jų gyvenamojoje vietoje veikiančias saugios kaimynystės grupes, tačiau nurodė skirtingas gyvavimo datas. Vienos saugios kaimynystės grupės yra įsikūrusios daugiau kaip prieš 5 metus, kitos – vėliau. Tikėtina, jog nemažai žmonių realias „Saugios kaimynystės“ funkcijas vykdo ir neregistruodami savo veiklą policijoje.

Manoma, kad įkurtų saugios kaimynystės grupių nariai yra daug dėmesingesni savo aplinkai ir jų gyvenamojoje aplinkoje vykstantiems teisės pažeidimams. Policijos departamento duomenimis (2015), „Saugios kaimynystės“ veiklose dalyvauja daugiau kaip 135 000 Lietuvos gyventojų.

Respondentai atsakė į kitą anketos klausimą: **kokia saugios kaimynystės grupės nauda gyventojams?** (žr. 12 lentelę).

12 lentelė

Saugios kaimynystės grupės naudos vertinimas

Teiginiai - nauda	Teiginiui pritarusių respondentų skaičius
Saugesnė aplinka	28
Artimesni ryšiai su kaimynais	15
Geresni santykiai su policijos pareigūnais	18
Daugiau informacijos apie bendruomenės gyvenimą	17

Atsakydami į šį klausimą respondentai galėjo rinktis kelis atsakymo variantus. 28 iš 43-ų respondentai nurodė, kad saugios kaimynystės grupės užtikrina saugesnę aplinką, 18 respondentų nurodė, kad tapo geresni santykiai su policijos pareigūnais, 17 respondentų yra įsitikinę, kad sužinojo daugiau informacijos apie bendruomenės gyvenimą. Mažiausiai, 15 respondentų, mano, kad saugios kaimynystės grupės veiklos dėka tapo artimesni ryšiai su kaimynais.

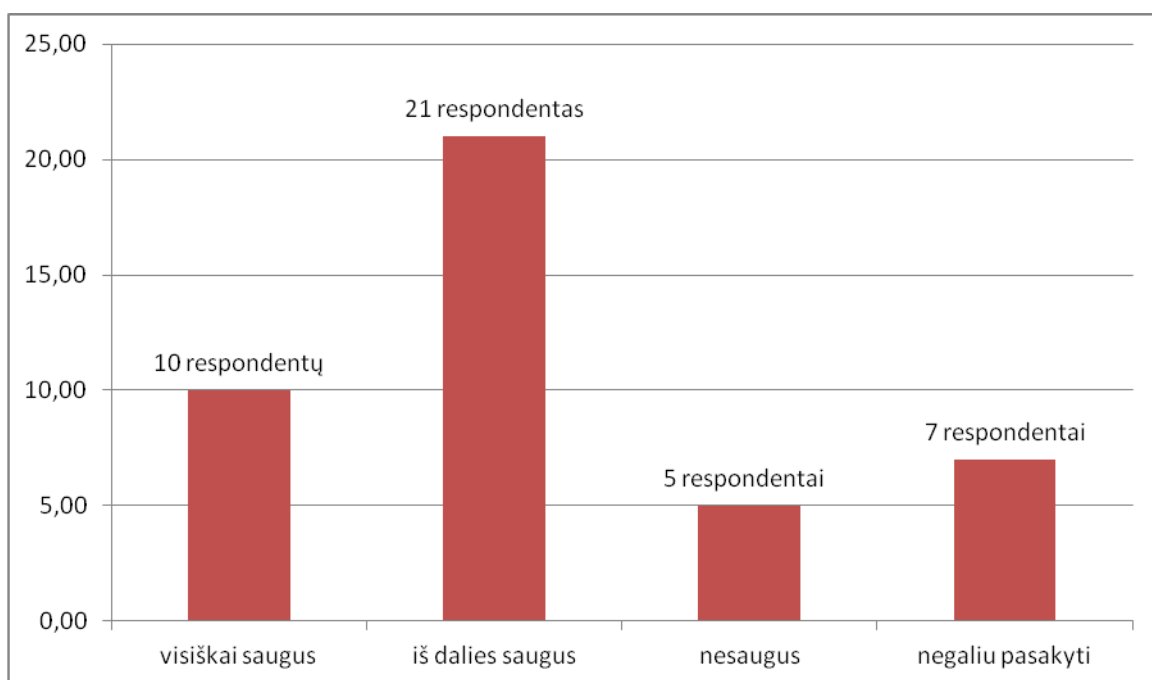
Galima daryti išvadą, kad saugios kaimynystės grupės daugiau ar mažiau yra naudingos tiems gyventojams, kuriems rūpi saugesnė gyvenamoji aplinka. Tai rodo ir respondentų atsakymai: gyventojai jaučiasi saugesni, pagerėjo santykiai su policijos pareigūnais, daugiau sužinojo apie bendruomenės, kuriai priklauso, gyvenimą. Tačiau pastebima, kad ir sukūrus saugios kaimynystės grupę, kai kurie gyventojai nepalaiko artimesnių ryšių su kaimynais, nors tai yra labai svarbu, siekiant saugesnės aplinkos užtikrinimo.

4 iš 43-ų respondentai rinkosi atsakymo variantą *kita* ir pateikė tokius atsakymus: „Man neduoda jokios naudos“ (1), „Nėra realios naudos“ (1), „Nežinau“ (2).

Matyti, kad labai nedidelė dalis respondentų negali tiksliai įvardinti saugios kaimynystės grupės teikiamos naudos.

Mokslinėse publikacijose pabrėžiama, kad kiekvienas asmuo savo valstybėje bei savo artimoje aplinkoje nori jaustis saugus, nori sulaukti greito reagavimo ir greitos pagalbos. Vis daugiau pareigūnų dirba arčiau savo piliečių, todėl keičiasi ir pasitikėjimo policija lygis, ir savo gyvenamosios aplinkos saugumo vertinimas (Guogis ir Urvikis, 2011; Novikovas, 2011; Nikartas, 2014).

Respondentai turėjo galimybę įvertinti gyventojų saugumą, atsakydami į klausimą: **ar jaučiatės saugus savo gyvenamojoje aplinkoje (daugiabutyje, mikrorajone, gatvėje) ?** (žr. 5 pav.).

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal saugumo jausmą savo gyvenamojoje aplinkoje, sk.

Saugumo poreikis, pasak Nikarto (2012), apima platų ratą pavojingų ir socialiai nepageidautinų reiškinių, pavyzdžiui, turto sugadinimas ar pasisavinimas, kėsینimasis į asmens gyvybę ar sveikatą, socialinės ir fizinės tvarkos pažeidimai, moralės normų pažeidimai ir pan. Net ir nelabai pavojingi reiškiniai kelia nerimą ir susirūpinimą visai visuomenei ar jos daugumai.

Gauti duomenys rodo, kad savo gyvenamojoje aplinkoje daugiausiai respondentų (21 iš 43) jaučiasi tik *iš dalies saugūs*. *Visiškai saugūs* jaučiasi 10 respondentų iš 43. Mažiausiai, 5 respondentai, pasirinko atsakymą *nesaugus*. 7 respondentai nepateikė konkretaus atsakymo, nes pažymėjo atsakymą *negaliu pasakyti*.

Respondentų atsakymai į šį klausimą koreliuoja su atsakymais į 1-ą anketos klausimą apie saugios kaimynystės respondentų aplinkoje gyvavimo laikotarpį, nes pastebima, kad *visiškai*

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

saugūs jaučiasi tie respondentai, kurie saugioje kaimynystėje gyvena daugiau kaip 5 metus, o *iš dalies saugūs* jaučiasi tie, kurie saugioje kaimynystėje gyvena mažiau kaip 5 metus. *Nesaugūs* yra ties respondentai, kurių gyvenamojoje aplinkoje saugios kaimynystės grupės veikia apie 1 metus. Koreliacinis ryšys stebimas ir su respondentų atsakymais į 2-ą klausimą apie saugios kaimynystės grupės naudą gyventojams, nes *saugesni* jaučiasi tie respondentai, kurių geresni santykiai su policijos pareigūnais.

Respondentai atsakė į kitą klausimą ir rinkosi kelis atsakymų variantus į nurodytas kategorijas: ***kokiose veiklose kartu su policijos pareigūnais dalyvaujate kaip bendruomenės narys?*** (žr. 13 lentelę).

13 lentelė

Veiklos, kuriose kartu su policijos pareigūnais dalyvauja bendruomenės nariai

Kategorija	Visada	Kai kada	Nedalyvauju
Sporto varžybose tarp saugios kaimynystės grupių	3	12	28
Jaunimo užimtumo renginiuose	3	11	29
Prevencinėse veiklose „Stabdyk nusikalstamumą“	1	8	34
Susirinkimuose savivaldybėse	5	14	24
Paskaitose policijoje	6	17	20
Individualiuose pokalbiuose su pareigūnais	12	10	21

Visuomenės pasitikėjimas yra didelė varomoji jėga, prisidedanti prie augančių policijos veiklos rezultatų, todėl visa policijos veikla turi būti nukreipta tenkinti visuomenės narių lūkesčius ir didinti saugumo jausmą (Rainey, 2003, Vitkauskas, 2012). Tam reikalingas nuolatinis gyventojų ir policijos pareigūnų bendravimas ir bendradarbiavimas.

Išanalizavus respondentų atsakymus matyti, kad sporto varžybose tarp saugios kaimynystės grupių *visada* dalyvauja mažiausiai - 3 respondentai iš 43, *kai kada* dalyvauja 12, *nedalyvauja* 28 respondentai. Jaunimo užimtumo renginiuose *visada* dalyvauja taip pat mažiausiai - 3 respondentai, *kai kada* – 11 ir *nedalyvauja* – 11 respondentų. Prevencinėse veiklose „Stabdyk nusikalstamumą“ *visada* dalyvauja tik 1 respondentas, *kai kada* – 8, *nedalyvauja* – 34 respondentai. Susirinkimuose savivaldybėse *visada* dalyvauja taip pat negausiai respondentų, tik 5, *kai kada* dalyvauja – 14, *nedalyvauja* – 24. Paskaitose policijoje *visada* dalyvauja 6 respondentai, *kai kada* – 17, *nedalyvauja* – 20. Individualius pokalbius su pareigūnais *visada* renkasi 12 respondentų, *kai kada* – 10, *nedalyvauja* pokalbiuose - 21 respondentas.

Atsakymai koreliuoja su duomenimis apie respondentų amžių, apibrėžtais tyrimo dalyvių skiltyje: išaiškėjo, kad vyresnio amžiaus respondentai dažniausiai nedalyvauja nei sporto varžybose, nei jaunimo užimtumo renginiuose, nei prevencinėse veiklose. Šie respondentai labiau linkę dalyvauti individualiuose pokalbiuose su pareigūnais (22 iš 43), *kai kada* – susirinkimuose

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

savivaldybėje (19 iš 43) ir paskaitose policijoje (23 iš 43). Nustatyti koreliacinį jaunesnių bendruomenės narių nepakankamai aktyvaus dalyvavimo veiklose ryšį su amžiumi sunku dėl minimalaus respondentų skaičiaus, pateikusių nuomones apie dalyvavimą veiklose.

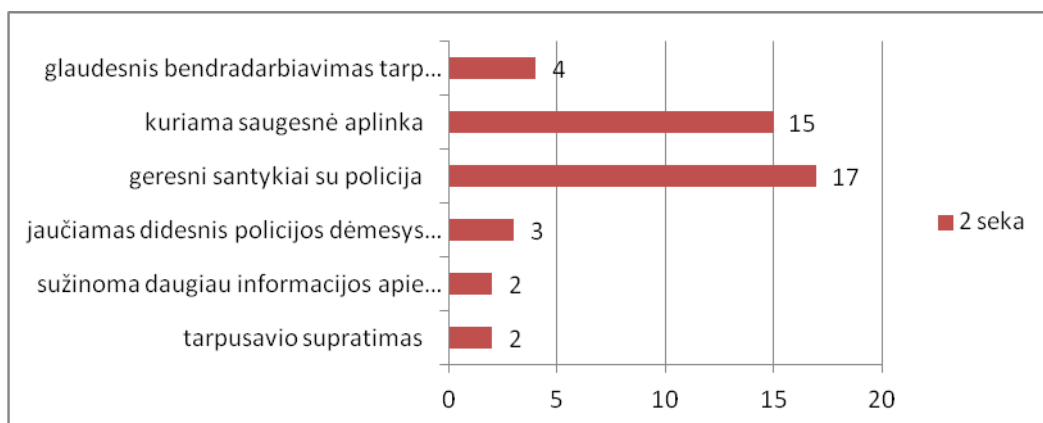
Ar reikalingi bendri renginiai su policija ? – toks buvo kitas anketos klausimas. Respondentai rinkosi vieną iš dviejų atsakymų variantų – *taip* arba *ne*, tačiau buvo prašoma argumentuoti savo pasirinkimą. Gauti atsakymai rodo, kad dauguma (34 respondentai iš 43) pasisako už tai, kad bendri renginiai su policija yra reikalingi. Mažiau, 9 respondentai, rinkosi neigiamą atsakymą. Tokį atsakymo pasirinkimą respondentai argumentavo taip:

„Tai nieko nepakeis“, „O kam jų reikia?“, „Man nereikia“, „Kadangi aš nedalyvauju“, „Tai kainuoja“, „Man neaktualu renginiai“, „Laiko gaišimas“, „Kas iš to?“, „Nedalyvauju ir nedalyvausiu“.

Šių argumentų analizė atskleidžia asmeninį respondentų požiūrį į renginių reikalingumą. Respondentai, kurie pasirinko teigiamą atsakymo variantą, pateikė pakankamai svarių argumentų, rodančių, kad bendri renginiai su policija yra reikalingi, nes taip gyventojai įtraukiami į saugios aplinkos kūrimą:

„Manau, tai skatina pilietiškumą“, „Geriau susipažįstama su policijos darbu“, „Ir policija, ir visuomenė skatinama bendradarbiauti“, „Padeda būti supratingesniems vieni kitų atžvilgiu“, „Atsiranda tarpusavio supratimas, bendri interesai“, „Renginiuose ir kaimynus geriau pažįsti“, „Galima kartu spręsti susidariusias problemas“, „Bet koks bendras renginys skatina visuomenės komunikaciją“, „Didina pasitikėjimą policija“ ir kt.

Respondentų atsakymų koreliacija su prieš tai buvusiu klausimu apie veiklas, kuriose kartu su policijos pareigūnais dalyvauja bendruomenės nariai, labai silpna, nes veiklose bendruomenės nariai dažniausiai nedalyvauja arba dalyvauja tik kai kada. Tačiau respondentai norėtų bendrų renginių su policija kaip alternatyvos, galinčios pagerinti policijos ir bendruomenės bendradarbiavimą. Išskirti teiginiai, rodantys renginių reikšmę (žr. 6 pav).

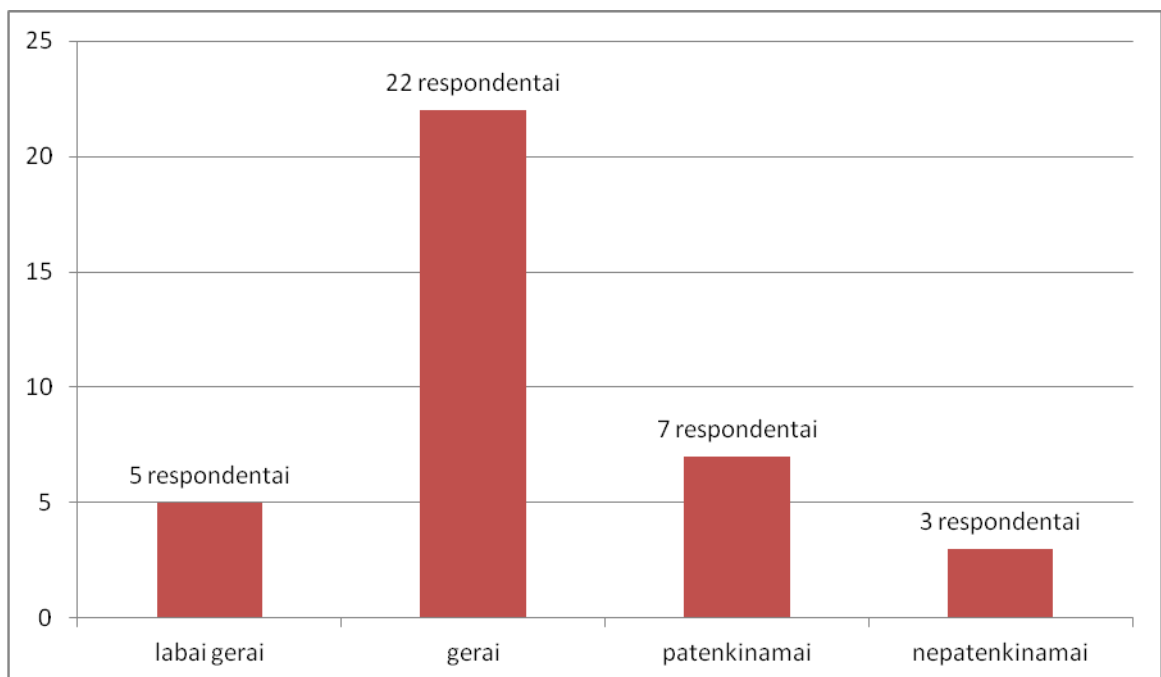
6 pav. Teiginių apie bendrų renginių su policija reikšmę reitingavimas, sk.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Nustatytas antro ir trečio teiginio koreliacinis ryšis su saugios kaimynystės grupės naudos vertinimu, kur 18 respondentų pareiškė, kad saugios kaimynystės grupių veikla kuria geresnius santykius su policija, o 28 respondentai nurodė, kad taip kuriama saugesnė aplinka. Matyti, kad saugios kaimynystės grupės nauda gyventojams tiesiogiai susijusi su galimybe dalyvaujant bendruose renginiuose su policija gerinti santykius su pareigūnais, aktyvinti bendradarbiavimą ir kurti saugesnę aplinką.

Kiekviena institucija visuomenėje atlieka tam tikras veiklas, ir pagal tai yra visuomenės vertinama (Smalskys, 2008). Bendruomenės pareigūnams pavesta vykdyti prevencinę veiklą – kurti prižiūrimoje teritorijoje saugią aplinką, populiarinti policijos pareigūno profesiją ir siekti jos prestižo didėjimo, skatinti gyventojus įsitraukti, burtis į saugios kaimynystės grupes.

Respondentai atsakė į klausimą: *kaip vertinate bendruomenės pareigūnų veiklą?* (žr. 7 pav.).

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kaip vertina bendruomenės pareigūnų veiklą, sk.

Gauti duomenys rodo, kad *labai gerai* bendruomenės pareigūnų veiklą vertina mažuma respondentų (5 iš 43). Dauguma respondentų (22 iš 43) minėtų pareigūnų veiklą vertina kaip *gerą*. 7 respondentai mano, kad bendruomenės pareigūnų veikla yra *patenkinama*, o 3 respondentai veiklą vertina *nepatenkinamai*.

Respondentų atsakymai koreliuoja su atsakymais į 1-ą klausimą apie saugios kaimynystės respondentų aplinkoje gyvavimo laikotarpį, nes *labai gerai* pareigūnų veiklą vertina tie respondentai, kurių aplinkoje daugiau kaip 5 metai veikia saugios kaimynystės grupės, *gerai* pareigūnų veiklą vertina tie respondentai, kurių aplinkoje mažiau kaip 5 metai veikia saugios kaimynystės grupės, *patenkinamai* vertina tie respondentai, kurie saugioje aplinkoje gyvena mažiau

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

kaip 1 metai. Matyti, kad pareigūnų veiklos vertinimas tiesiogiai siejasi su saugios kaimynystės grupių gyvavimo laikotarpiu.

Atsakant į šį klausimą respondentai galėjo rinktis variantą *nežinau* ir įrašyti, kodėl negali įvertinti bendruomenės pareigūnų veiklos. 6 respondentai pateikė tokius argumentus, kodėl negali (nenori) vertinti bendruomenės pareigūnų veiklos:

„Man neįdomu“ (1), „Aš nesidomiu jų veikla“ (1), „Nežinau ką jie veikia“ (3), „Neteko susidurti su šiais pareigūnais“ (1).

Kiekviena nauja, įdomesnė veikla yra suvokiama kaip pokytis. Visuomenės dalyvavimu grįstas valdymas siejamas su bendruomenių, kaip aktyvesnių pilietiškumo formų, valdymu. Viešojo valdymo idėjas stengiamasi įgyvendinti taikant efektyvesnes priemones, pabrėžiant bendradarbiavimo su visuomene ir privačiu sektoriumi bei skaidresnio, atviresnio, dalyvavimu besiremiančio valdymo principus (Visockytė, 2012).

Įvertinti pokyčius respondentai galėjo atsakydami į klausimą: ***su kuriais teiginiais, kurie liudija šiuo metu vykdomą kokybiškesnę policijos veiklą bendruomenėse, Jūs sutiktumėte ?*** (žr. 14 lentelę). Respondentai galėjo rinktis kelis atsakymų variantus ir pakomentuoti atsakymą *neturiu nuomonės*.

14 lentelė

Pritarimas teiginiais, įrodantiems kokybiškesnę policijos veiklą bendruomenėse

Teiginys	Pritarusių teiginiui respondentų skaičius
Aktyvesnis bendravimas	17
Įtraukimas į sprendimų priėmimą	8
Veiklos skaidrumas	14
Jaunimo užimtumas	13
Veiklos viešinimas	18
Bendruomenės narių teisinis švietimas	12
Abipusis bendradarbiavimas sprendžiant problemas	19
„Ėjimas į žmones“	19
Neturiu nuomonės	6

Gautų duomenų analizė rodo, kad respondentų atsakymų į pasirinktus teiginius skaičius yra apylygiai panašus – iš 43 respondentų vieną ar kitą teiginį rinkosi nuo 19 iki 8 respondentų. Daugiausiai respondentų (po 19) rinkosi šiuos teiginius, rodančius kokybiškesnę policijos veiklą bendruomenėse: *abipusis bendradarbiavimas sprendžiant problemas* ir *„ėjimas į žmones“*. 18 respondentų nurodė, kad yra *viešinama policijos veikla* (ko, gal būt, anksčiau nepastebėjo). 17 respondentų mano, kad tapo *aktyvesnis bendravimas*, 14 respondentų – kad

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

policijos veikla tapo skaidresnė, 13 respondentų – kad pagerėjo jaunimo užimtumas, 12 respondentų – kad išaugo bendruomenės narių teisinis švietimas.

Mažiausiai respondentų (8 iš 43) pasirinko teiginį, kad yra įtraukiami į sprendimų priėmimą. Tai rodo, kad bendruomenių nariai dar nepakankamai įtraukiami ir įgalinami būti aktyviais vietos savivaldos dalyviais.

6 respondentai, kurie nurodė, kad neturi nuomonės, pateikė tokius argumentus:

„Pokyčių nejaučiu“ (1), „Pokyčių vertinime nedalyvauju“ (2), „Apie pokyčius nieko nežinau“ (3).“

Galima daryti išvadą, jog labai svarbus yra policijos veiklos viešumas, bendradarbiavimas ir „buvimas arčiau žmonių“, sprendžiant problemas.

Piliečių įtraukimas į dalyvaujamąjį valdymą yra „įrankis, siekiant ne vadybinių principų taikymo, o socialinės atsakomybės puoselėjimo, taip pat ir saugumo užtikrinimo“ (Guogis, Šilinskytė, 2013, p. 29).

Todėl paskutiniu (atviru) anketos klausimu buvo prašoma respondentų **pateikti pasiūlymų, kaip galėtų įtakoti policijos veiklą, kad būtų užtikrintas Jo, kaip asmens ir Jo turto saugumas?** (žr. 15 lentelę).

15 lentelė

Pritarimas teiginiams kaip įtakoti policijos veiklą, užtikrinant saugumą

Teiginys	Pritarusių teiginiui respondentų skaičius
Reikia policijos rėmėjų grupių, tada galima konkrečiai įsitraukti į veiklą.	2
Būtina teikti nuolatinę informaciją policijos pareigūnams apie gyvenamosios vietos būklę.	7
Dar didesnio dėmesio eiliniam žmogui.	2
Daugiau susitikimų su gyventojais, kad žinotume kas vyksta ir kuo galime prisidėti prie saugumo užtikrinimo.	2
Nuolatinio bendravimo ir dar kartą bendravimo (policijos pareigūnų su gyventojais).	4
Norime žinoti apie bendruomenės pareigūnų planus, ką jie nuveikė per tam tikrą laiką.	2
Policijos pareigūnas turi būti nuolat matomas tarp žmonių, patruliavimas bendruomenės gyvenamojoje vietoje.	5

24 respondentai iš 43 pateikė pasiūlymų, o 19 respondentų nurodė, kad pasiūlymų neturi.

Išanalizavus pasiūlymus išsiaiškinta, kad dalis respondentų (7 iš 24) yra įsitikinę, kad galėtų įtakoti policijos veiklą, jeigu nuolat galėtų teikti informaciją policijos pareigūnams apie gyvenamosios vietos būklę ir tuo pačiu sulaukti grįžtamojo ryšio. 5 (iš 24) respondentų mano, kad

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

įtakotų policijos veiklą ir taip prisidėtų prie savo ir turto saugumo tais atvejais, jeigu policijos pareigūnų *nuolat matytų tarp žmonių*, jei jis kuo dažniau *patruliuotų bendruomenės gyvenamojoje vietoje* (tada ir gyventojai būtų aktyvesni). Dalis respondentų (4 iš 24) akcentuoja *nuolatinį (ne epizodinį) policijos pareigūnų bendravimą su gyventojais*.

Mažesnę dalis respondentų pateikė taip pat vertingų pasiūlymų: jų nuomone *reikalingos policijos rėmėjų grupės, reikia dažnesnių policijos pareigūnų ir gyventojų susitikimų, informacijos apie pareigūnų nuveiktus darbus*, tokiu būdu įtraukiant bendruomenės narius į saugios aplinkos kūrimą.

Galima daryti išvadą, kad gyventojai gali įtakoti policijos veiklą, kad būtų užtikrintas jų, kaip asmenų, ir jų turto saugumas. Pateikti pasiūlymai iliustruoja gyventojų norą kuo glaudžiau ir dažniau bendradarbiauti su policijos pareigūnais, juos matyti bendruomenių teritorijose, informuoti policijos pareigūnus apie įvykius ir problemas savo gyvenamojoje vietoje ir taip įsitraukti į bendrą su policija veiklą.

Apibendrinant anketinės apklausos duomenis galima teigti, kad bendruomenių nariai yra pakankamai informuoti apie jų gyvenamojoje vietoje veikiančias „Saugios kaimynystės grupes“: vienos grupės veikia daugiau kaip 5 metus, kitos – mažiau. Tikėtina, jog „Saugios kaimynystės grupės“ funkcijos vykdomos ir neįregistravus veiklos policijoje.

„Saugios kaimynystės grupės“ naudą įžvelgia tie gyventojai, kuriems rūpi saugesnė gyvenamoji aplinka: manoma, kad gyventojai jaučiasi saugesni, pagerėjo santykiai su policijos pareigūnais, gaunama daugiau informacijos apie bendruomenės, kuriai priklauso, gyvenimą. Tačiau dalis gyventojų nepalaiko artimesnių ryšių su kaimynais, nors tai yra labai svarbu, siekiant saugesnės aplinkos užtikrinimo.

Visiškai saugūs savo gyvenamojoje aplinkoje jaučiasi palyginti nedidelė dalis bendruomenės narių. Tai gali būti susiję su bendruomenėse stebimais neigiamais reiškiniais, neatitinkančiais priimtinių elgesio normų (vagystės, neblaivūs, nepažįstami asmenys, triukšmas nakties metu laiptinėse ir butuose ir kt.). Visa tai neužtikrina nuolatinio saugumo.

Bendruomenės nariams būtina išsamesnė informacija apie prevencines veiklas ir galimybę jose dalyvauti kartu su policijos pareigūnais, nes suformuoti teiginiai rodo bendrą renginių su policija reikalingumą: kartu dalyvaujant tampa geresni santykiai su policija, jaučiamas didesnis policijos dėmesys gyventojams, sužinoma daugiau informacijos apie policijos darbą, atsiranda tarpusavio supratimas, kuriama saugesnė aplinka, atsiranda glaudesnis bendradarbiavimas tarp pareigūnų ir gyventojų.

Bendruomenės pareigūnų veikla vertinama gerai, tačiau bendruomenių nariai dar nepakankamai įtraukiami ir įgalinami būti aktyviais vietos savivaldos dalyviais. Labai svarbus yra nuolatinis piliečių dalyvavimas, o ne vienkartinis nuomonės išreiškimas. Bendruomenių nariai gali

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

įtakoti policijos veiklą, kad būtų užtikrintas jų, kaip asmenų, ir jų turto saugumas ir tai padaryti galima glaudžiau ir nuolat bendradarbiaujant su policijos pareigūnais, juos matant bendruomenių teritorijose, galint informuoti policijos pareigūnus apie įvykius ir problemas savo gyvenamojoje vietoje ir taip įsitraukti į bendrą su policija veiklą.

3.3.2. Policijos ir visuomenės bendradarbiavimo veiklų ir priemonių visuomenės saugumo kontekste vertinimas

Pusiau struktūruotume interviu dalyvavo du informantai - Telšių apskrities VPK Viešosios tvarkos skyriaus prevencijos poskyrio viršininkas (bendras vidaus tarnybos stažas 9 m., viršininko poste nuo 2013 m.) ir šio poskyrio viršininko pavaduotojas.

Informantų buvo paprašyta atsakyti į pirmą interviu klausimą: *pakomentuokite pagrindinius pokyčius, įvykčius policijos ir visuomenės bendradarbiavime, užtikrinant visuomenės saugumą, per paskutinius 5 metus?* (žr. 16 lentelę).

Apibendrinus informantų nuomones išskirta kategorija: *pokyčiai*.

16 lentelė

Pokyčiai policijos ir visuomenės bendradarbiavime per paskutinius 5 metus

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Pokyčiai	Bendruomenės pareigūnų pareigybė	„Visoje Lietuvoje pakeitus apylinkės inspektorių instrukciją, atsirado bendruomenės pareigūnai“(E1); „Pagrindiniai pokyčiai per paskutinius 5 metus, tai bendruomenės pareigūno atsiradimas“ (E2)
	Pagerėjo policijos įvaizdis	„...pareigūnų iniciatyva buvo organizuojama daugiau įvairių renginių (sportinių, kultūrinių, teisinių žinių sklaidos ir pan.)“(E1)

Išanalizavus atsakymus išryškėjo, kad didžiausiu pokyčiu per paskutinius 5 metus buvo bendruomenės pareigūno pareigybės atsiradimas.

Šios pareigybės atsiradimo poreikis siejamas ir su policijos įvaizdžio gerėjimu, nes pastebėta aktyvesnė policijos pareigūnų veikla, pagausėjo pareigūnų inicijuotų renginių kartu su bendruomenės nariais. Kadangi bendruomenės pareigūnas yra prevencijos padalinio pareigūnas, tai vienas iš pagrindinių jo veiklos tikslų - įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į bendradarbiavimo su policija veiklas (Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašas, 2015).

Informantai pasidalino nuomonėmis apie tai, *į kokias policijos ir visuomenės bendras veiklas, jų nuomone, dažniausiai ir aktyviausiai įsitraukia bendruomenės? Paprašyta pakomentuoti, kodėl būtent į šias veiklas ?* (žr. 17 lentelę).

Apibendrinus informantų nuomones išskirta kategorija: *bendros veiklos*.

17 lentelė

Bendros policijos ir visuomenės veiklos

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendros veiklos	Konkrečių problemų sprendimas	„Visuomenė tada pasidaro aktyvi, kai joje atsiranda konkreti problema ir ją reikia spręsti“ (E 1).
	Policijos rėmėjų veikla	„...gana aktyviai įsitraukiama į policijos rėmėjų veiklą“ (E 1); „Bendruomenės veikla aktyviausiai pasireiškia per policijos rėmėjų veiklą“ (E 2)

Informantų nuomonės rodo, kad dažniausiai ir aktyviausiai bendruomenės įsitraukia į konkrečių problemų sprendimą bendruomenės viduje ir į policijos rėmėjų veiklą. Tačiau informantai pateikė ir kitus pastebėjimus, susijusius su bendromis policijos ir visuomenės veiklomis:

„Išsprendus problemą, visuomenė prevencinėje veikloje nebenori dalyvauti. Labai dažnai stebime, kad bendruomenė mato tik savo ribas, o už jų kas dedasi – jau kitų reikalas“ (E 1);

„Kitose veiklos srityse (saugiose kaimynystėse) bendruomenės nėra tokios aktyvios, kaip norėtųsi. Dar reikia gerai įsigilinti ir aiškintis, kodėl saugios kaimynystės grupės yra „apsnūdusios“, nepakankamai veiklios (E 2).

Galima daryti išvadą, kad bendruomenių veikla daugiau apsiriboja bendruomenės ribomis ir vidaus problemomis, kurias siekiama išspręsti su policijos pareigūnų pagalba, trūksta platesnio požiūrio į kitokias bendras veiklas kartu su policija: pvz., į švietėjiškas, laisvalaikio užimtumo ir panašias veiklas.

Bendruomenės narių norą dalyvauti policijos rėmėjų veikloje riboja keliami tam tikri reikalavimai: reikalingas vidurinis išsilavinimas, taip pat reikalaujama, kad kiekvienas policijos rėmėjas atidirbtų 96 valandas per metus, todėl dėl šių priežasčių kartais atsisakoma būti policijos rėmėjais.

Interviu metu informantai pasidalijo mintimis apie tai, *kokias mato pagrindines kliūtis policijai aktyviau bendrauti ir bendradarbiauti su visuomene, su atskiromis bendruomenėmis?* (žr. 18 lentelę).

Apibendrinus informantų nuomones išskirta kategorija: *pagrindinės kliūtys*.

Pagrindinės policijos aktyvaus bendravimo ir bendradarbiavimo su visuomene kliūtys

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Pagrindinės kliūtys	Pasyvi bendruomenė	„...lengviau ten, kur yra stipri bendruomenė, jei nėra vietos aktyvo, tai ir prevencinė veikla su bendruomene yra silpna“ (E 1)
	Policijos pareigūnų bendruomeniškumo stoka	„Labai liūdna, kai kalbi su bendruomenių atstovais ir juos ragini būti pilietiškais ir aktyviais, ir kai sužinai, kad ten gyvena pareigūnas, kuris visiškai niekur nedalyvauja ir į problemas nesikiša, tada pasidaro tiesiog gėda“ (E 1).
	Sumenkusi bendradarbiavimo su visuomene funkcija	„Pagrindinė kliūtis- bendradarbiavimo su visuomene funkcijos nuėmimas nuo apylinkės inspektorių, „universalus policininko“ modelio kūrimas“ (E2)

Pateiktų nuomonių analizė rodo, kad pagrindinės kliūtys, trukdančios aktyvesniam policijos bendravimui ir bendradarbiavimui su visuomene glūdi ir pačiose bendruomenėse, ir policijos veikloje. Kai bendruomenės yra aktyvios ir stiprios, jos yra puikios policijos pagalbininkės. Kai policijos pareigūnas yra abejingas bendruomenės gyvenimui, tada bendravimo ir bendradarbiavimo su visuomene tikimybė maža. Taip pat viena iš kliūčių (E 2 nuomone) – universalus policininko modelio kūrimas:

„Ko gero, vienam pareigūnui labai sunku vienu metu būti ir policininku, ir psichologu, ir pedagogu, ir informacijos teikėju, ir t. t.“ (E 2).

Bendruomenės pareigūnų veikla tampa veiksminga tik bendradarbiaujant su visuomene ir vykdant prevencijos priemones, visas pajėgas skiriant ten, kur jų tuo metu reikia, bendraujant su įvairiomis gyventojų grupėmis, savivaldybių institucijomis. Būtent bendruomenių pareigūnai geriausiai žino visuomenės poreikius ir lūkesčius, o visuomenė iš pareigūnų tikisi aktyvesnės komunikacijos, nori, kad policija operatyviau reaguotų į įvykius.

Galima daryti išvadą, kad atsiradusias kliūtis, trukdančias policijos aktyvesnei sąveikai su visuomene, gali padėti įveikti nuolatinis, nepertraukiamas bendravimas ir bendradarbiavimas su bendruomenėmis, jų atstovais, bendruomenių veiklos aktyvinimas, jos narių įtraukimas į saugios aplinkos kūrimą.

Kitas interviu klausimas buvo: ***kokie išoriniai (visuomenėje) ir vidiniai (policijoje) veiksniai pagerino policijos ir bendruomenių sąveiką per paskutinius 5 metus?*** (žr. 19 lentelę).

Apibendrinus informantų nuomones išskirtos dvi kategorijos: *išoriniai veiksniai* ir *vidiniai veiksniai*.

Išoriniai ir vidiniai sąveikos veiksniai

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Išoriniai veiksniai	Stiprios bei aktyvios bendruomenės	„Pradėjo kurtis ir atsirasti stiprių bei aktyvių bendruomenių, kurios domisi viskuo ir nori gyventi gražiai, linksmi, kultūringai ir, žinoma, saugiai“ (E 1);
	Pakitęs visuomenės požiūris į policijos pareigūnus	„Visuomenė keičia požiūrį į pareigūnus, todėl vis dažnesni atvejai, kai pareigūną nebebijoma sustabdyti gatvėje ir pasikalbėti, paklausti, pasidalinti naujienomis, svarbia informacija“ (E2)
Vidiniai veiksniai	Aktyvi komunikacija su bendruomenių atstovais	„Geras žmonių pažinimas, informacijos kiekis padeda rasti bendrą kalbą...“ (E 1);
	Pakitęs policijos pareigūno įvaizdis	„Žodžiu, gerėja policijos ir bendruomenių sąveika, policininkas nebėra „baubas“, nuo reikia bėgti ir slėptis“ (E 2)

Policijos veiklos svorio centras perkliamas arčiau žmonių, į pačią bendruomenę – kad ji paremtų policijos iniciatyvas (Tamošiūnas, 2008). Vienas iš bendruomenės policijos darbo prioritetų yra skatinti vietos bendruomenę prisidėti prie saugios aplinkos formavimo. Visuomenės ir policijos tarpusavio pasitikėjimas ir bendradarbiavimas turi nemažai įtakos teisės pažeidimų išaiškinimui ir prevencijai.

Informantų nuomonės rodo, kad išoriniai (visuomenėje) veiksniai, pagerinę policijos ir bendruomenių sąveiką per paskutinius 5 metus yra: stiprios bei aktyvios bendruomenės ir pakitęs visuomenės požiūris į policijos pareigūnus. Vis daugiau gyventojų į pareigūnus žiūri kaip į tam tikros profesijos atstovą, o ne kaip į „baudėją“.

Vidinius (policijoje) veiksnius, pagerinusius policijos ir bendruomenių sąveiką per paskutinius 5 metus, informantai nurodė šiuos: aktyvi komunikacija su bendruomenių atstovais ir pakitęs policijos pareigūno įvaizdis: pradedant nuo aprangos, kalbos kultūros, paslaugumo, empatiškumo ir baigiant gebėjimu profesionaliai išspręsti problemas.

Informantai prie vidinių veiksnių priskiria ir išaugusį pareigūnų profesionalumą: „...nereikia nė raštiškų pareiškimų, gali problemą išspręsti pasikliaujant intuicija ir pareigūno profesionalumu“ (E 2).

Galima daryti išvadą, kad per paskutinius 5 metus tiek išoriniai (visuomenėje), tiek vidiniai (policijoje) veiksniai pakito teigiama linkme ir pagerino policijos ir bendruomenių sąveiką.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Paskutiniu interviu klausimu informantai pasidalino nuomonėmis apie tai, *kokios kitos priemonės pagerintų policijos ir visuomenės bendradarbiavimą, siekiant visuomenės saugumo? Gal jos jau planuojamos diegti, o jeigu ne, tai kodėl nediegiamos?* (žr. 20 lentelę).

Apibendrinus informantų nuomones išskirtos kategorijos: *priemonės ir priemonių diegimas*.

20 lentelė

Visuomenės saugumą bei policijos ir visuomenės bendradarbiavimą skatinančios priemonės

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Priemonės	Daugiau konkrečių pasiūlymų iš gyventojų	„...bendruomenių nariai turėtų pateikti daugiau konkrečių pasiūlymų, kuriuos mes galėtumėm įgyvendinti“ (E1)
	Pareigūnų mokymai	„Būtinai pareigūnų mokymai, ypač bendruomenių pareigūnų, kad jie gebėtų dirbti su žmonėmis“ (E 1)
	Švietėjiškos veiklos gyventojų tarpe aktyvinimas	„Bandome aktyvinti švietėjišką veiklą, einame į švietimo įstaigas, susitinkame su jaunimu“ (E2)
Priemonių diegimas	Veiklos apžvalgos	„Kiekvienos savaitės pradžioje ir pabaigoje rengiame trumpas veiklos apžvalgas, kad papasakotų ką žada veikti ir ką nuveikė“ (E 1)

Nors Lietuvoje dedama daug pastangų saugumo būklei gerinti, identifikuojamos problemos, tačiau dar vangiai į veiklą įtraukiama (įsitraukia) vietos bendruomenė. Šioms problemoms spręsti Vyriausybė patvirtino *Saugios savivaldybės koncepciją* (2011 m. vasario 17 d., Nr. 184), kuria siekiama didinti savivaldybių (bendruomenių) vaidmenį ir galias saugumo stiprinimo srityje. Šioje koncepcijoje pateiktos tik pagrindinės gairės, o kaip kurti ir kokiomis priemonėmis plėtoti saugias bendruomenių aplinkas paliekama jų pačių nuožiūrai ir pasirinkimui.

Tai rodo ir informantų pareikštos nuomonės, nes iš pačių bendruomenių tikimasi didesnio aktyvumo, konkrečių pasiūlymų, susijusių su saugumo stiprinimu bendruomenėse. Kitos priemonės, galinčios pagerinti policijos ir visuomenės bendradarbiavimą, ekspertų nuomone, yra pareigūnų mokymai, kurie „...keistų pareigūnų mąstyseną ir supratimą apie savo darbą“ (E 1), „...kad bendruomenės pareigūnai būtų geri patarėjai, pagalbininkai“ (E 2), tuo tikslu aktyvinant švietėjišką veiklą.

Iš įdiegtų priemonių informantai nurodė tik vykstančias *veiklos apžvalgas* – tai įgalina pareigūnus būti nuolat pasirėngusius įtraukti bendruomenių narius, planuoti būsimas veiklas, siekiant visuomenės saugumo.

Vienas iš informantų pasidalino tokia nuomone:

„Kažką planuoti, o juo labiau, jau įgyvendinti, tikrai dar nėra ko daug, kol nepasikeis žmonių mąstymas“ (E2);

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

„Viskas turi prasidėti nuo kiekvieno žmogaus – būti budriems, būti draugiškiems kaimynų atžvilgiu, nepraeiti pro netinkamai besielgiančius vaikus, juos sudrausminti, kad nešiukšlintų, nelaužytų bendro turto, nebijoti pasikalbėti tarpusavyje ir aiškintis problemas“ (E2).

Galima daryti išvadą, kad viena iš svarbiausių priemonių, galinčių pagerinti policijos ir visuomenės bendradarbiavimą, siekiant visuomenės saugumo, yra bendruomenių veiklos aktyvinimas, įtraukiant jos narius į bendradarbiavimą skatinančias priemones (veiklas). Dažni atvejai, kai gyventojai tiesiog nenori dalyvauti ar įtakoti sprendimų priėmimą. Bendradarbiavimui reikalingas visuomenės saugumą skatinančių priemonių kūrimas, aktyvesnis dalyvavimas priimančiam sprendimui.

Apibendrinant interviu su informantais rezultatus galima teigti, kad didžiausiu pokyčiu per paskutinius 5 metus informantai nurodo bendruomenės pareigūno pareigybės atsiradimą. Pastebima, kad bendruomenių veikla daugiau apsiriboja vidaus problemomis, kurias siekiama išspręsti policijos pareigūnų pagalba. Trūksta platesnio požiūrio į kitokias bendras veiklas kartu su policija: pvz., į švietėjiškas, laisvalaikio užimtumo ir pan. Bendravimas ir bendradarbiavimas su bendruomenėmis, jų atstovais, bendruomenių veiklos aktyvinimas, jos narių įtraukimas į saugios aplinkos kūrimą gali suaktyvinti policijos sąveiką su visuomene. Nenutrūkstamas policijos ir visuomenės dialogas veda saugios aplinkos kūrimo link. Būtina kurti visuomenės saugumą skatinančias priemones, gyventojus raginti dalyvauti sprendimų priėmimo procese.

3.3.3. Bendruomenės pareigūnų veiklą, užtikrinant visuomenės saugumą ir įtraukiant bendruomenės narius į bendras veiklas, vertinimas

Bendruomenės pareigūnas – tai prevencijos padalinio pareigūnas, kuris siekia įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į bendradarbiavimo veiklas („Dėl viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo, 2015 m. balandžio 8 d., Nr. 5 – V- 367).

Interviu su bendruomenės pareigūnais pradžioje buvo pateiktas klausimas: ***Jūs – bendruomenės pareigūnas. Kokias veiklas, numatytas Jūsų pareigybės apraše, Jums tenka nuolat vykdyti, užtikrinant visuomenės saugumą, kurių dar neteko vykdyti? Kas nusprendžia, kokias iš veiklų Jūs turite vykdyti konkrečioje bendruomenėje, kaip tai formalizuota?*** (žr. 21 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirtos kategorijos: *numatytų veiklų vykdymas ir veiklų bendruomenėje formalizavimas.*

Bendruomenės pareigūnų vykdoma veikla, užtikrinant visuomenės saugumą, ir veiklos formalizavimas

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Numatytų veiklų vykdymas	Susitikimai su gyventojais	„...susitikimuose su prižiūrimos teritorijos gyventojais siekiu įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į viešosios tvarkos saugojimo ir gyvenamosios, darbo ar kitokios buvimo aplinkos saugumo stiprinimo veiklą“ (BP1)
	Gyventojų konsultavimas	„Konsultuoju gyventojus saugios gyvenamosios aplinkos, privačios nuosavybės apsaugos klausimais“ (BP1); „...konsultuoju... saugios gyvenamosios aplinkos, turto apsaugos klausimais „ (BP4)
	Nusikaltimų ir teisės pažeidimų prevencija	„...pagrindinė veikla arba pagrindinė funkcija yra prevencinė“ (BP 3); „Rengiu ir įgyvendinu prevencines programas“ (BP 1)
Veiklų bendruomenėje formalizavimas	Sprendimai apie konkrečių veiklų vykdymą	„Jokio formalizavimo nėra ir nėra nurodoma kokioje bendruomenėje kokia veikla turi būti vykdoma“ (BP2);
		„Nors ir yra pareigybės, bet dažnai ir pačiam tenka spręsti ką daryti“ (BP 3)

Naujų pareigybių (bendruomenės pareigūno) atsiradimą sąlygojo ir nauji bendruomenių bei individų poreikiai: gauti kokybiškesnes paslaugas, sulaukti didesnio pareigūnų dėmesio ir pan. (Palšis, 2014).

Pareikštos pareigūnų nuomonės rodo, kad jie kol kas atlieka įprastas (numatytas) veiklas, siekiant užtikrinti visuomenės saugumą: susitinka su gyventojais, juos konsultuoja, taiko prevencines priemones. Veiklų, kurių dar neteko vykdyti, pareigūnai tiksliai neįvardija, tačiau pabrėžia, kad dabar dažniau tenka dalyvauti tokiose veiklose:

„Pagal kompetenciją teikiu informaciją ir kitokią pagalbą, rengiu prevencinius projektus ir teikiu juos socialiniams partneriams dėl finansavimo, juos vykdu ir atsakau už jų įgyvendinimą“ (BP1);

„Daugiau dėmesio skiriu gyventojams“ (BP 1);

„Dabar daug dažniau tenka būti tarp žmonių, ko anksčiau nedariau“ (BP 3).

Apie tai, kas nusprendžia, kokias veiklas turi vykdyti konkrečioje bendruomenėje pareigūnai, konkrečių atsakymų nepateikta. Iš pateiktų minčių galima susidaryti nuomonę, kad veiklos formalizavimo nėra, ir pareigūnai patys sprendžia, kokios veiklos reikalingiausios toje bendruomenėje.

Galima daryti išvadą, kad ir tapus bendruomenių pareigūnais, atliekamos įprastinės prevencinės veiklos, organizuojami susitikimai su gyventojais, teikiamos konsultacijos. Tokių

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

veiklų, kurių dar neteko vykdyti, pareigūnai neįvardija, tik nurodo, kad daug dažniau tenka būti tarp žmonių, skirti jiems daugiau laiko ir dėmesio. Veiklos formalizavimas dar yra konkretinimo stadijoje.

Bendruomenės pareigūnai atsakė į kitą klausimą: *ko iš Jūsų, kaip bendruomenės pareigūno, užtikrinant visuomenės saugumą, tikisi bendruomenės nariai? Kaip tai išsiaiškinate?* (žr. 22 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirtos kategorijos: *bendruomenės narių lūkesčiai ir lūkesčių nustatymas*.

22 lentelė

Bendruomenės narių lūkesčiai, bendruomenės pareigūnams užtikrinant visuomenės saugumą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendruomenės narių lūkesčiai	Nuolatinio keitimosi informacija	„Informacijos apie savo gyvenamosios, darbo ar kitokios buvimo aplinkos saugumo stiprinimo veiklą, apie nusikalstamas veikas, kitus teisės pažeidimus ir situacijas“ (BP 1);
		„...tikisi gauti jiems naudingos ir aktualios informacijos apie naujus teisės aktus, kažkokių įstatymo pasikeitimus ar naujoves“ (BP 2);
	Komunikavimo su pareigūnais	„...nori, kad bendruomenės pareigūnas kuo dažniau lankytųsi jų teritorijoje“ (BP 3)
Lūkesčių nustatymas	Susitikimų metu	„Tokių susitikimų metu visa tai ir išsiaiškinama“ (BP 1)
	Telefonu	„Reti, bet būna, atvejai, kai man paskambina“ (BP 2)
	Lankantis kaimo vietovėse	„Būtinai stengiuosi aplankyti ir atokiose kaimo vietovėse gyvenančius žmones, kurie retai turi galimybę susitikti su pareigūnu ir su juo pasikalbėti“ (BP 3)

Gyventojai tikisi didesnės policijos pareigūnų kompetencijos bei gebėjimo bendrauti su piliečiais, geresnės policijos veiklos apskritai (Šakočius, 2000). Išanalizavus bendruomenės pareigūnų nuomones matyti, kad bendruomenės nariai iš pareigūnų tikisi nuolatinio kontaktavimo ir komunikavimo. Gyventojai nori pačios naujausios informacijos teisėtvarkos, saugios aplinkos įtvirtinimo klausimais, nori kuo dažniau matyti pareigūnus bendruomenės teritorijoje.

Tai, ko nori bendruomenės nariai, užtikrinant visuomenės saugumą, pareigūnai dažniausiai išsiaiškina susitikimų metu. Kartais bendruomenių nariai skambina pareigūnams ir taip aptaria rūpimus klausimus. Gyventojų norus pareigūnai sužino ir lankydami atokiose rajono vietovėse, nedidelėse gyvenvietėse ir net vienkiemiuose, nes ten gyvenantys žmonės taip pat nori susitikti su pareigūnais, su jais pabendrauti.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Peršasi išvada, kad iš bendruomenės pareigūnų, užtikrinant visuomenės saugumą, gyventojai tikisi nuolatinio informavimo ir komunikavimo. Gyventojų lūkesčius pareigūnai išsiaiškina betarpiškai bendraudami su bendruomenių nariais.

Interviu metu pareigūnai pasidalino mintimis apie tai, **kokioms visuomenės saugumo užtikrinimo veikloms bendruomenėje jie skiria daugiausiai dėmesio, laiko ir kodėl?** (žr. 23 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirtos kategorijos: *veiklos, kurioms skiriama daugiausiai dėmesio ir kitos veiklos.*

23 lentelė

Visuomenės saugumo užtikrinimo veiklos bendruomenėje

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Veiklos, kurioms skiriama daugiausiai dėmesio	Saugios kaimynystės grupės	„Visose seniūnijose, taip pat ir mieste yra sukurtos „Saugios kaimynystės“ grupės, joms ir didžiausias dėmesys atitenka“ (BP1)
	Susitikimai su bendruomenių nariais	„...daugiausiai laiko skiriu susitikimams su bendruomenių nariais“ (BP 2)
	Individualūs pokalbiai su gyventojais	„...niekada nėra per daug šnekėti ir rūpintis visuomenės saugumu. Tam daugiausiai ir skiriu laiko bei dėmesio, ypač individualiems pokalbiams“ (BP 3)
Kitos veiklos	Visuomeninės tarybos susirinkimai	„...veikia Visuomeninė taryba < > susirinkimų metu aptarimai ir saugumo užtikrinimo klausimai“ (BP1)

Įvairiuose informacijos šaltiniuose nurodoma, kad bendruomenės pareigūnų veikla ypač veiksminga vykdant prevencijos priemones - pajėgos skiriamos ten, kur tuo metu reikia, bendraujama su įvairiomis gyventojų grupėmis, valdymo institucijomis, socialiniais darbuotojais (Lietuvos policija 2014 m., 2015).

Išanalizavus pareigūnų pateiktas nuomones akivaizdu, kokioms visuomenės saugumo užtikrinimo veikloms bendruomenėje skiriama daugiausiai dėmesio: darbui su saugios kaimynystės grupėmis, susitikimams su gyventojais, individualiems pokalbiams.

Kaip svarbią veiklos sritį vienas interviu dalyvis (BP1) įvardijo Visuomeninės tarybos ir pareigūnų rengiamus bendrus susirinkimus (kartą ketvirtyje), kurių metu aptariami ir saugios aplinkos užtikrinimo klausimai.

Galima daryti išvadą, kad bendruomenės pareigūnai daugiausiai dėmesio skiria tradicinėms visuomenės saugumo užtikrinimo veikloms.

Kitu interviu klausimu pareigūnai papasakojo, **kaip bendruomenės nariai prisideda prie policijos ir visuomenės glaudesnio bendravimo ir bendradarbiavimo? Kokias taiko bendruomenę įtraukiančias į bendras veiklas priemones?** (žr. 24 lentelę).

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirtos kategorijos: *bendruomenės narių indėlis ir bendruomenę įtraukiančios priemonės.*

24 lentelė

Bendruomenės narių indėlis į policijos ir visuomenės glaudesnę bendravimą ir bendradarbiavimą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendruomenės narių indėlis	Tampa policijos rėmėjais	„Dalis bendruomenės narių savo noru tampa policijos rėmėjais“ (BP1)
	Dalyvauja sporto renginiuose	„Sportinės varžybos yra mėgstamos bendruomenėje, tai policijos pareigūnus dažnai kviečia teisėjauti, apdovanoti nugalėtojų“ (BP2)
	Pasyvi reakcija	„Gaila, bet bendruomenės nariai dar nėra labai aktyvūs“ (BP3)
Bendruomenę įtraukiančios priemonės	Kvietimas į renginius	„...kviečiant bendruomenės narius į įvairius renginius (policijos dienos paminėjimas, įvairios varžybos, konkursai ir pan.)“ (BP1)
	Jaunimo užimtumas	„Dabar daugiausiai einame per sportą, rajone vykdoma nemažai turnyrų, ir krepšinio, ir tinklinio, ir futbolo. Taip įtraukiame daugiau jaunimo“ (BP3)

Lietuvoje policijos veiklos svorio centras perkliamas arčiau žmonių, į pačią bendruomenę – kad ji paremtų policijos iniciatyvas (Tamošiūnas, 2008). Vienas iš bendruomenės policijos darbo prioritetų yra skatinti vietos bendruomenę įvairiomis priemonėmis ir veiksmis prisidėti prie saugios aplinkos formavimo.

Nuomonių analizė rodo, kad bendruomenės nariai dar nepakankamai aktyviai prisideda prie policijos ir visuomenės glaudesnio bendravimo ir bendradarbiavimo. Dalis bendruomenės narių yra policijos rėmėjai, pareigūnai kviečiami į bendruomenių organizuojamas sportines varžybas – dažniausiai šiomis veiklomis ir apsiriboja bendradarbiavimas.

Pareigūnai, norėdami įtraukti bendruomenę į bendras veiklas, pasitelkia kvietimus į minėjimus, šventes ir jaunimo užimtumo renginius.

Galima daryti išvadą, kad bendruomenės nariai prisideda prie policijos ir visuomenės glaudesnio bendravimo ir bendradarbiavimo, o pareigūnai stengiasi įvairių priemonių pagalba bendruomenę įtraukti į bendras veiklas, tačiau šis dialogas dar nepakankamai aktyvus ir produktyvus.

Pareigūnai pateikė atsakymus į klausimą: *kokių pasiūlymų bendrai veiklai gerinti sulaukėte paskutiniaisiais metais iš visuomenės pusės?* (žr. 25 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirta kategorija: *pasiūlymai bendrai veiklai gerinti.*

Visuomenės narių pasiūlymai bendrai veiklai gerinti

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Pasiūlymai bendrai veiklai gerinti	Patruliavimas kartu su pareigūnais	„...siūlosi kartu vykdyti patruliavimą, siekiant užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms“ (BP1)
	Poreikis kokybiškesnės bendravimo aplinkos	„Bendruomenės nori dažniau susitikti su pareigūnais ir ne tik kur prie daugiabučio už kampo, bet nori kultūringai, salėje padiskutuoti, pažinti savo pareigūnus iš arčiau“ (BP3)
	Virtualios erdvės panaudojimas	„Siūlo įkurti internetinį puslapį, skirtą rajono bendruomenėms ir bendruomenių pareigūnams, kad užkirsti kelią nusikaltimams, pasidalinti mintimis“ (BP4)

Pareigūnų pateiktos nuomonės patvirtina informacijos šaltiniuose (Palšis, 2014 ir kt.) sutinkamus teiginius, kad bendruomenės pareigūnas laviruoja tarp policijos sistemos ir bendruomenių, siekdamas patenkinti abiejų pusių poreikius, ieškodamas glaudesnių sąlyčio taškų.

Nuomonių analizė atskleidžia ir kitą stebimą reiškinį – bendruomenės narių abejingumą ir pasyvumą. Tai rodo ir negausūs visuomenės narių pasiūlymai, kaip gerinti bendras veiklas su policija. Apsiribojama galimybe patruliuoti kartu su policijos pareigūnais, ir taip užtikrinti saugią aplinką. Taip pat visuomenės nariai mano, kad veiklą pagerinti gali tinkama bendravimo aplinka bei nuomonių talpinimas internetiniame puslapyje.

Pasitaiko atveju, kai gyventojai nesuvokia bendruomenės pareigūno vykdomų funkcijų ir siūlo jiems užsiimti tokiomis veiklomis:

„Teko vieną kartą girdėti tokį kuriozinį pageidavimą, kad pareigūnas galėtų budėti naktimis prie namų. Žinom, kad tai neįmanoma, ir bendruomenės pareigūnas nėra sargas“ (BP3).

Galima daryti išvadą, kad iš visuomenės pusės pareigūnai sulaukia negausių pasiūlymų bendrai veiklai gerinti.

Interviu metu pareigūnų buvo paprašyta: papasakokite, **kaip vyksta bendruomenės narių įsitraukimas į saugios aplinkos kūrimą? Kokio amžiaus ir interesų žmonės aktyviausi tose veiklose? Kaip jie prisideda? (pateikite pavyzdžius)** (žr. 26 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirtos kategorijos: *bendruomenės narių įsitraukimas, duomenys apie aktyviausius veiklų dalyvius ir įsitraukimą rodantys pavyzdžiai.*

Bendruomenės narių įsitraukimas į saugios aplinkos kūrimą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendruomenės narių įsitraukimas	Masinių informavimo priemonių pagalba	„Žiniasklaidos priemonių pagalba (Telšių AVPK internetinis puslapis, Mažeikių r. PK bendruomenės pareigūnų „Facebook“ paskyra“, vietinė kabelinė televizija „Roventa“, radijo „Aidas“, dienraščiai „Santarvė“, „Būdas žemaičių““ (BP1)
	Pasyvus įsitraukimas	„Labai retai ateina bendruomenės nariai su prašymu įsitraukti į saugios kaimynystės grupes ar kitas veiklas“ (BP2)
	Negausus įsitraukimas	„Tikrai nėra masiško įsitraukimo“ (BP3)
Duomenys apie aktyviausius dalyvius	Įvairaus amžiaus dalyviai	„Skirtingas veiklose dalyvaujančių bendruomenės narių ratas, sunku pasakyti, kas aktyvesni – jaunesni ar vyresni“ (BP1)
		„Savo turto ir aplinkos saugumu dažniausiai rūpinasi įvairaus amžiaus gyventojai“ (BP4)
	Vyresnio amžiaus dalyviai	„Daugiau vyresni gyventojai yra aktyvesni, gal kad laiko daugiau turi, nes nemažai pensinio amžiaus“ (BP3)
	Jauno amžiaus dalyviai	„...sulaukiama aktyvumo iš jaunesnio amžiaus asmenų“ (BP4)
Įsitraukimą rodantys pavyzdžiai	Konkreiti bendruomenės nario pagalba	„Turime vieną buvusį kūno kultūros mokytoją (jau pensijoje), kuris ne pirmi metai talkina vedant tinklinio varžybas“ (BP1)
	Savanoriškos iniciatyvos	„Yra keletas moterų, kurios labai aktyviai kiekvieną vakarą išėjusios pasivaikščioti stebi ir aplinką, mato kur yra netvarka“ (BP3)
	Asmeninių daiktų apsauga	„...jaunimo susirūpinimas daiktų žymėjimu, pvz. dviračių“ (BP4)

Norint įveikti bendruomenių pasyvumą ir abejingumą, bendruomenių pareigūnams reikia turėti tam tikrų įgūdžių, gebėti taikyti inovacijas, surasti bendruomenėse tuos žmones, kurie yra pasirengę aktyvioms veikloms, kuriant saugią aplinką.

Pareigūnų išsakytos nuomonės atskleidžia, kaip vyksta bendruomenės narių įsitraukimas į saugios aplinkos kūrimą: informaciją apie bendruomenėse vykstančias veiklas ir galimybę įsitraukti į jas bendruomenių nariai sužino iš masinių informavimo priemonių. Stebimas ir pasyvus, negausus įsitraukimas. Aktyviausi veiklose būna skirtingo amžiaus bendruomenių nariai: ir vyresni, ir jaunesni. Jų veiklos taip pat skirtingos – jaunesni prisideda prie jaunimo užimtumo, vyresni rūpinasi aplinkos ir asmeninių daiktų saugumu.

Galima daryti išvadą, kad bendruomenės narių įsitraukimas vyksta gana pasyviai, nes tik pavieniai asmenys yra aktyvesni ir konkrečiais veiksmais prisideda prie saugios aplinkos kūrimo.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Pareigūnai atsakė į klausimą: *kaip Jūs, kaip bendruomenės pareigūnas, bendraujate ir bendradarbiaujate su vietos gyventojais ? (kokiais būdais ir kokiomis priemonėmis)* (žr. 27 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomonės išskirtos kategorijos: *bendravimo ir bendradarbiavimo būdai ir bendravimo ir bendradarbiavimo priemonės*.

27 lentelė

Bendravimo ir bendradarbiavimo su vietos gyventojais būdai ir priemonės

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendravimo ir bendradarbiavimo būdai	Susitikimai	„Bendravimas ir bendradarbiavimas vyksta susitikimų metu bendruomenėse, seniūnijose, aptarnaujamose teritorijose, policijoje“ (BP1)
		„Einu į susitikimus, pavyzdžiui, į mokyklas - tėvų susirinkimus“ (BP2)
	Komunikavimas su bendruomenės pirmininku	„Palaikau nuolatinį ryšį su bendruomenės pirmininku“ (BP3)
	Sportinė veikla	„Žaidžiu tinklinį, todėl palaikau ryšį su mokyklomis, su rekreacijos ir sporto skyriumi, padedu organizuoti varžybas“ (BP4)
Bendravimo ir bendradarbiavimo priemonės	Įvairūs renginiai	„Saugių kaimynysčių“ grupių nariai dalyvauja policijos organizuojamose šventėse, renginiuose, varžybose“ (BP1)
	Informacijos sklaida	„...rašau kvietimus, skelbimus ir talpinu bendruomenės informacinėje lentoje“ (BP3)
	Asmeninės iniciatyvos	„Mano iniciatyva įsteigėme prizą geriausiajam jaunajam tinklininkui“ (BP4)

Bendruomenės pareigūnų bendravimas ir bendradarbiavimas su vietos gyventojais yra grindžiamas prielaida, kad pareigūnai vaidina svarbų vaidmenį užtikrinant tvarką ir kuriant saugią aplinką visuomenėje (Nikartas, 2012). Ir jie tai bando daryti pasitelkdami įvairius bendravimo būdus ir priemones.

Pareigūnų pateiktose nuomonėse išryškėjo vienas iš pagrindinių bendravimo ir bendradarbiavimo būdų – susitikimai su bendruomenių nariais (tai akcentuoja BP1 ir BP2 interviu dalyviai). Nurodyti ir kiti bendravimo ir bendradarbiavimo būdai, tai komunikavimas su bendruomenės pirmininku, nes tai leidžia greičiau perduoti reikalingą informaciją visai bendruomenei, negu organizuoti susitikimą/susirinkimą. Kaip būdas įvardijama ir sportinė veikla, nes ji įgalina įtraukti bendruomenės narius į turiningą laisvalaikio leidimą.

Bendravimo ir bendradarbiavimo priemonėmis pareigūnai laiko įvairių švenčių ir renginių organizavimą bei asmenines iniciatyvas, kviečiant bendruomenės narius į renginius ir pagerbiant aktyvius dalyvius.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Galima daryti išvadą, kad bendruomenės pareigūnai renkasi jiems priimtinausius būdus ir priemones, padedančius glaudžiau bendrauti ir bendradarbiauti su vietos gyventojais.

Interviu dalyvių buvo paprašyta pasidalinti mintimis, *su kokiomis problemomis susiduria savo darbe su bendruomenėmis? Ką reikėtų keisti bendruomenės pareigūno pareigybėje ir kodėl?* (žr. 28 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirtos kategorijos: *problemos ir tikėtini pokyčiai*.

28 lentelė

Problemų dirbant su bendruomenėmis įveika, tobulinant bendruomenės pareigūno pareigybę

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Problemos	Daugialypė pareigūno veikla	„...tenka išklaudyti neigiamų nuomonių policijos atžvilgiu, tenka būti ir psichologu, ir įtikinėtoju, ir t. t.“ (BP1)
	Ribota veikla	„...susitikimai negali būti kiekvieną dieną, reikia dar kažką veikti su bendruomenėmis...“ (BP2)
		„...labai monotoniška ir neįdomi veikla – susitinkam, pasišnekam, ir viskas“ (BP3)
	Neigiamos nuostatos policijos atžvilgiu	„...kad žmonės būtų tolerantiški policijai, nebūtų neigiamų nuostatų“ (BP4)
Tikėtini pokyčiai	Veiklos konkretumas ir aiškumas	Norėtųsi tokio bendruomenės pareigūno veiklos aprašo... įnešančio daugiau aiškumo, konkretumo šių funkcijų vykdyme“ (BP1)
		„Šiuo metu nėra konkrečiai įvardijama ką turi veikti bendruomenės pareigūnas“ (BP2)
	Socialinių įgūdžių ugdymas	„...reikėtų pareigūnus rengti tam, kad mokėtų dirbti su įvairaus amžiaus ir statuso žmonėmis, turėtų ir socialinio darbo pagrindų, ir psichologiją išmanyti“ (BP3)
	Veiklos skaidrumas	„...bendruomenės pareigūnai turi stengtis daryti savo veiklą dar skaidresnę“ (BP4)

Nepaisant, kad bendruomenės pareigūnai siekia įtraukti visuomenės narius į savo gyvenamosios ar kitokios aplinkos saugumo stiprinimo veiklą, jie savo darbe išvelgia ir problemas (Tijūnaitienė, 2009). Atsakymų analizė atskleidžia pareigūnų prieštaringas nuomones, nurodant, su kokiomis problemomis jiems tenka susidurti - vienam interviu dalyviui (BP1) atrodo, kad iš pareigūno reikalaujama būti įvairiapusišku specialistu, kiti interviu dalyviai (BP3, BP2) nurodo, kad jų veikla labai vienpusiška ir apsiriboja tik susitikimais su bendruomenių nariais. Problemiškos yra ir dar pasitaikančios neigiamos nuostatos policijos atžvilgiu.

Norint išvengti problemų ateityje, reikėtų konkrečiau ir aiškiau apibrėžti bendruomenės pareigūno pareigybę, siekti visiško veiklos skaidrumo, ugdyti socialinius įgūdžius.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Galima daryti išvadą, kad darbe su bendruomenėmis pareigūnai susiduria su neigiamomis nuostatomis jų atžvilgiu, jiems sunku suvokti, ką iš tikrųjų turi veikti bendruomenės pareigūnas. Todėl bendruomenių pareigūnai tikisi, kad pareigybės bus pakoreguotos, jos taps aiškesnės ir konkretesnės, o patys pareigūnai dirbs skaidriai ir profesionaliai.

Pareigūnai atsakė į paskutinį interviu klausimą: ***bendruomenės pareigūnas – nauja pareigybė savo funkcijomis, nors anksčiau policijos inspektoriai darė daug panašių veiklų. Kaip Jūs mokotės, nuolat tobulėjate savo veikloje, kokios mokymesi Jums vertingiausios priemonės?*** (žr. 29 lentelę).

Apibendrinus bendruomenės pareigūnų nuomones išskirtos kategorijos: *veiklos tobulinimas* ir *vertingiausios tobulėjimo priemonės*.

29 lentelė

Bendruomenės pareigūno veiklos tobulinimas

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Veiklos tobulinimas	Dalyvavimas mokymuose	„Norėtusi tokių mokymų, kurie apimtų bent jau didžiąją dalį visų bendruomenės pareigūnų atliekamų funkcijų: tai ir darbas bendruomenėse, švietimo įstaigose, su policijos rėmėjais ir t. t.“ (BP1)
	Saviugda	„Aš mokausi pats iš savęs ir kolegų iš kitų rajonų“ (BP2)
	Kvalifikacijos kėlimas	„Aš pati nevengiu tobulėti, važiuoju į kursus, seminarus“ (BP3)
Vertingiausios tobulėjimo priemonės	Praktinė veikla	„Vertingiausia priemonė – praktika, nes su metais įgyta praktika parodo, ką ne taip darei, kur galima tobulėti, kas žmonėms yra įdomu, naudinga, vertinga“ (BP1)
	Profesionalūs mokymai	„profesionalių organizuojamų mokymų, kas liečią bendruomenės pareigūnų veiklą (BP4)
	Tarptautiniai ryšiai	„Vertinga priemone laikyčiau galimybę pasidalinti patirtimi su užsienio šalių bendruomenių pareigūnais – aš už tarptautinius ryšius“ (BP3)

Naujos bendruomenės pareigūno pareigybės atsiradimas sutapo su pokyčiais policijos sistemoje, nes jau seniai buvo stebima situacija, kad trūksta kokybiško dėmesio prevencijai, saugios aplinkos kūrimui (Palšis, 2014). Bendruomenių pareigūnai pasisako už veiklos tobulinimą, nes išliko dar daug veiklų, kurias atliko apylinkės inspektoriai.

Pateiktų nuomonių analizė rodo, kad pareigūnai veiklą tobulina įvairiai: dalyvauja mokymuose, kelia kvalifikaciją, užsiima saviugda. Vertingiausiomis tobulėjimo priemonėmis nurodoma praktinė veikla ir taip įgyjama patirtis, profesionalūs mokymai, pabrėžiama galimybė kurti tarptautinius ryšius ir dalintis patirtimi su užsienio partneriais.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Galima daryti išvadą, kad bendruomenės pareigūno pareigybė savo funkcijomis ir veikla išlieka panaši į ankstesnių policijos inspektorių veiklą. Tačiau pareigūnai pasirengę mokytis, nuolat tobulėti savo veikloje ir rinktis vertingiausias mokymesi priemones.

Apibendrinant interviu su pareigūnais rezultatus galima teigti, kad bendruomenių pareigūnai atlieka įprastines prevencines bei tradicines visuomenės saugumo užtikrinimo veiklas: organizuoja susitikimus su gyventojais, teikia konsultacijas, informuoja. Pareigūnams tenka dažniau būti tarp žmonių, skirti jiems daugiau laiko ir dėmesio. Veiklos formalizavimas dar yra konkretinimo stadijoje. Užtikrinant visuomenės saugumą gyventojai iš pareigūnų tikisi nuolatinio informavimo ir komunikavimo. Gyventojų lūkesčius pareigūnai išsiaiškina betarpiškai bendraudami su bendruomenių nariais.

Bendruomenės nariai prisideda prie policijos ir visuomenės glaudesnio bendravimo ir bendradarbiavimo, o pareigūnai stengiasi įvairių priemonių pagalba bendruomenę įtraukti į bendras veiklas, tačiau šis dialogas dar nepakankamai aktyvus ir produktyvus. Iš visuomenės pusės pareigūnai sulaukia negausių pasiūlymų bendrai veiklai gerinti. Bendruomenės narių įsitraukimas vyksta gana pasyviai, nes tik pavieniai asmenys yra aktyvesni ir konkrečiais veiksmais prisideda prie saugios aplinkos kūrimo. Bendruomenės pareigūnai renkasi jiems priimtinausius būdus ir priemones, padedančius glaudžiau bendrauti ir bendradarbiauti su vietos gyventojais.

Darbe su bendruomenėmis pareigūnai susiduria su neigiamomis nuostatomis jų atžvilgiu, jiems sunku suvokti, ką iš tikrųjų turi veikti bendruomenės pareigūnas. Tikimasi, kad pareigybės bus pakoreguotos, jos taps aiškesnės ir konkretesnės, o patys pareigūnai dirbs daug profesionaliau. Bendruomenės pareigūno pareigybė savo veikla išlieka panaši į ankstesnių policijos inspektorių veiklą. Tačiau pareigūnai pasirengę mokytis, nuolat tobulėti savo veikloje ir rinktis vertingiausias mokymesi priemones.

3.4. Dalyvaujamojo valdymo Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariete modelis

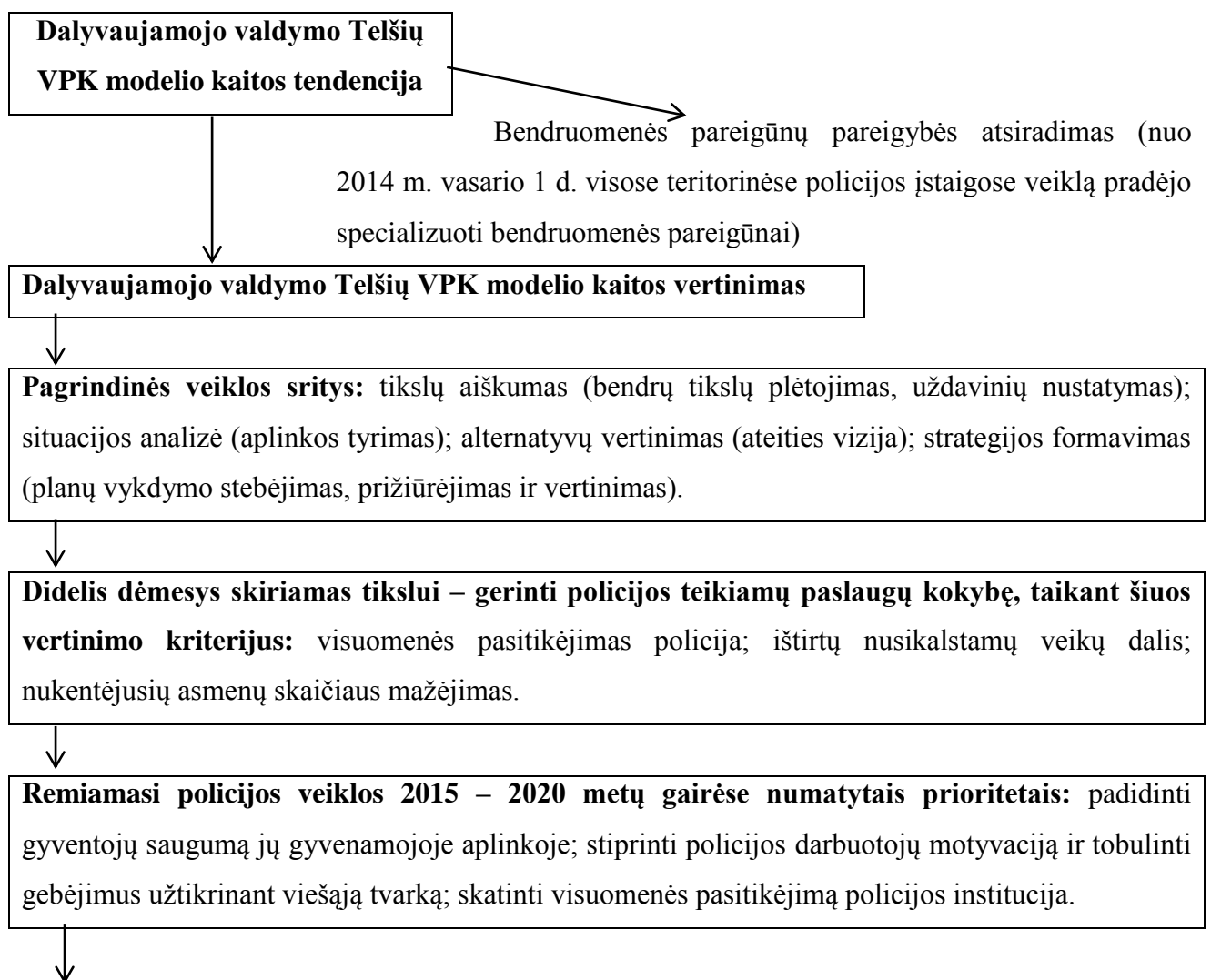
Remiantis atlikto tyrimo rezultatais, identifikuotas dalyvaujamojo valdymo Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariete modelis. Jis atitinka aprašytą dalyvaujamojo valdymo modelio teorinę dalį. Dalyvaujamas valdymas siejamas su ekonominėmis ir socialinėmis problemomis, kai pastebima, jog valdymas nėra veiksmingas, taip pat su aktyvesne pilietiškumo formų raiška. Dalyvaujamas valdymas įgalina bendruomenės narius (visuomenę) užimti tam tikrą poziciją ir išsakyti savo nuomonę. Tokiu būdu siekiama kompromiso tarp valdžios ir eilinių piliečių. Tikslui pasiekti ieškoma efektyvesnių priemonių, pabrėžiamas bendradarbiavimas ir skaidresni, atviresni valdymo principai.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

Šiuo metu piliečių dalyvavimas sprendimų priėmimo yra ir aktualus, ir problematiškas, nes ne visada gyventojams suteikiamos galimybės dalyvauti. Suprantama, kad piliečių dalyvavimas valdyme nėra tiesioginis, jis veikiau pagrįstas kitomis veiklos formomis, leidžiančiomis išsakyti savo nuomonę ir pageidavimus valdžiai.

Dalyvaujamas valdymas skatina valstybės tarnybų ir piliečių artimesnį abipusį kontaktą. Naudingą laikomas tik konstruktyvus dalyvavimas, kai visuomenės atstovai ne tik išsako nuomonę, bet ir teikia pasiūlymus, dalyvauja priemonių kūrimo.

Išvados atskleidė pagrindines veiklos sritis, dėmesio sutelkimą gerinti policijos teikiamų paslaugų kokybę, taikant vertinimo kriterijus: visuomenės pasitikėjimas policija, ištirtų nusikalstamų veikų dalis, nukentėjusių asmenų skaičiaus mažėjimas, policijos veiklos 2015 – 2020 metų gairėse numatyti prioritetai (žr. 8 pav.).

Bendruomenės pareigūnai, dirbdami su bendruomene, humanizuoja policiją ir jos veiklą bei priartina pareigūnus prie visuomenės: susitinka su kuo daugiau gyventojų, patys dažniau yra matomi; lankosi bendruomenių susirinkimuose, švietimo įstaigose ir kitose žmonių susibūrimo vietose, poilsio zonose; lankosi atokiose kaimo vietovėse ir susitinka su vienkiemiuose gyvenančiais žmonėmis, ragina būti atsargiais, saugoti savo turtą, įspėja pastebėjus įtartinus asmenis, nedelsiant pranešti policijai; vykdydami prevencines jaunimo užimtumo veiklas, susitinka su Telšių regioninio profesinio mokymo centro, gimnazijų mokiniais ir kalbasi apie priklausomybių riziką; Vaikų globos ir rūpybos skyriuje susitinka su paaugliais ir kalbasi apie atsakomybę už nusižengimus, sulaukus pilnametystės; stiprina gyventojų saugumo pojūtį ir organizuoja prevencines priemones, pvz., „Vairuok saugiai – juk kažkas tavęs laukia“, į šią akciją įtraukia mokyklinio amžiaus vaikus; kaupia informaciją apie „Saugių kaimynysčių grupių“ veiklą ir teikiamą naudą, informuoja rajono gyventojus per vietinę spaudą, talpina informaciją Telšių VPK tinklalapyje.

Tyrimo metu išryškėjusios Telšių VPK modelio, užtikrinant visuomenės saugumą, raiškos svarbiausios kryptys:

1. Policijos ir visuomenės bendradarbiavimo veiklų ir priemonių visuomenės saugumo kontekste išryškėjo tokios kategorijos – policijos veiklos pokyčiai ir bendros veiklos su visuomene, pagrindinės kliūtys, trukdančios bendradarbiavimui, išoriniai ir vidiniai sąveikos veiksniai, priemonės sąveikai didinti ir jų diegimas.

2. Bendruomenės pareigūnų veiklų, užtikrinant visuomenės saugumą ir įtraukiant bendruomenės narius į bendras veiklas kontekste išryškėjo šios kategorijos – įprastų ir naujų veiklų vykdymas, bendruomenės narių lūkesčiai ir jų nustatymas, veiklos, kurioms skiriama daugiausiai dėmesio, bendruomenės narių indėlis į veiklas bei bendruomenę įtraukiančios priemonės, bendruomenės narių įsitraukimą rodantys pavyzdžiai, tikėtini pokyčiai, pasiūlymai bendrai veiklai gerinti.

Telšių VPK modelio silpnosios pusės dalyvaujamojo valdymo kaitos atžvilgiu: trūksta didesnio dėmesio prevencijai; nepakankamai išgrynintos bendruomenės pareigūnų funkcijos; nepakankamai efektyviai taikomos įvairesnės piliečių įtraukimo į dalyvavimą formos: apklausos, kontaktiniai susitikimai, konferencijos, komitetai, tarybos, konsultavimas; trūksta savo veiklos įvertinimo, pasiekimų ar priežasčių tyrimo; neišnaudojami daugiafunkciniai centrai kaimo vietovėse, kaip vieta bendriems renginiams kartu su gyventojais organizuoti; neišnaudojama galimybė teikti kompleksinę konsultacinę pagalbą gyventojams kartu su kitų sričių specialistais – psichologais, teisininkais, pedagogais, socialiniais darbuotojais ir pan.; stringa mobilių grupių (ne po vieną pareigūną) kūrimas, būtinas lankant bendruomenių narius atokiose gyvenamosiose vietose.

8 pav. Dalyvaujamojo valdymo Telšių VPK modelio kaitos tendencija. Sudaryta darbo autorės.

Matyti, kad Lietuvos policijos veikla yra nukreipta naujosios valstybės tarnybos link, kai kontinentinis administracinis veiklos modelis, paremtas administracine teise, derinamas su naujosios valstybės tarnybos elementais, paremtais socialine paslauga bei pagarba piliečiams. Taip formuojamas naujas policijos veiklos modelis, kur didesnis dėmesys skiriamas visuomenės įtraukimui į saugios aplinkos kūrimą ir viešosios tvarkos palaikymą.

Tokiu principu organizuojama ir Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato veikla. Dalyvaujamojo valdymo gerinimo priemonės Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariate yra skirtos bendravimui ir bendradarbiavimui su visuomene bei bendrų tikslų, kuriant saugią aplinką, įgyvendinimui.

IŠVADOS

1. Policija ir visuomenė, palaikant visuomenės saugumą, yra lygios, o įtaka vienu kitoms, sprendžiant problemas, yra viena iš bendradarbiavimo formų. Visos teisėsaugos institucijų pastangos, siekiant įtraukti visuomenę į saugios aplinkos kūrimą, yra tikslingos, nes nesaugi aplinka skatina nepasitikėjimą valstybe. Gyventojai dalyvauti užtikrinant saugumą gali į(si)traukdami į visuomeninius santykius ir taip apsaugoti svarbius savo ar kitų asmenų, visuomenės ir valstybės interesus nuo neteisėtų veikų, kitokio socialiai nepageidautino elgesio ir kitų pavojingų ar visuomenei nerimą keliančių reiškinių. Dalyvaujamąjį valdymą užtikrinant visuomenės saugumą galima didinti į saugios aplinkos kūrimą įtraukiant savivaldybių institucijas (policiją) ir bendruomenes.

2. Visuomenės saugumo turinį suponuoja žmogaus teisės ir laisvės. Valstybės institucijos įstatymų numatyta tvarka užtikrina visuomenės saugą, užkerta kelią pažeidimams ar nusikaltimams, saugo žmonių teises ir laisves. Auga visuomenės pasitikėjimas policija, nes pradėję vykdyti veiklą bendruomenės pareigūnai stengiasi įtraukti į saugios aplinkos kūrimą ir valdymą kuo daugiau bendruomenių narių. Pareigūnai taiko prevencines priemones, operatyviai reaguoja į teisės pažeidimus, drausmina saugios aplinkos pažeidėjus, dalyvauja bendruomeniniame gyvenime, dalinasi informacija su bendruomenių nariais, organizuoja susirinkimus (susitikimus).

3. Tyrimo metu surinktos medžiagos analizė leido daryti išvadas: 1) siekiant užtikrinti visuomenės saugumą per dalyvaujamojo valdymo didinimą būtina aktyvinti ir savivaldybių institucijas, policiją ir pačias bendruomenes; 2) pastaraisiais metais stebimas vis didesnis bendruomenės įsitraukimas į saugios aplinkos kūrimą ir to proceso valdymą; tai daroma bendradarbiaujant su policijos pareigūnais, informuojant juos apie įvykius ir problemas gyvenamojoje vietoje ir taip įtraukiant į bendrą su policija veiklą; 3) keičiasi visuomenės požiūris į policiją, tam nemažos įtakos turėjo pareigūnų operatyvus reagavimas į teisės pažeidimus, saugios aplinkos pažeidėjų drausminimas, dalyvavimas bendruomeniniame gyvenime, dalinimasis informacija su bendruomenių nariais; 4) pasiteisino Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariate taikomas kontinentinis administracinis veiklos modelis, paremtas administracine teise ir derinamas su naujais valstybės tarnybos elementais (bendruomenės pareigūnų pareigybės atsiradimas, dalyvaujamojo valdymo akcentavimas).

4. Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariate taikomas kontinentinis administracinis veiklos modelis, paremtas administracine teise ir derinamas su naujais valstybės tarnybos elementais. Dalyvaujamojo valdymo gerinimo priemonės Telšių apskrities vyriausiajame policijos komisariate yra skirtos bendravimui ir bendradarbiavimui su visuomene bei bendrų tikslų, kuriant saugią aplinką, įgyvendinimui. Užtikrinant visuomenės saugumą pasiteisino bendruomenės

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

pareigūno pareigybė, išryškėjo bendruomenės narių poreikis vykdyti bendras policijos ir bendruomenės veiklas. Į saugios aplinkos kūrimą įtraukiant policiją ir bendruomenes vis daugiau pareigūnų dirba arčiau piliečių, todėl keičiasi pasitikėjimo policija lygis, požiūris į gyvenamosios aplinkos saugumą. Pareigūnai pasirengę nuolat tobulėti savo veikloje ir rinktis vertingiausias bendravimo ir bendradarbiavimo su bendruomenėmis priemones. Bendruomenės pareigūnai, dirbdami su bendruomene, humanizuoja policiją ir jos veiklą bei priartina pareigūnus prie visuomenės, nevengia įvardinti trūkumų, ieško optimalių įveikos būdų. Kuriant saugią aplinką siekiama, kad visos struktūros ir tarnybos bei bendruomenės dirbtu koordinuotai.

LITERATŪRA

1. Abs H. J., Veldhuis R. (2006). Indicators on Active Citizenship for Democracy - the social, cultural and economic domain. *Paper by order of the Council of Europe for the CRELL- Network on Active Citizenship for Democracy at the European Commission's Joint Research Center in Ispira, Italy.*
2. Abbot, D., Avraams, D. (2013). *Europos Parlamento rinkimai: balsuoti ketina du trečdaliai jaunuolių.* Briuselis.
3. Aleksonis, G., Aleksonytė, Z. (2012). Europos Sąjungos institucijų bendradarbiavimas visuomenės saugumo srityje. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: Mokslinių straipsnių rinkinys*, 8, 5 – 20.
4. Amin, A. (2005). Local community on trial. *Economy and society*, 4 (34).
5. Ashford, N. (2003). *Laisvos visuomenės principai.* Vilnius: Aidai.
6. Balčiūnas, S., Juozaitienė, L., Rudytė, D., Tijūnaitienė, R. (2014). *Bakaluro studijų darbų rengimo metodinės rekomendacijos. Skirtos socialinių mokslų fakulteto studentams.* Vilnius: BMK.
7. Bang, H. P. (2010). Everyday makers and expert citizens: active participants in the search for a new governance. In: Fenwick, J., McMillan, J. *Public Management in the Postmodern Era Challenges and Prospects*, p. 163 – 191.
8. Baršauskienė, V., Leliūgienė, I. (2001). *Sociokultūrinis darbas bendruomenėje (užsienio šalių patirtis).* Kaunas: Technologija.
9. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija.* Klaipėda.
10. Bluvšteinas, J. (1994). Nusikalstamumo kontrolė: būklė ir perspektyvos. *Kriminalinė justicija: LPA mokslo darbai.* T. 3.
11. Bovaird, T., Loffer, E. (2003). *Public Management and Governance.* London: Routledge.
12. Brogden, M., Jefferson, T., Walklate, S. (1988). *Introducing Policework.* London: Publishers Press.
13. Budrevičius, A. (2007). *Prognozavimo metodai vadyboje.* Vilnius: VU leidykla.
14. Butkevičienė, E. (2011). *Apklausų duomenų analizė.* Kaunas.
15. Callahan, K. (2007). *Elements of Effective Governance: Measurement Accountability and Participation.* New York: Taylor and Francis.
16. Chaskin, R. (1997). *Perspectives on Neighborhood and Community: A Review of the Literature.* *Social Service Review.*
17. Cox, S. M., Fitzgerald, J. D. (1992). *Police Community Relations: Critical Issues.* 2nd edition: Dubuque: WmC. Brown Publisher.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

18. Crawford, A. (2006). Fixing Broken Promises?: Neighbourhood Wardens and social Capital. *Urban studies*, 43, p.957–976.
19. Davies, N. *Europa: istorija*. (2002). Vilnius: Vaga.
20. Degėsys, L. (2000). *Pilietinis ugdymas Lietuvoje*. Vilnius.
21. Denhard, J. V., Denhardt, R. B. (2000). The New Public Service: Serving not steering. *Public Administration Review*. Vol 60, Nr. 6, p. 549 – 559.
22. Easton, M., Moor, L. G., Hoogenboom, B., Stokkom, B. (2008). *Reflections on Reassurance Policing in the Low Countries*. BJU Legal Publishers, The Hague.
23. Ekman, D. S., Svanström, L. (2008). *Guidelines for applicants to the International Network of Safe Communities and Guidelines for maintaining membership in the International Network of Safe Communities*. WHO Collaborating Centre on Community Safety Promotion, Karolinska Institutet, Stockholm.
24. Europos Bendrijų komisijos komunikatas tarybai ir Europos parlamentui „Dėl 2007 – 2013 m. saugumo ir laisvių apsaugos pagrindų programos sudarymo“ (2005). Briuselis.
25. Guogis, A., Šilinskytė, A. (2013). *Aktyvaus piliečių dalyvavimo skatinimo idėjų plėtra*. Vilnius.
26. Guogis, A., Urvikis, M. (2011). Socialinė gerovė, naujoji viešoji vadyba ir naujasis viešasis valdymas: šiuolaikiniai iššūkiai. *Viešasis administravimas*, 3, p.
27. Guogis, A., Gudelis, D. (2003). Pilietinė visuomenė ir socialinė politika: naujosios viešosios vadybos galimybės. *Filosofija. Sociologija*, 4, p. 14 – 19.
28. Heinelt, H. (2010). *Governing Modern Societies Towards participatory governance*. Routledge.
29. Hess, K. M., Wroblecki, H. M. (1992). *Police Operations*. St. Paul, New York, Los Angeles.
30. Hughes, R., Rowe, M. (2007). Neighbourhood Policing and Community safety: Researching the Instabilities of the Local Governance of Crime, disorder and security in Contemporary UK. *Criminology and Criminal Justice*, 7 (317).
31. Indicators of threats to civil society. <http://www.civicus.org/csw/csw-early-warning-system/indicators-of-threats-to-civil-society>).
32. Integracijos vadovas politikos kūrėjams ir vykdytojams. Teisingumo, laisvės ir saugumo generalinis direktoratas (2010). Briuselis: Europos Komisija.
33. Janeliūnas, T. (2008). *Saugumo studijos – grįžimas prie objektyvesnio analizės modelio*. Vilnius.
34. Jones, T., Newburn, T. (1998). *Private Security and Public Policing*. Oxford: Clarendon Press.

35. Johnson, L.C. (2001). *Socialinio darbo praktika: bendrasis požiūris*. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
36. Jessop, B. (2002). *Governance and Meta-Governance. On Reflexivity, Requisite Variety, and Requisite Irony. Governance, Governmentality and Democracy*, Manchester: Manchester University Press.
37. Juozaitis, J. (2014). *Politinio dalyvavimo Lietuvoje ir Vokietijoje lyginamoji analizė*. Vilnius.
38. Kalašnykas, R., Deviatnikovaitė, I. (2007). Kai kurių bendrųjų Europos bendrijos teisės principų taikymo ypatumai administruojant viešąjį saugumą. *Jurisprudencija*, 4 (94), 44 – 53.
39. Kalesnykas R. (2002). *Privatizacijos procesai teisėtvarkoje: daktaro disertacija (socialiniai mokslai, teisė)*. Vilnius: LTU.
40. Kiškis, A., Kuodytė, A. (2012). Nusikalstamumo prevencijos programų rengimo Lietuvoje tyrimas. *Jurisprudencija*, 19 (2), p.
41. Klockars, C.B. (1985). *The Idea of Police*. Beverly Hills, Sage Publications.
42. Lisabonos sutartis (2007). Portugalija (Išsigaliojo 2009 m. gruodžio mėn).
43. Lietuvos policija 2014 m.: Policijos veiklos ataskaita (2015). Vilnius.
44. Lietuvos Respublikos Policijos veiklos įstatymas (2000). Vilnius.
45. Lietuvos Respublikos savivaldos įstatymas (aktuali redakcija nuo 2012 m. sausio 1 d.).
46. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo, 2015 m. balandžio 8 d., Nr. 5 – V- 367).
47. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012 – 2020 metų programos patvirtinimo. Nr. 171. V. žinios, 2012.
48. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl saugios savivaldybės koncepcijos patvirtinimo“ (2011 m. vasario 17 d., Nr. 184).
49. Lynn, L. E., Heinrich, C. J., Hill, C. J. (2000). *Studying Governance and Public Management. Challenges and Prospects*, Vol. 10, 2, p. 233 – 262.
50. Machovenko, J. (2001). Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės luominės struktūros susidarymo teisiniai pagrindai. *Teisė*, 39, p. 53 – 68.
51. Marcinkevičiūtė, L., Petrauskienė, R. (2008). Piliečių dalyvavimo viešojo administravimo institucijų valdymo galimybės: Vilniaus ir Jurbarko rajonų savivaldybių pavyzdys. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 14 (3), p. 102 -
52. Mažeikis, G. (2007). *Kompetencijų ugdymo sistema taikant kooperuotų studijų metodą*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

53. Merzel, C., D’Afflitti, J. (2003). Reconsidering community-based health promotion: promise, performance, and potential. *Public Health*, 93, p. 557–574.
54. Mikulskienė, B., Pitrėnaitė, B., Astrauskas, A. (2011). Saugios savivaldybės vertinimo sistemos formavimas. *Socialinės technologijos*, 1 (2), 283 – 300.
55. Mitlin, D. (2004). Reshaping Local Democracy. *Environment and Urbanisation*. Vol. 16, No 1, p. 3–8.
56. Мушкет, И. И., Хохлов, Е. Б. (1998). *Полицейское право России: проблемы теории*. Санкт- Петербург.
57. Nakrošis, V. (2010). *Viešojo valdymo reforma. „Vyriausybei dveji: kas pavyko ir kas ne?“*. Pranešimas Vilnius. Prieiga per internetą: <<http://web.vu.lt/tspmi/v.nakrosis/bin.php/id-810/>>
58. Nefas, S., Smalskys, V., Šlapkauskas, V. (2011). *Demokratija ir vietos bendruomenė Lietuvoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
59. Nikartas, S. (2010). Pagrindiniai bendruomeninės nusikalstamumo prevencijos veiksmingumo aspektai. *Teisės problemos*, 1 (67), p. 95 – 118.
60. Nikartas, S. (2012). Bendruomenių dalyvavimas nusikalstamumo prevencijoje. Daktaro disertacija. *Teisė*, Nr.
61. Novikovas, A. (2011). Viešosios tvarkos, kaip viešojo saugumo sudedamosios dalies, turinio analizė. *Viešosios teisės aktualijos*, 2.
62. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro finansavimo nutraukimas atskleidžia prevencijos sistemos problemas, 2008 (Žiūrėta 2015 07 22. <http://www.infolex.lt/portal/start.asp?act=news&Tema=50&str=26209>).
63. Osborne, S.P. (2010). *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Library of Congress Cataloging in Publication Data.
64. Palšis, B. (2014). Bendruomenės pareigūno pareigybė: teisėt tvarkos ir socialinio darbo vaidmenų derinimas. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*, 14 (2), 55 – 78.
65. Participatory governance and citizens’ engagement in policy development, service delivery and budgeting: Note by the Secretariat (2007). New York.
66. Petrauskienė, R., Žilinskas G. (2013). Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui: interneto skverbtiis ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje. *Viešoji politika ir administravimas*, T. 12, 1, p. 50 – 64.
67. Petukienė, E., Tijūnaitienė, R. (2009). *Visuomenės dalyvavimas šiuolaikiniame viešajame valdyme. Įvadas į viešąjį valdymą*. Kaunas: Technologija.
68. Pivoras, S. (2010). Model of Civil Service in Lithuania’s Public Policy. *Baltic Journal of Law & Politics*, Vol. 3, No. 1, p. 99–124.

69. Pivoras, S., Visockytė, E. (2011). Viešojo valdymo koncepcijos ir jų taikymas tiriant valstybės tarnybos reformas. *Viešoji politika ir administravimas*, T. 10,1, p. 27 – 40.
70. Pocienė, A., Kalesnykas, R., Kiškis, A., Mališauskaitė –Simanaitienė, S., Uscila, R. (2010). *Saugumo miestuose užtikrinimo problemos*. Vilnius: Teisės institutas.
71. Pokyčiai policijoje: taupomos lėšos ir stiprinamas viešasis saugumas <http://www.vpp.lt/naujienos/495> žiūrėta 2015 07 27
72. Policijos Departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2014 metų veiklos ataskaita (2015). Vilnius.
73. Pumputis, A. (1997). Policija kaip paslauga. *Politologija*, 1 (17), p. 68 – 79.
74. Rainey, H. (2003). *Understanding and Managing Public Organizations*. San Francisco.
75. Raipa, A. (2011). Naujojo viešojo valdymo indikatorių diagnozavimo galimybės. *Viešoji politika ir administravimas*, 2 (10).
76. Raipa, A., Smalskys, V. (2009). *Demokratinio valdymo procesų plėtros raida, kryptys ir tendencijos*. Įvadas į viešąjį valdymą. Kaunas: Technologija.
77. Rose, J. (2001). *Bendruomenės sutartys plėtojant nusikalstamumo prevenciją: Prancūzijos patirtis*. Vilnius: LTU Leidybos centras.
78. Rowe, G., Frewer, L. J. (2005). Typology of Public Engagement Mechanisms. *Science, Technology and Human Values*, 30 (20).
79. Spierts, M. (2003). *Balansavimas ir aktyvinimas; metodiškai organizuotas sociokultūrinis darbas*. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
80. Shearing, C. D., Stenning, P. C., Addario, S. M. (1995). Police perceptions of private security. *Canadian Police College Journal*. Vol. 9. No. 2.
81. Smalskys, V. (2008). Policijos personalo rengimo šiuolaikinės kryptys. *Viešoji politika ir administravimas*, 23, p. 88 – 97.
82. Scott, M. (2004). *Deepening local democracy in the Commonwealth*. Commonwealth Policy Studies Unit, London.
83. Stasiukynas, A. (2010). Visuomenės dalyvavimas Lietuvos elektros energetikos sektoriaus valdyme. *Viešoji politika ir administravimas*, 32.
84. Sutton, C. (1999). Socialinis darbas, bendruomenės veikla ir psichologija. Vilnius: Vilniaus universiteto Specialiosios psichologijos laboratorija.
85. Sauer, L. (1994). *Policijos personalo rengimas Danijoje. Tarptautinės mokslinės - metodinės konferencijos medžiaga*. Vilnius: LPA
86. Swapan, M. Sh. H. (2013). The Realities of Participation in Planning in Bangladesh: The Role of Institutional and Socio-political Factors in Shaping Participatory Planning in

- Developing Countries. Ph.D. Curtin University, School of Built Environment Department of Urban and Regional Planning.
87. Šakočius, A. (2002). *Kova su netvarka įgyvendinant bendruomenės teisėtumą: pagrindinės netvarkos, prevencijos užtikrinimo prielaidos*. Vilnius: LTA leidybos centro spaustuvė.
 88. Šaparnienė, D. (2014). Kaip tobulinti savivaldos sistemą? <http://mokslolietuva.lt/2014/12/kaip-tobulinti-savivaldos-sistema/>
 89. Štuopytė, E. (2002). *Teritorinės bendruomenės centro darbo su vaikais socialinės edukacinės funkcijos ir jų raiškos ypatumai*. Daktaro disertacija. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
 90. Tamošiūnas, V. (2008). Patruliams svarbiausia – laiku atskubėti į pagalbą. *Policija*, 17, p. 5 – 8.
 91. Tijūnaitienė, R. (2009). *Dalyvavimo pilietinės visuomenės organizacijose motyvacijos raiška ir plėtojimas*. Daktaro disertacijos santrauka. Kaunas: KTU.
 92. Trotabas, L., Isoart, P. (1988). *Droit public*. Paris. LGDJ.
 93. Vaitkevičiūtė, V. (2001). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas.
 94. Valackienė, A., Mikėnė, S. (2008). *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: Technologija.
 95. Walker, R. M. (2011). Market Orientation and Public Service Performance. *New Public Management Gone Mad ? Public Administration Review*, 71 (5).
 96. Vasiliauskas, A. (2001). Lietuvos ekonomikos plėtros strategijos kūrimo ir įgyvendinimo metodologiniai principai. *Pinigų studijos: ekonomikos teorija ir praktika*, 4.
 97. Visockytė, E. (2012). Lietuvos valstybės tarnybos reformos poreikis valstybės tarnautojų požiūriu. *Viešoji politika ir administravimas*, 3, p. 488 – 501.
 98. Vitkauskas, K. (2012). Policijos veiklos strateginiai tikslai: iššūkiai ir sprendimai. *Viešoji politika ir administravimas*, 1, 89 – 102.
 99. Vitkus, G. (2001). *Politologija*. Vilnius: Danielius.

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

PRIEDAI

Gerbiamieji,

laba diena, esu studentė Ingrida. Atlieku tyrimą apie tai, kaip saugios kaimynystės grupės bendradarbiauja su bendruomenių policijos pareigūnais, kokie yra gyventojų ir policijos santykiai. Ar gyventojai yra informuoti apie pareigūnų veiklą ir ar patys teikia patarimų, pasiūlymų policijos pareigūnams, kad būtų saugi aplinka.

Anketa anoniminė, todėl nereikia nurodyti nei vardo, nei pavardės. Duomenys bus panaudoti tik magistro baigiamajame darbe ir nebus viešinami. Man labai svarbūs Jūsų atsakymai į anketos klausimus, todėl pasirinkę Jums tinkamą atsakymo variantą, pažymėkite jį ženkleliu ✓.

Jei kiltų klausimų, galite kreiptis tel. 867340368. Ačiū už atsakymus !

1. Informacija apie saugios kaimynystės grupes

Kiek laiko Jūsų gyvenamojoje vietoje veikia saugios kaimynystės grupė?	☐ daugiau kaip 5 metai ☐ mažiau kaip 5 metai ☐ apie 1 metus ☐ kita (įrašykite).....
---	--

2. Kokia saugios kaimynystės grupės nauda gyventojams?

- saugesnė aplinka
- artimesni ryšiai su kaimynais
- geresni santykiai su policijos pareigūnais
- daugiau informacijos apie bendruomenės gyvenimą
- kita (įrašykite).....

3. Gyventojų saugumo įvertinimas

Ar jaučiatės saugus savo gyvenamojoje aplinkoje (daugiabutyje, mikrorajone, gatvėje)?	☐ visiškai saugus ☐ iš dalies saugus ☐ nesaugus ☐ negaliu pasakyti
--	---

4. Kokiose veiklose kartu su policijos pareigūnais dalyvaujate kaip bendruomenės narys?

Kategorija	Visada	Kai kada	Nedalyvauju
Sporto varžybose tarp saugios kaimynystės grupių	☐	☐	☐
Jaunimo užimtumo renginiuose	☐	☐	☐
Prevencinėse veiklose „Stabdyk nusikalstamumą“	☐	☐	☐
Susirinkimuose savivaldybėje	☐	☐	☐
Paskaitose policijoje	☐	☐	☐
Individualiuose pokalbiuose su pareigūnais	☐	☐	☐

5. Ar reikalingi bendri renginiai su policija?

taip

Kodėl? Prašau argumentuoti savo pasirinkimą.

ne

Kodėl? Prašau argumentuoti savo pasirinkimą.

nežinau (argumentuokite).....

6. Bendruomenės pareigūnų veiklos vertinimas

Kaip vertinate bendruomenės pareigūnų veiklą ?	☐ labai gerai ☐ gerai ☐ patenkinamai ☐ nepatenkinamai ☐ nežinau (įrašykite).....
---	---

7. Pokyčių vertinimas

Su kuriais dešinėje pateiktais teiginiais, kurie liudija šiuo metu vykdomą kokybiškesnę policijos veiklą bendruomenėse, Jūs sutiktumėte?	☐ aktyvesnis bendravimas ☐ įtraukimas į sprendimų priėmimą ☐ veiklos skaidrumas ☐ jaunimo užimtumas ☐ veiklos viešinimas ☐ bendruomenės narių teisinis švietimas ☐ abipusis bendradarbiavimas sprendžiant problemas ☐ „ėjimas į žmones“ ☐ neturiu nuomonės (įrašykite).....
---	--

8. Ar galite pateikti pasiūlymų, kaip galėtumėte įtakoti policijos veiklą, kad būtų užtikrintas Jūsų kaip asmens ir Jūsų turto saugumas?

- a).....
b).....
c).....
d).....

9. Duomenys apie respondentus

Amžius	Išsilavinimas
☐ 20 - 44 m. ☐ 45 - 64 m. ☐ 65 m. ir daugiau	☐ vidurinis ☐ profesinis ☐ aukštasis (neuniversitetinis) ☐ aukštasis (universitetinis) ☐ nebaigtas aukštasis (dabar studijuojate) ☐ kita.....

ACIŪ !!!

Interviu klausimynas bendruomenės pareigūnams

1. Jūs – bendruomenės pareigūnas. Kokias veiklas, numatytas Jūsų pareigybės apraše, Jums tenka nuolat vykdyti, užtikrinant visuomenės saugumą, kurių dar neteko vykdyti? Kas nusprendžia, kokias iš veiklų Jūs turite vykdyti konkrečioje bendruomenėje, kaip tai formalizuota?
2. Ko iš Jūsų, kaip bendruomenės pareigūno, užtikrinant visuomenės saugumą, tikisi bendruomenės nariai? Kaip tai išsiaiškinate?
3. Kokioms visuomenės saugumo užtikrinimo veikloms bendruomenėje Jūs skiriate daugiausiai dėmesio, laiko ir kodėl ?
4. Kaip bendruomenės nariai prisideda prie policijos ir visuomenės glaudesnio bendravimo ir bendradarbiavimo? Kokias taikote bendruomenę įtraukiančias į bendras veiklas priemones?
5. Kokių pasiūlymų bendrai veiklai gerinti sulaukėte paskutiniaisiais metais iš visuomenės pusės?
6. Papasakokite, kaip vyksta bendruomenės narių įsitraukimas į saugios aplinkos kūrimą? Kokio amžiaus ir interesų žmonės aktyviausi tose veiklose? Kaip jie prisideda? (pateikite pavyzdžių).
7. Kaip Jūs, kaip bendruomenės pareigūnas, bendraujate ir bendradarbiaujate su vietos gyventojais ? (kokiais būdais ir kokiomis priemonėmis).
8. Su kokiomis problemomis susiduriate savo darbe su bendruomenėmis? Ką reikėtų keisti bendruomenės pareigūno pareigybėje ir kodėl?
9. Bendruomenės pareigūnas – nauja pareigybė savo funkcijomis, nors anksčiau policijos inspektoriai darė daug panašių veiklų. Kaip Jūs mokotės, nuolat tobulėjate savo veikloje, kokios mokymesi Jums vertingiausios priemonės?

Interviu klausimynas informantams

1. Pakomentuokite pagrindinius pokyčius, įvykusius policijos ir visuomenės bendradarbiavime, užtikrinant visuomenės saugumą, per paskutinius 5 metus?
2. Į kokias policijos ir visuomenės bendras veiklas, Jūsų nuomone, dažniausiai ir aktyviausiai įsitraukia bendruomenės? Pakomentuokite, kodėl būtent į šias veiklas?
3. Kokias matote pagrindines kliūtis policijai aktyviau bendrauti ir bendradarbiauti su visuomene, su atskiromis bendruomenėmis?
4. Kokie išoriniai (visuomenėje) ir vidiniai (policijoje) veiksniai pagerino policijos ir bendruomenių sąveiką per paskutinius 5 metus?
5. Kokios kitos priemonės pagerintų policijos ir visuomenės bendradarbiavimą, siekiant visuomenės saugumo? Gal jos jau planuojamos diegti, o jeigu ne, tai kodėl nediegiamos?

Protokolas Nr. 1

1. Pakomentuokite pagrindinius pokyčius, įvykusius policijos ir visuomenės bendradarbiavime, užtikrinant visuomenės saugumą, per paskutinius 5 metus?

2. Į kokias policijos ir visuomenės bendras veiklas, Jūsų nuomone, dažniausiai ir aktyviausiai įsitraukia bendruomenės? Pakomentuokite, kodėl būtent į šias veiklas?

3. Kokias matote pagrindines kliūtis policijai aktyviau bendrauti ir bendradarbiauti su visuomene, su atskiromis bendruomenėmis?

4. Kokie išoriniai (visuomenėje) ir vidiniai (policijoje) veiksniai pagerino policijos ir bendruomenių sąveiką per paskutinius 5 metus?

5. Kokios kitos priemonės pagerintų policijos ir visuomenės bendradarbiavimą, siekiant visuomenės saugumo? Gal jos jau planuojamos diegti, o jeigu ne, tai kodėl nediegiamos?

Protokolas Nr. 2

1. Jūs – bendruomenės pareigūnas. Kokias veiklas, numatytas Jūsų pareigybės apraše, Jums tenka nuolat vykdyti, užtikrinant visuomenės saugumą, kurių dar neteko vykdyti? Kas nusprendžia, kokias iš veiklų Jūs turite vykdyti konkrečioje bendruomenėje, kaip tai formalizuota?

2. Ko iš Jūsų, kaip bendruomenės pareigūno, užtikrinant visuomenės saugumą, tikisi bendruomenės nariai? Kaip tai išsiaiškinate?

3. Kokioms visuomenės saugumo užtikrinimo veikloms bendruomenėje Jūs skiriate daugiausiai dėmesio, laiko ir kodėl ?

4. Kaip bendruomenės nariai prisideda prie policijos ir visuomenės glaudesnio bendravimo ir bendradarbiavimo? Kokias taikote bendruomenę įtraukiančias į bendras veiklas priemones?

5. Kokių pasiūlymų bendrai veiklai gerinti sulaukėte paskutiniaisiais metais iš visuomenės pusės?

Ingrida Treimanytė. Dalyvaujamas valdymas užtikrinant visuomenės saugumą: Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato atvejis.

6. Papasakokite, kaip vyksta bendruomenės narių įsitraukimas į saugios aplinkos kūrimą? Kokio amžiaus ir interesų žmonės aktyviausi tose veiklose? Kaip jie prisideda? (pateikite pavyzdžių).

7. Kaip Jūs, kaip bendruomenės pareigūnas, bendraujate ir bendradarbiaujate su vietos gyventojais ? (kokiais būdais ir kokiomis priemonėmis).

8. Su kokiomis problemomis susiduriate savo darbe su bendruomenėmis? Ką reikėtų keisti bendruomenės pareigūno pareigybėje ir kodėl?

9. Bendruomenės pareigūnas – nauja pareigybė savo funkcijomis, nors anksčiau policijos inspektoriai darė daug panašių veiklų. Kaip Jūs mokotės, nuolat tobulėjate savo veikloje, kokios mokymesi Jums vertingiausios priemonės?
